อนุสรณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

นางเจียน รัยการบัญชา

(เจียน อจลบุญ)

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวรวิหาร

นครหลวงกรุงเทพธนบุรี

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕

อนุสรณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

นางเจียน รัยการบัญชา

(เจียน อจลบุญ)

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวรวิหาร

นครหลวงกรุงเทพธนบุรี

วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๕

เจ้าภาพขอขอบพระคุณ
แด่ทุก ๆ ท่านที่ได้ให้เกียรติ
มาในงานฌาปนกิจศพครั้งนี้
เป็นอย่างยิ่ง

คำนำ

พันโทหญิง มณีรัตน์ อจลบุญ ขออนุญาติพิมพ์เรื่อง "พรสวรรค์" ของสันติวัน เพื่อแจกในงานบำเพ็ญกุศลฌาปนกิจศพ นางเจียน รัยการบัญชา (เจียน อจลบุญ) มารดา กำหนดวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวรวิหาร นครหลวงกรุงเทพธนบุรี

สภาพระธรรมกถึกมีความยินดีอนุญาตให้ตามความประสงค์ และขออนุโมทนาในส่วนกุศลกตัญญูกตเวที ที่พันโทหญิง มณีรัตน์ อจลบุญ พร้อมด้วยพี่ ๆ ได้กระทำในครั้งนี้ และขอผลบุญทั้งปวงจงสำเร็จเป็นทิพยสุขทิพยสมบัติ แก่นางเจียน รัยการบัญชา (เจียน อจลบุญ) ในสัมปรายภพสมความตั้งใจของบุตรธิดา เทอญ.

พระราชโมลี

เลขาธิการสภาพระธรรมกถึก

วัดพระเชตุพน

๒๘ สิงหาคม ๒๕๑๕

นางรัยการบัญชา (เจียน อจลบุญ)

ชาตะ ๓๐ ก.ย. ๒๔๓๓

มตะ ๒๖ ก.ค. ๒๕๑๕

ประวัติ

นางเจี่ยน รัยการบัญชา (เจี่ยน อจลบุญ) เป็นบุตร คุณตาสุด คุณยายฮวย จินดาลัทธ เกิดเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๔๓๓ มีพี่น้อง ๒ คน คือ นายพันเอก พระยาสีห์สุรไกร (จีน จินดาลัทธ) กับรองอำมาตย์ตรี หมื่นพิทักษ์อักษร (เล็ก จินดาลัทธ) สมรสกับอำมาตย์ตรี พระรัยการบัญชา (ชม อจลบุญ) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ มี บุตรธิดา ๕ คน คือ.–

๑. พ.ต.ท. จิตร อจลบุญ
๒. พ.ต. พิศ อจลบุญ
๓. นายทวี อจลบุญ
๔. นายพร้อม อจลบุญ
๕. พ.ท. หญิง มณีรัตน์ อจลบุญ

นางเจียน รัยการบัญชา มีหลานรวม ๑๖ คน เหลนอีก ๘ คน หลังจากพระรัยการบัญชา สามีถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ แล้วก็อยู่กับบุตรชายบ้าง บุตรสาวบ้าง ต้องอพยพหลบภัยไปหลายแห่งคราวสงครามมหาเอเซีย-บูรพา สุดท้ายแห่งชีวิตอยู่กับบุตรสาวตลอดมา ได้เข้ารับการตรวจและรักษาที่โรงพยาบาลหญิงเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๑๕ อาการปรากฏมีน้ำท่วมปอด หลานชายซึ่งเป็นแพทย์ได้ให้การรักษาพยาบาลเป็นอย่างดี จนถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๑๕ รวมอายุได้ ๘๒ ปี

พรสวรรค์

บทที่ ๑

เพลิงสังคม

เอวํ กิจฺฉาภโต โปโส มาตุ อปริจารโก
ธนมฺปิ ธนกามานํ นสฺสติ อิติ เม สุตํ

เวลา ๑๖.๐๐ น. เศษ ของวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๔๙๑ ชายพเนจรคนหนึ่ง อายุประมาณ ๓๐ ปีเศษได้ยืนเคาะประตูรั้วบ้านของชาวสวนคนหนึ่ง ณ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เขาผู้นั้นแสดงลักษณะว่าเป็นทุคคตะเต็มภูมิ มีเครื่องนุ่งห่มถูกปะแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ชั้น สีคล้ำแสดง

ว่าไม่ได้พบน้ำตั้งกึ่งปี เขาเคาะประตูแล้วยืนอยู่หน้าบ้านด้วยอาการร้อนรน

เด็กในบ้านตัวเลอะเทอะด้วยโคลน วิ่งมาเปิดประตูบ้านพอพบหน้าชายทุคคตะ ก็ทราบได้ทันทีว่า "ขอทาน" จึงพูดด้วยอัธยาศัยอันสุภาพว่า "ต้องการอะไรลุง สตางค์หรือข้าวสาร"

ชายอาคันตุกะ "ไม่ทั้งสองอย่าง แต่ต้องการพบบุญธี"

เด็กชาย "ต้องการพบคุณพ่อ ลุงรอประเดี๋ยวผมจะรีบไปบอกคุณพ่อ พูดแล้วปิดประตูเงียบหายไป

ชายอาคันตุกะรำพึงกับตัวเอง "ลูกเขาช่างดีเหลือเกินสำเนียงเสียงพูดไม่มีเหยียดหยามมนุษย์เลยสุภาพน่ารักยิ่งนัก สมเป็นบุตรของบุญธี"

ครู่หนึ่งต่อมา เด็กชายคนนั้นเปิดประตูพาชายอาคันตุกะเข้าไปในบ้าน เขาส่ายตามองดูรอบ ๆ บ้านเห็นพื้นที่สวนร่มรื่นสะอาดตา สะพรั่งด้วยไม้นานาชนิดล้วนเป็นประโยชน์แก่ร่ายกายทั้งสิ้น งอกงามอย่างมีระเบียบ คอยสนอง

ความต้องการของมนุษย์ ชายอาคันตุกะเดินรำพึงตามเด็กชายคนนั้นไปถึงกลางสวน เห็นบุญธี กำลังโกยดินในท้องร่องขึ้นมาบนหลังร่อง น้ำในท้องร่องเป็นฟองพ็อด ๆ ตัวของเขาเลอะเทอะด้วยดินเลน พอเห็นชายอาคันตุกะก็ร้องขึ้นทันทีว่า "เกือบจำไม่ได้ว่าเป็นใครดีใจมากที่พบบุญเริง" บุญธีปรารถนาจะพูดว่ารอประเดี๋ยวก็ไม่กล้า เพราะเห็นเครื่องแต่งกายของบุญเริงอยู่ในสภาพโสมมมากนัก เกรงสหายจะเข้าใจผิดว่ารังเกียจ จึงรีบรุดขึ้นจากท้องร่องสวนล้างตัวให้สะอาดเปลี่ยนผ้า แล้วเชิญบุญเริงให้เข้าบ้านอย่างคุ้นเคยอันสนิทมาแต่ก่อน แล้วพูดตามแบบเดิมว่า "เราไม่ได้พบกันมานานกว่า ๒๐ ปี ไม่นึกเลยว่าบุญเริงจะมาถึงบ้านนี้ มาด้วยความจำเป็นหรือเปล่า" นึกในใจว่า "ถ้าจะแย่เสียแน่แล้ว"

บุญเริงได้ฟังคำพูดและคำถามอันสุภาพเช่นนั้น รู้สึกละอายแก่ใจและนึกติเตียนตนเอง แล้วแจ้งว่า "ตั้งใจมาสมัครรับใช้บุญธี แล้วแต่จะใช้"

บุญธีใจเต้นหน้าสลด โดยไม่คิดว่าจะได้ฟังคำเช่นนั้น จึงยังไม่แสดงความตกลงใจในการรับและปฏิเสธ ถึงเวลารับประทานอาหาร ได้เชิญให้บุญเริงร่วมวง รับประทานอาหารด้วยกัน

อาหารน้อยสิ่ง แต่ละสิ่งมาก ๆ สองสหายร่วมรับประทานกันอย่างอร่อย บุญเริงพูดเปลื้องวาทะของตนที่เคยพูดเมื่อสมัยยังเด็กว่า "บุญธียังจำได้หรือไม่ เมื่อเราอยู่บ้านใกล้กันเมื่อคราวเป็นเด็ก วันหนึ่งฉันไปหาบุญธีถึงครัวพบเธอกำลังรับประทานอาหารอยู่ เธอแสดงอัธยาศัยอันดีโดยเชิญฉันรับประทานข้าว"

บุญธี "ยังจำได้ และต้องจำจนกว่าจะตายคำพูดของบุญเริงยังแว่วอยู่ในหูจนทุกวันนี้"

บุญเริง "จำได้อย่างไร"

บุญธี "บุญเริงพูดว่า อาหารที่ฉันรับเป็นเศษอาหารมิใช่หรือ"

บุญเริงระลึกถึงคำนั้นในขณะนี้ น้ำตาคลอด้วยความละอายใจ แล้วถามบุญธีต่อไปว่า "เธอได้ฟังคำนั้นแล้ว

คิดอย่างไร ?"

บุญธี "ต้องกลืนน้ำตาด้วยความเจ็บใจ และอธิษฐานใจว่า จะพยายามสร้างตนเองเมื่อโตขึ้น"

บุญเริง "แล้วอย่างไรต่อไป"

บุญธี "ต่อแต่นั้น เสียงของบุญเริงประหนึ่งกระซิบที่หูเสมอ ๆ ว่า "อ้ายคนกินเศษอาหาร" เสียงของบุญเริงนั้นแล เตือนให้พยายามสร้างตัวต่อมา บัดนี้รู้สึกว่าคำพูดคำนั้น เป็นกำลังส่วนใหญ่ให้พยายามสร้างตนเอง ไม่ถอยหลังกระทั่งบัดนี้ดังบุญเริงได้เห็นแล้ว"

บุญเริงอึ้งอยู่ครู่หนึ่งแล้วพูดว่า "เวลานั้นฉันกำลังเติบโตด้วยความหยิ่งจองหอง ใช้คำพูดอย่างไร้ความคิด พอรู้สึกว่าพูดผิด ก็ตามหาบุญธีไม่พบเสียแล้ว จะขอโทษคำเกินที่ได้กล่าว บัดนี้เราพบกันอีก จึงถือโอกาสขอโทษบุญธีเสียด้วย"

บุญธี "เราไม่เคยคิดว่า คำพูดเช่นนั้นเป็นคำพูดดูหมิ่น ฉันกลืนน้ำตาเพราะทุเรศ และช้ำใจในวาสนาของตนเอง การที่ฉันตั้งตัวได้ก็โดยอาศัยคำพูดของบุญเริงตักเตือน

ฉันควรจะขอบใจบุญเริงมากกว่า และขอบใจเธอ ณ โอกาสนี้ด้วย" บุญธีพูดแล้วเหลือบตาดูผู้พึ่ง พลางถามว่า "บุญเริงมาอย่างไรไปอย่างไร จึงมาถึงบ้านนี้"

บุญเริง "เวลานี้ฉันกำลังตกทุกข์ได้ยาก ต้องอาศัยศาลาวัดเอนหลัง บางแห่งก็นอนไม่สะดวก บางคราวก็ถูกขับไล่ โดยเจ้าหน้าที่เข้าใจว่าเป็นคนจรจัด และฉันมาที่บ้านเธอก็ต้องหลบหนีเจ้าหน้าที่มา มิฉะนั้นจะต้องถูกส่งเข้านิคมขอทาน ระหว่างที่เร่ร่อนอยู่นั้น ผู้ที่ฉันคิดถึงมากที่สุดก็คือบุญธี โดยเข้าใจว่าจะพอเป็นที่พึ่งได้ ซึ่งครั้งหนึ่งเมื่อเราเป็นเด็ก เธอเคยเรียกให้ฉันรับประทานอาหาร และฉันดูหมิ่นอาหารของเธอว่า "เศษอาหาร" ฉันคิดได้ในเวลาต่อมาว่า แม้เธอมีสภาพแห่งความยากจนปกคลุมอยู่ ก็ยังมีแก่ใจเชิญฉัน ส่วนฉันนั้นระลึกได้ว่าไม่เคยแสดงอัธยาศัยเช่นนั้นแก่เธอเลยมิใช่หรือ"

บุญธี "ฉันยังไม่เคยใส่ใจในเรื่องนั้น และยังระลึกไม่ได้ เรื่องของอดีตจะเป็นมาด้วยอาการอย่างไร ก็ย่อมเป็นความจริงปรากฏแก่ใจของผู้ระลึกถึง เราควรลืมเสียดี

กว่า พูดถึงเรื่องปัจจุบันเถิด บุญเริง มั่งมีมาแต่กำเนิดไฉน จึงวอดวายลงรวดเร็วนัก คุณแม่ของเธอยังอยู่หรือสิ้นบุญแล้ว"

บุญเริง "คุณแม่ยังมีชีวิตอยู่ แต่พักอาศัยอยู่กับญาติ ฉันเข้าหน้ากับท่านไม่ติด คุณแม่ไม่ยอมเห็นหน้าฉันด้วย"

บุญธี "เป็นดังฤๅ"

บุญเริงไม่ตอบคำถามนั้น เสถามบุญธีว่า "พื้นที่สวนนี้เป็นสมบัติของใคร ฉันคิดว่าคงเป็นของบุญธี"

บุญธี "ถูกแล้ว ฉันมาก่อร่างสร้างตัวก่อนที่รัฐบาลจะตัดถนนมาจังหวัดนนทบุรี ตั้งต้นจากเป็นลูกจ้างดายหญ้าลอกท้องร่องสวน รับผลไม้ไปขาย เก็บหอมรอมริบค่าจ้างไว้ ลูกไม้ออกตามฤดูกาล ฉันรับเหมาจากเจ้าของสวนโดยเอาเงินที่รับจ้างได้เป็นต้นทุนประกัน ขายได้เอาเงินส่งเจ้าของสวน เก็บกำไรไว้ทำดังนี้มา ๕–๖ ปี พอมีเงินเป็นก้อนก็จัดหาซื้อที่สวน สมัยนั้นของถูกเงินแพง ต้องใช้ความพยายาม ต่อมาประมาณอีก ๓ ปี ได้จัดการชำระหนี้หมดและได้รับแม่มาอยู่ด้วยเพราะอยู่ไกลกัน ไม่มีโอกาสจะบำรุง

มากนักเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วยเพราะฉันเป็นคนอุปการะแม่มาแต่เด็ก ๆ ผลนั้นอุปการะสนองตอบฉันอย่างชื่นใจโดยฉันไม่มีที่กินเป็นสมบัติมาแต่ก่อนเลย ผลนั้นได้อุปการะฉันให้มีขึ้นแน่ใจเช่นนั้น จึงได้ดำเนินอาชีพเช่นนี้ตลอดมา บุตรภรรยาก็ร่วมกำลังกัน ไม่อิดหนาระอาใจ ดูก็มีความสุขดี"

บุญเริงขบฟันแน่น ด้วยความรู้สึกเสียวในดวงใจระบายลมเศร้าออกมาพูดว่า "ฉันตรงกันข้ามกับเธอเวลานี้ไม่มีรับประทานแม้แต่เศษอาหาร เธอรู้จักพระวัดไหนบ้างช่วยพาฉันไปรดน้ำมนต์สักครั้ง อันความจริงฉันจะไปเองก็ได้แต่เกรงว่าพระท่านจะไม่รดให้ เพราะสภาพของฉันเวลานี้คือคนขอทานนั่นเอง"

บุญธี ฟังคำพูดของบุญเริงด้วยรู้สึกสลดใจสังเวชในชะตากรรมของมนุษย์ มั่งมีแล้วก็จน จนแล้วก็มั่งมี เมื่อยังประมาทก็ระเริงตามปรารถนา วาระสุดท้ายก็หันมาพึ่งพระหมายความว่าหมดที่พึ่งแล้วก็นึกถึงศาสนา เมื่อยังมั่งมีศรีสุขลืมศาสนา ครั้นจะเข้าหีบศพ ก็ดิ้นรนเอาศาสนาเป็นเพื่อนตาย เอาศาสนาต่อสู้กับความตาย ทั้งนี้เป็นธรรมดาของ

มนุษย์ที่ยังเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ เมื่อไม่สมปรารถนา ก็ลงโทษศาสนาต่างๆ นานา อนิจความประมาทของโกกิย-ชน ตรึกดังนี้แล้วจึงพูดขึ้นว่า "พระสงฆ์ท่านมาปักกลดอยู่กลางทุ่งองค์หนึ่ง พระภิกษุเช่นนี้มีดวงใจเด็ดเดี่ยว ไม่เกาะเกี่ยวในกามารมณ์มีปกติรูปเดียวเที่ยวไป เพื่อบังคับใจให้สงบตั้งอยู่ในสังวร ตามหลักพระธรรมวินัยถ้าเราได้น้ำปากน้ำลายของพระภิกษุผู้เช่นนี้ น่าจักเป็นโชคอันดีไม่น้อย เราควรไปขอพรจากท่าน"

ทั้งสองคนตกลงกันแล้ว ก็จัดธูปเทียนดอกไม้และปานะอันสมควรแก่สมณะ กับน้ำเพื่อทำน้ำมนต์หนึ่งกระ-ป๋อง เดินทางไปถึงพระธุดงค์เป็นเวลาโพล้เพล้ ผู้ทรงศีลห่มจีวรพาดสังฆาฏิ นั่งตัวตรงประนมมือเพียงอก ข้างหน้ามีธูปจุดไฟแล้วปักอยู่ ๕-๖ ดอก ตาทั้งสองหลับสนิท ปากพร่ำพระพุทธมนต์ตามอัธยาศัย บุญเริงและบุญธีนั่งรอโอกาสอยู่ครู่หนึ่ง บุญเริงไอขึ้น พระธุดงค์จึงเปิดเปลือกตาเหลียวมองดูข้างหลังเห็นชายทั้งสองคนนั่งอย่างเรียบร้อย

ครั้นกระทำศาสนกิจต่อไปจนพอแก่ความประสงค์แล้ว จึงเริ่มปราศรัยแก่สองสหายว่า "สบายดีหรืออุบาสก"

เสียงเนือย ๆ แต่เย็นจับใจสองสหายยิ่งนัก ชายสองคนลุกขึ้นนั่งกราบด้วยเบญจางคประดิษฐ์ ยกเครื่องสักการะและปานะน้อมถวายแล้วตอบว่า "สบายดีขอรับ"

พระธุดงค์ "ขออนุโมทนาในการกุศลทานของท่าน สมณธรรมอันอาตมาได้ประพฤติปฏิบัติแล้วด้วย กาย วาจา ใจมีประมาณเท่าไร ขออุบาสกจงได้อนุโมทนาเพื่อความเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญจริยานั้นด้วย และขอให้ประสบพรอันอุบาสกปรารถนาแล้วทุกประการ"

สองสหายก้มศีรษะกราบรับพรด้วยเอมอิ่มใจยิ่งนักนั่งปกติแล้วพระธุดงค์เริ่มถามสองสหายว่า 'มีธุระอะไรมาหรืออุบาสก

บุญธีประนมมือตอบว่า "นายคนนี้ชื่อบุญเริงเป็นเพื่อนกันมาแต่เด็ก ๆ เขามีทุกข์ต้องการขอน้ำมนต์ของพระคุณเจ้าอาบ เพื่อล้างซวยเสียที"

พระธุดงค์เพ่งสายตาอันเข้มแข็งด้วยเมตตาจิต มองหน้าบุญเริงไม่ชัดเจนมากนัก เพราะเป็นเวลาค่ำมากแล้วจึงถามว่า "อุบาสกมีทุกข์ร้อนอย่างไรจงเล่าสู่กันฟัง เวลายังไม่ดึกมากมิใช่หรือ?"

ความเงียบปรากฏในท่ามกลางทุ่ง ลมโชยมากับไอร้อนพอเหมาะสม มองเข้าไปในหมู่บ้านเห็นดวงไฟประกายเป็นระยะ ๆ เหมือนดวงดาวผุดขึ้นจากพื้นดิน บุญเริงยังไม่ตอบคำถามของพระธุดงค์ เขานั่งสะท้อนถอนลมหายใจอยู่ตลอดเวลา

พระธุดงค์ "อุบาสก เธอเจ็บเป็นโรคอะไรหรือจึงต้องอาบน้ำมนต์"

บุญเริง "เป็นโรคจนขอรับ พระคุณผู้เจริญ"

พระธุดงค์ "จนมาแต่กำเนิดหรือเพิ่งเริ่มยากจน"

บุญเริง "เพิ่มเริ่มยากจนมากว่า ๑๐ ปี เมื่อผมเกิดมารดาบิดาผมมั่งมีพออวดเขาได้ นายบุญธีทราบดี เพราะเขาเป็นเพื่อนกับผมมาแต่เยาว์"

พระธุดงค์ "เป็นอันรับฟังว่า เป็นความจริง เวลานี้มารดาบิดาของเธอยังมีชีวิตอยู่หรือ"

บุญเริง "มีแต่มารดา ท่านอาศัยอยู่กับญาติผมไม่ได้พบกับท่านมานานแล้ว ท่านไม่ต้องการเห็นหน้าผม ผมก็หมดความจำเป็นจะพบท่าน จึงไม่ทราบว่าเวลานี้ท่านเป็นอย่างไร"

ท่านผู้ทรงธุดงควัตรเกิดความสังเวชในใจ สายตาของท่านแหวกความมืดมองหน้านายบุญเริง สังเกตตามแสงจันทร์เห็นหน้าตาไม่ขี้ริ้วนัก ไฉนดวงใจจึงขี้ริ้วเกินประมาณแล้วเริ่มปราศรัยว่า "อุบาสกความมั่งมีของเธอสูญหายไปได้อย่างไร เพราะเหตุไรความจนจึงมากำจัดความมั่งมีในชีวิตของเธอได้"

บุญเริงมองดูไปรอบทิศ แสงจันทร์จับกลดพระธุดงค์ขาวโพลงบุญเริงตรึกตรองว่า ภายในกลดนั้นน่าจักนอนสบาย คิดจะบวชแล้วหากลดมานอนเช่นนั้นบ้าง ครู่หนึ่งจึงเล่าประวัติของตนว่า

"พระคุณเจ้าผู้ผ่องใสด้วยกำลังพรต ผมเกิดในสกุลที่มีอันจะกินคนหนึ่ง ซ้ำเป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ ผมจึงเป็นประหนึ่งแก้วตาและดวงใจ มารดาบิดาประคับประคองถนอมผมอย่างดียิ่งเสมือนคนมีจักษุพิการเสียข้างหนึ่ง พยายามถนอมดวงตาข้างเดียวของตน ฉะนั้นเพราะความเป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ จะเลือกรักมักชังเหมือนคนมีลูกมากไม่ได้ จะดีชั่วอย่างไรก็ต้องหวานอมขมกลืน แม้ไม่เต็มใจก็ต้องจำใจรัก ดีชั่วก็เป็นลูก

"ข้าแต่พระคุณผู้สมบูรณ์ด้วยสัมมาปฏิบัติ ความรักของพ่อแม่ซึ่งมีในลูก ผมคิดได้ในบัดนี้ว่า มีคุณภาพสูงมากสูงจนพ้นระดับจะวัดได้ ท่านตามใจผมมาก เมื่อเป็นเด็กผมเกเร ท่านก็พูดว่า ถูกแล้วจะกลัวอะไร อำนาจเงินย่อมชนะทุกอย่าง ผมไม่เต็มใจไปเรียนหนังสือ ท่านก็พูดว่าเลิกเรียนก็ได้ เรามีสมบัติพอที่จะหาความสุขได้ตลอดชีวิต ครั้นจำเริญวัยต่อมา ท่านก็พูดว่า โตแล้วต้องทำงานเพื่อเงิน

"ผมลองลอกท้องร่องสวนดูบ้าง ถากหญ้าบ้าง ไถนาบ้าง แต่ละประการมันฝืนใจเหลือทน จึงหาทางเลี่ยงจาก

การงาน ถือการเที่ยวเป็นสรณะ ครั้งแรกมารดาบิดาท่านไม่ว่ากล่าว เพียงแต่เตือนว่าอย่าเกินพอดี ผมเที่ยวจัดขึ้นท่านก็บ่นว่าไม่ไหวใช้เงินเป็นเบี้ย ท่านตัดการเที่ยวของผมด้วยการไม่จ่ายเงิน แต่ไม่เป็นของแปลก เพราะผมเป็นลูกย่อมมีสิทธิ์รู้ที่เก็บทรัพย์ของมารดาบิดา ผมถือโอกาสเมื่อมารดาบิดาเผลอ ผมเฉี่ยวทรัพย์เอาตามสบาย ต่อมาบิดาหาบุญไม่แล้ว ถึงคราวปลงศพมารดาก็พบความจริงว่า ทรัพย์สินที่สะสมไว้นั้นอันตรธานไปหมดแล้ว ความสูญไปแห่งทรัพย์ของมารดา ย่อมนำมาซึ่งความโศกให้แก่แม่ไม่น้อยไปกว่าความตายของพ่อ มารดาของผมระบายความทุกข์ออกมาว่าสะสมเงินทองไว้มากกว่า ๑๐ ปี ต่อไปจนจะไม่มีกำลังหาทรัพย์ได้เพราะชรา มารดาพร่ำสอนผมมากมาย ผมจำได้คำเดียวในบัดนี้ว่า "ลูกผลาญ"

พระธุดงค์ "เพราะอะไร เธอจึงสุรุ่ยสุร่ายเปลืองมากนัก"

บุญเริง "ผมชอบเที่ยว ชอบสมาคมจนลืมตัว ชอบมากที่สุดคือดื่มและเต้นรำ ดื่มอย่างไม่อั้น สุราชั้นหนึ่ง นารีชั้นเอก ผมก็ลอยพริ้วไปตามกระแสของโลก"

พระธุดงค์ "ระยะนี้มารดาของเธอว่าอย่างไร"

บุญเริง "ก็อย่างว่านั้นแหละขอรับ เห็นหน้าผมก็มีคำบ่นว่าเป็นคำอวยพร ทั้งรักทั้งแค้น ประการสุดท้ายท่านก็หลั่งน้ำตากรวดน้ำให้ผม"

พระธุดงค์ "เรื่องของอุบาสกพิสดารน่ากลัว เชิญเล่าต่อไป"

บุญเริง "ใคร ๆ ก็ยกย่องผมว่าเป็น เอตทัคคะ"

พระธุดงค์ "เป็นเอามากกระนั้นเชียวหรืออุบาสก ดีกรีในความหายนะของเธอฉันคิดว่า สูงกว่ายอดภูเขาหิมาลัย จงอรรถาธิบายต่อไป ฉันเป็นสมณะไม่รู้รสในการดื่ม การเต้นรำ และมีนารีโฉมงามเคียงข้าง ถ้าดีจะทิ้งกลดไว้ที่ทุ่งนี้ จะตามอุบาสกไปสมัครเป็นเช่นนั้นบ้าง"

บุญเริง "วาเลนติโน พระคุณท่านยังรู้จักดีหรือ"

พระธุดงค์ "ฉันเป็นสมณะ ถือการเดินป่าเป็นวัตร ไกลจากแสงอารยะ จะทราบซึ้งอะไรในคำว่า วาเลนติโน อันเป็นศัพท์สมัยปรมาณู ถ้าจะคาดคะเนเอา ฉันก็หมาย

ความว่า เป็นชื่อของศาสตร์ชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นสูตรนำบุคคลให้ก้าวไปสู่ความเป็นเศรษฐีกระนั้นมิใช่หรือ อุบาสก"

บุญเริงคิดว่า "พระธุดงค์องค์นี้น่าจะเซ่อจนเซอะก็สมควรแล้ว เพราะมีแต่ก้มหน้าหรี่ตาไปตามทุ่งตามป่าเที่ยวแสวงหาความโง่จนไม่พบแสงสว่างของอารยโลก" ตอบอย่างไม่เต็มใจว่า "วาเลนติโน เป็นเพลงที่นักเต้นรำกระหายนัก แต่จะเต้นรำให้ชำนาญตามระเบียบนั้น มิใช่ทำได้โดยง่าย แต่ผมเชี่ยวชาญถึงกับได้เกียรตินิยมว่า เจ้าชายแห่ง วาเลนติโน"

พระธุดงค์ "วาเลนติโน เขาเต้นกันอย่างไร ถ้าจะสนุกดี สมณะไม่เคยเห็น สมณะถือธุดงควัตรเช่นนี้ ชำนาญแต่การเดินตามทุ่งตามป่าตามเขา ไม่เข้าใจในการร้องรำทำเพลง วาเลนติโนมีดีอย่างไร จึงทำให้อุบาสกหลงใหลจนเสียคน"

บุญเริง "ท่านไม่เห็น ถ้าได้เห็นแล้ว จะต้องขว้างกลดทิ้ง เปลื้องสบงจีวรโยนเข้ากองไฟ ท่านจะหลับตาไม่

ลงเมื่อเห็นเขาเต้นวาเลนติโน ท่านจะต้องจ้องดูจนลืมตัว ลืมกระพริบตา จนลืมกินลืมนอน แต่การดื่มนั้นแหละจะลืมไม่ได้"

พระธุดงค์ "รุนแรงอย่างวิเศษเพียงนั้นเทียวหรืออุบาสก"

บุญเริง "ถ้าท่านต้องการความจริง ต้องไปพิสูจน์ด้วยตนเอง"

พระธุดงค์ "ถ้าเช่นนั้นขอเชิญท่านบรรยายต่อไป"

บุญเริง "วันอันเป็นเบื้องต้นแห่งความหายนะของผมนั้นมีดังนี้ คู่เต้นรำหน้าใหม่ สวยจนใครจับไม่ติด เป็นลูกครึ่งชาติ เก๋มากแต่ยังไม่ถึงขั้นก๋ากั่น งามอย่างที่พรรณนาในบาลีว่า เกสา โสภณา ผมงาม, ทนฺตา โสภณา ฟันงาม, นขา โสภณา เล็บงาม, นลาฏํ โสภณํ หน้าผากงาม, สณฺฐานํ โสภณํ ทรวดทรงงาม, ภมุกา โสภณา คิ้วงาม, โอฏฺโฐ โสภโณ ริมฝีปากงาม และ วณฺณํ โสภณํ ผิวงาม รวมความว่างามครบถ้วนของกระบวนงาม"

"น่ารักน่าพึ่งยิ่งนัก เมื่อเจ้าหล่อนพูด ตรงกับความจริงที่ท่านจินตกวีเคยเขียนไว้ว่า

โอษฐอ่อนฉอ้อนเอื้อน ยามยิ้มเหมือนจะชวนหวัว
คางคอละออทั่ว ยั่วกามาในราตรี

เจ้าหล่อนแต่งตัวเพริดพริ้ง และไหลพริ้งบนเวทีเต้นรำกลมกลืนกับสีนวลแห่งแสงสีนีออน อันความจริงแล้วแสงนีออนสะท้อนแสง เพราะแรงนวลปลั่งแห่งผิวกายของเจ้าหล่อน ผมเห็นแล้วสะอื้นรักทันที อยากจะกลิ้งลงแทบเท้าของเจ้าหล่อน เพื่อสารภาพความจริงใจ พอดนตรีกระหึ่มขึ้น โชคดีเป็นของผม ผมได้เป็นคู่เต้นรำกับนางงามที่กล่าวแล้วสมใจ หลายเพลงผ่านไป ใคร ๆ ก็ให้เกียรติว่าผมกับสตรีคนนั้นเต้นรำสวิงสวาย และงามจนคนดูยุงกัดไม่เจ็บ"

"วาเลนติโนเป็นเพลงสุดท้าย เจ้าหล่อนเบี่ยงบ่ายเชี่ยวชาญมาก แต่ไม่เหนือความสามารถของผม ถึงเพลงนี้ผมสังเกตว่าเจ้าหล่อนมีแววตาท้าทาย ริมฝีปาก

กระหาย เยื้องกรายส่ายไปมาประหนึ่งจะท้าคนทั้งโลก การเต้นรำได้ผ่านไปตามกระแสสายเพลง ดนตรี กระหึ่มยั่วใจเราเหวี่ยงกันจนสุดเหวี่ยง เหวี่ยงแล้วเหวี่ยงอีก เครื่องแต่งตัวพริ้วไปตามกระแสลม เมื่อเราอยู่ในระเบียบของเพลง แม้เครื่องแต่งตัวจะผิดระเบียบอย่างไร ไม่มีใครลงโทษว่าจะเป็นอนาจาร หรืออุจาดตา เพราะอารยะนิยมว่าเป็นศิลป์ ไม่มีผิดศีลธรรม คนดูลืมกระพริบตา แสงนวลของไฟบวกกับผิวงามของเจ้าหล่อนจะมีอะไรน่าดูและน่ารักกว่านั้น ความโลดโผนของการเต้นรำที่ยังดีกว่านี้ของดไว้ ไม่ควรแก่การฟังของสมณะ"

พระธุดงค์ "ฟุตพิดฟอไฟมากนักหรืออุบาสก ลองขยายให้ฟังเพื่อเป็นแนวทางแห่ง "อนิจจธรรม" บ้างก็ดีเหมือนกัน"

บุญเริง "อีตรงนี้ซิท่าน"

พระธุดงค์ "อีตรงไหน อุบาสก" ยิ้มถาม

บุญเริง "**พิศผ่านด้านบงกช**"

พระธุดงค์ "อะไรกัน อุบาสก เต้นรำอย่างดี ๆ ทำไมดันลงไปในสระบัว ร้อนนักหรือ ร้อนเหล้าหรือเมารัก"

บุญเริงเบิกตากว้าง มองหน้าพระธุดงค์อย่างทุเรศ ตรึกในใจว่า "อันจะหาความโง่จากใครนั้นคงไม่หาได้ง่าย ๆ และมาก ๆ เท่าหาตามวัด อนิจจาเอ๋ย หลวงพี่มาตีความด้านบงกช เป็นสระบัวไปได้" แล้วพูดเป็นสำเนียงหยันว่า "โธ่เอ๋ย ด้านบงกชสระบัวก็พอถูกบ้าง แต่เป็นสระบัวของคนโง่ครับ"

พระธุดงค์ยิ้มอย่างสมณะ ที่มีวินัยและกำลังใจอันสังวรดีแล้ว จึงพูดเปรย ๆ ทำนองเอาใจบุญเริงว่า "กระนั้นหรืออุบาสก"

"ง้าน ง้าน" บุญเริงรีบรับรองด้วยความพอใจ "ผ้าผืนน้อย ๆ และบางเป็นใยบัวนั้น ไม่บังสายตาผมได้ ยิ่งอยู่ในอ้อมแขนผมด้วย ก็ยิ่ง......"

พระธุดงค์ "ก็ยิ่งน่าเกลียดกระนั้นหรือ อุบาสก และอย่างไร ?"

บุญเริง "**งามช้อยชดหมดราคี**"

พระธุดงค์ "อุบาสกนี่เจ้าบทเจ้ากลอนเสียด้วย และอะไรต่อไป ?"

บุญเริง "**ขาวผ่องลอองศรี** พูดแล้วนึกถึงอารมณ์เก่า"

พระธุดงค์ "ต่อไปอุบาสก"

บุญเริง "**มีสันฐานบานเบ่งหรวง**"

พระธุดงค์ "แล้วอะไรต่อไป"

บุญเริง "ขณะที่อารมณ์ เพลินกำลังคว้างอยู่บนเวทีนั้น เจตนารมณ์ของผมก็เลื่อนลอยไปตามกระแสเพลงเคลิ้มไปว่า หมื่นสาวและแสนสวยจะเอาชนะเจ้าหญิงวาเลน-ติโนของผมเพียงสาวและสวยเดียวก็ไม่ได้ ตัดสินใจว่านางฟ้านางสวรรค์ ผมไม่จำเป็นต้องปรารถนา เมื่อมีเจ้าหญิงวาเลนติโนเคียงข้าง คำว่า สวรรค์ ไม่มีความหมาย"

พระธุดงค์ "เพราะดังฤๅ อุบาสก"

บุญเริง "โธ่ พระคุณผู้เจริญ นางงามที่กำลังเสียดกระแซะในอ้อมแขนของผม เพราะบทระเบียบบังคับของเพลงที่กำลังคว้างอยู่รอบ ๆ เวทีนั้น สายตาของผมเป็นโจร

ปล้นความงามของเจ้าหล่อนตลอดเวลา เป็นอย่างนี้นะท่าน ชีพจรของผมเต้นอยู่ในสายรักสายเดียว มันแน่อย่างงี้ พระคุณผู้เจริญ"

พระธุดงค์ "แน่อย่างไร อุบาสก"

บุญเริง "โธ่ท่าน มันเป็นอย่างงี้"

พระธุดงค์ "ที่ว่า มันเป็นอย่างงี้นั้น พูดเร็วเถิดว่าเป็นอย่างไร?"

บุญเริง "**เสน่ห์หนักสลักจิตร**"

พระธุดงค์ "ขึ้นคัมภีร์กามศาสตร์แล้ว ดีเหมือนกัน ดำเนินต่อไป"

บุญเริง "**กำเริบฤทธิ์สวาทไหว**"

พระธุดงค์ "ถูกแล้ว อุบาสก เดินตามเส้นสูตรของกามศาสตร์เผงเลย ดำเนินเรื่องต่อไป"

บุญเริง "**รักตรึงคนึงไป**"

พระธุดงค์ "แน่ ๆ ถูกต้อง เข้ามุมฉากสามเหลี่ยมแล้ว เชิญเล่าต่อไป"

บุญเริง "**ในสรรพางค์ระหว่างเพลง**"

พระธุดงค์ "แน่นอนอุบาสกไม่พลาด องศารักต้องเป็นอย่างนั้น ได้เหลี่ยม ได้มุม ได้ฉาก อะไรเล่าจึงมีพลาด อุบาสก เธอเชี่ยวชาญมนต์รักเสียยิ่งนัก"

บุญเริงบรรยายแล้ว ดวงตาละห้อยด้วยอารมณ์เก่า ถามว่า "พระคุณท่านเชื่อหรือไม่"

พระธุดงค์ "เชื่อ"

บุญเริง "เชื่ออย่างไร พระคุณเจ้าไม่เคยเต้นรำ เคยแต่เดินดง"

พระธุดงค์ "เชื่อตามสภาวธรรม"

บุญเริง "พระคุณท่านโปรดอธิบาย"

พระธุดงค์ "อันบุคคลกำลังหิวจัด อาหารที่จะแก้หิวเพียงน้ำข้าวแก้วเดียว ผู้หิวกระหายก็เข้าใจว่ามีรสวิเศษกว่าโอวัลติน ๑ แก้วมิใช่หรือ"

"ที่ผมเล่าถวายนี้ พระคุณท่านเข้าใจดีอยู่หรือ" บุญเริงถาม

"เข้าใจดี และดีกว่าอุบาสกเข้าใจ" พระธุดงค์ตอบ

บุญเริงอึ้งอยู่ครู่หนึ่ง บุญธิพอเข้าใจในรสแห่งคำบรรยาย พระธุดงค์รินน้ำในกาใส่ถ้วย จิบจนพอแก่ความต้องการแล้วส่งกาให้สองสหายดื่ม ดวงจันทร์กำลังเร่งแรงให้มีรัศมีกล้าขึ้นอีก และรีบขับเทวรถมุ่งไปด้านอัษฎงค์ คล้ายกับเกรงว่าจะข้ามฟากฟ้าไม่ทันกำหนด ฉะนั้น เวลานี้ทุ่งนาจึงเย็นฉ่ำด้วยน้ำฟ้าและสายลม

"พระคุณท่านเข้าใจอย่างไร" บุญเริงเริ่มถาม

พระธุดงค์ "เข้าใจตามพระพุทธสุภาษิตว่า **ปริชิณฺณมิทํ รูปํ** รูปนี้คร่ำคร่าแล้ว **โรคนิทฺทํ ปภงฺคุณํ** เป็นรังของโรค เป็นของเปื่อยพัง กายเน่าจะย่อยยับไป เพราะความตายเป็นที่สุดของชีวิต และเราคิดว่านางงามของอุบาสก จะต้องเป็นอาหารของหมู่หนอน เราดำริต่อไปว่า เจ้าพวกหนอนเหล่านั้น มันจะพิสูจน์ได้หรือไม่ว่า เลือด เนื้อ เสลษม์ น้ำเหลือง น้ำหนอง ซึ่งไหลซึมอยู่ในร่างเจ้าหญิงวาเลนติโนของเธอ และของฉันด้วย เมื่อตายลง จะวิเศษกว่าซากศพสัตว์ต่าง ๆ อย่างไรบ้าง เราเข้าใจดีกว่าอุบาสกด้วยอาการดังนี้"

บุญเริง "เมื่อเพลงวาเลนติโนผ่านไปแล้ว ดวงใจของผมก็เริ่มอาละวาดทันที จึงบำเพ็ญตนดุจแมลงเกาะชายกระโปรงเจ้าหญิงวาเลนติโนไปทั่วทิศ ผู้เชี่ยวชาญต่อผู้เชี่ยวชาญพบกันเข้า เราก็ลืมบ้าน ลืมมารดาบิดา ลืมฐานะและลืมตัวเอง ปรับความเข้าใจกันง่ายดายเหลือเกิน

"หนึ่งปีผ่านไป ผมใช้ชีวิตรื่นรมย์อยู่ในสังคม งานไม่ต้องวิตกถึง มีแม่หาทรัพย์เก็บเล็กผสมน้อยอยู่ทางบ้านก็พอแล้ว แม่หา ผมใช้ แม่หวง ผมลัก ผมไม่ต้องง้อใคร ให้เจ้าหญิงวาเลนติโนพอใจในตัวผมเท่านั้นแลเป็นยอดปรารถนา"

เมื่อถึงคราววิบัติ น้ำท่วมสวนและนาหมด พืชพันธุ์ในสวน ข้าวกล้าในนาเสียหายสิ้น เหลือแต่แผ่นดินเปล่าเศรษฐกิจในบ้านตกต่ำ มารดาเรียกผมไปปรึกษา ท่านพูดอย่างอ่อนหวานว่า "บุญเริงเราหมดตัวแล้ว เงินทองที่แม่สะสมไว้ เจ้าใช้สอยหมด แม้เงินที่ได้รายวันอันแม่หามาด้วยหยดเหงื่อ เจ้าก็หาโอกาสฉกฉวยไปใช้เสมอ แม่หาลูกใช้ แม่ห้าม ลูกขะโมย จนแม่หมดตัว บัดนี้เราถูก

ภัยธรรมชาติ มีแต่พื้นดินเปล่า ทุนที่จะทำต่อไปไม่มีเสียแล้ว จะต้องตั้งต้นใหม่ด้วยการหาทุน คราวนี้มีทางเดียวจะต้องกู้หนี้ยืมสิน อันการกระทำเช่นนั้นแม่ขายหน้าชาวบ้านเหลือเกิน เพราะในสกุลเรา ๓ ชั่วโคตรมาแล้วเลี้ยงตัวมาด้วยการรักษาเกียรติของสกุล มีจนก็ทนกัดก้อนเกลือ แม่คนเดียวร่างกายมีกำลังน้อยเพราะชราบังคับ ทำอะไรก็ไม่ได้มากนัก จะให้เหมือนดังหนุ่มสาวไม่ได้ จะเกินกำลัง อันพ่อของเจ้าเมื่อก่อนจะตาย ได้สั่งนักสั่งหนาว่ายากดีมีจนอย่างไร ทองและที่ดินอย่าจำนำ อย่างให้ใครยืมไปทำเช่นนั้น ให้ทนต่อสู้กับโชคชะตาเอาชนะด้วยความอดทนและความเพียร เป็นเวรกรรมของแม่ ที่รักษาคำศักดิ์สิทธิ์ขอพ่อเจ้าไว้ไม่ได้" เมื่อแม่พูดดังนี้ น้ำตาของท่านก็หลั่งออกมาสะอื้นฮักๆ ครู่หนึ่ง ท่านก็สะกดความโศกไว้ได้ ท่านลุกขึ้นไปกราบที่โกศบรรจุอัฐิบรรพบุรุษ ท่านรำพันถึงความทุกข์ และความจำเป็นที่ต้องละเมิดคำสั่ง และขออนุญาตเพื่อปฏิบัติตามเจตจำนง ครั้นแล้วท่านก็เอามือฟายน้ำตาพูดว่า "บุญเริงต้องทำธุระแทนแม่ และต้องซื่อสัตย์

ต่อแม่เสมอไป ความเหลวไหลของลูกทำให้สมบัติสูญสิ้นแล้ว เจ้าจงเข้าใจไว้เถิดว่า ที่แม่ห้ามและป้องกัน มิใช่เพื่อแม่ แต่เพื่ออนาคตของลูก ต่อไปขอให้บุญเริงเลิกความประพฤติอันไม่มีสาระนั้นเสีย หันหน้ามาร่วมการงานกับแม่

"เจ้าจงจำไว้ว่า ต้องการเงิน ต้องทำงาน ไม่ทำงานเงินไม่เกิด เจ้าใช้เงินมามากแล้ว แม่ทำ แม่หา แม่เก็บรักษาคนเดียว ขอให้เจ้าจงเห็นใจ แม่ไม่เคยคิดทรยศลูกเลย แม้ลูกจะเลวทรามอย่างไร แม่ยังรักและสงสารด้วยดวงใจของแม่นั่นเอง

"ผมได้ให้คำสัญญากับแม่อย่างชื่นใจ แต่ความจริงเหมือนยาพิษเคลือบด้วยน้ำหวาน เอาที่ดินไปจำนำไว้กับธนบดีผู้หนึ่งเป็นเงินหลายหมื่นบาท ที่เป็นหมื่นนั้นผมเพิ่มเอาเองโดยมารดาไม่ทราบ โชคร้ายมาทับถมอีก พืชพันธุ์ที่ปลูกถูกน้ำท่วมอีก เวรซ้ำตามสนอง จึงพ้นวิสัยที่จะป้องกัน มารดาให้ผมไปกู้เงินอีก เมื่อผมได้รับฉันทะแล้วบอกขายเลยทีเดียว นำเงินจำนวนที่มารดาต้องการมาให้ เหลือจากนั้นผมปิดบังไว้ ต่อมาประมาณ ๓ เดือนเจ้าของเงินที่

ผมขายที่ ออกหมายขับไล่มารดาในที่สุดความก็ปรากฏขึ้นว่าผมเป็นลูกทรยศ เป็นลูกขายแม่ แม่กับลูกก็กลายเป็นขมิ้นกับปูนตั้งแต่บัดนั้นมา

"ส่วนผมก็ดับทุกข์ด้วยเพลง "วาเลนติโน" ตามเคย เมื่อทรัพย์หมดไป ทรัพย์ใหม่ไม่มีเพิ่มเข้ามาการใช้จ่ายก็ฝืดเคือง เจ้าหญิงวาเลนติโนของผมเมื่อทราบชัดว่าผมเป็นเจ้าชายวาเลนติโนที่ถังแตกแล้วแม่ก็ปฏิเสธความรักแก่ผมเอาดื้อ ๆ ผมก็เป็นเจ้าชายที่ไร้ถิ่นมาจนทุกวันนี้

"เมื่อพระคุณเจ้า ได้ฟังคำบรรยายของผมแล้วได้เมตตาอนุเคราะห์รดน้ำมนต์ให้ผมสักบาตร จะได้ล้างซวยให้สิ้นไป ได้โปรดเถิดพระคุณเจ้า"

พระธุดงค์ "ดูราอุบาสก ทำไมเธอจึงไม่แสวงหาชนิดที่เธอเรียกว่า **"โอษฐ์อ่อนฉะอ้อนเอื้อ"** อีกเล่าโบราณว่า เนื้อเต่ายำเต่า หรือหนามยอกเอาหนามบ่ง"

บุญเริง "ม่าย–ละ–ขอรับ เกรงจะโดนชนิดฉะอ้อนลวงเข้าอีก"

พระธุดงค์ "ถ้าเช่นนั้น "**ยามยิ้มเหมือนจะชวนหวัว**" จะดีบ้างกระมังอุบาสก ลองตรึกตรองดูอีกสักครั้ง"

บุญเริง "ร้อย–ไม่–ขอรับ เกรงจะโดนชนิดยิ้มมายาเข้าอีก"

"**คางคอละออทั้ว**" เป็นอย่างไรอุบาสก เก๋ไม่น้อยจะมีทางปลอดภัยบ้างกระมัง" พระธุดงค์พูดยั่ว

"พัน–ไม่–ขอรับ" บุญเริงตอบ "ผมเกรงจะไปโดนชนิดสวยแต่ภายนอกเข้าอีก"

พระธุดงค์ "ถ้าเช่นนั้น ชนิดที่เธอละเมอรักว่า "**ยั่วมากาในราตรี**" คงจะมีผลดีบ้าง ว่าอย่างไรอุบาสก ลองพันความจำดู"

บุญเริง "หมื่น ไม่ เทียวขอรับ อันความมืดนี้แหละเลวมาก เพราะความมืดย่อมปิดบังสิ่งไม่ดีไว้ ใครชะล่าใจหงายหลังทุกคน"

พระธุดงค์พูดแนะนำว่า "อุบาสก เธอได้เกียรติเป็นเจ้าชายวาเลนติโนมาครั้งหนึ่ง ต่อมาก็ลอกคราบเป็นเจ้าชาย "ยาจโก" ถ้าจะปล่อยให้ชัดคงได้ความว่า เจ้าชาย

ขอทานนั่นเอง น่าอัศจรรย์จริงหนอวาเลนติโนคลอดบุตรสืบสกุลเป็นยาจก ดูกรอุบาสก โรคซวยของเธอนั้นเป็นโรคขนาดหนัก จะล้างด้วยน้ำมนต์ไม่หายซวย เธอใช้สมบัติของมารดาบิดาโดยท่านไม่อนุญาตนั้น เป็นการละเมิดสิทธิ์ของท่าน ลูกทุกคนใช้สมบัติของมารดาบิดาได้เท่าที่ท่านให้ สิ่งที่ท่านให้เป็นสิทธิของเรา ส่วนที่ท่านยังไม่ได้ให้ ยังเป็นสิทธิของมารดาบิดาอยู่ การกระทำของเธอ เป็นการละเมิดสิกขาบทข้อ ๒ โดยปริยาย เป็นการมัวหมองแก่เธอ

"ดูกรอุบาสก เวลานี้เธอยากจน ต้องพึ่งคนอื่นอยู่ เป็นผลอกตัญญูที่เธอกระทำต่อพ่อแม่แสดงให้เห็น ถ้าเธอต้องการกลับตัวได้ต้องเดินทางใหม่

"อุบาสก จงจำไว้ว่า คนเราจะนั่ง นอน ยืน เดิน ต้องมีที่รับรอง ยืน เดิน นั่ง นอน บนอากาศไม่ได้ จะตกลงมาคอหักตาย ต้องเดินบนที่รองรับเช่นเดินบนถนน มีถนนที่รองรับเท้า จึงเดินไปได้ แม้ถนนนั้นแลถ้ามากด้วยโคลนตม ขวากหนาม ก็เดินไม่สะดวกหรือไม่ตลอดเหมือนกัน

"ใจของคนก็เช่นนั้น ต้องมีสิ่งรองรับ ถ้าสิ่งรองรับดี บุคคลก็เดินไปทางดี ถ้าสิ่งรองรับดวงใจชั่ว บุคคลก็เดินไปสู่ทางชั่ว จงเลือกเฟ้นความจริงในตัวเธอนี่แล สิ่งที่รองรับดวงใจของเธอคือ "อกตัญญู" ท่านเลี้ยงมาไม่รู้จักบุญคุณ เมื่ออกตัญญู เป็นเจ้าดวงใจของเธอแล้ว ก็มีอบายมุขเป็นบริวารแวดล้อมแนะนำไปสู่ความวอดวาย เลวจนขายแม่บังเกิดเกล้า

"ดูกรอุบาสก คนง่อยเปลี้ยเสียขาแขน ปากแหว่งจมูกด้วน ผู้มีอวัยวะพิการเช่นนี้ยังมีโอกาสทำความดีได้ ความเป็นมนุษย์ยังไม่สิ้นสูญไป เพราะยังรู้สึกผิดชอบ

"ดูกรอุบาสก คนเสียใจ ชื่อว่าเสียความเป็นมนุษย์ คือ ความเป็นมนุษย์จางไปหมดเพราะไม่ทำความดี เช่นอุบาสก เป็นตัวอย่าง เพราะเป็นคน "ใจเสีย" จึงผลาญแม่ผลาญสมบัติของแม่ จนแม่ต้องระเหระหนไปพึ่งคนอื่น เมื่อทรัพย์สิ้นแล้ว กลับหนีเอาตัวรอด รักคนอื่นมากกว่าแม่ บำรุงบำเรอเขา เพื่อความสุขชั่วคราวเท่านั้น เธอนี่แหละเป็นคน ใจเสีย แล้วก็ เสียคนต่อไป

"ดูกรอุบาสก ถ้าเธอต้องการกลับตัว ต้องการความอนุเคราะห์จากผู้อนุเคราะห์ ต้องการเป็นคนดี จงไปหาแม่ของเธอ จัดการเลี้ยงดูให้เหมาะสมจงไปทำงานเลี้ยงแม่เพื่อแก้ความยากจน ดังนี้แหละจะแก้ความยากจนได้ เพราะท่านกล่าวไว้ในมงคลสูตรว่า

เอวํ กิจฺฉาภโต โปโส มาตุ อปริจารโก
ธนมฺปิ ธนกามานํ นสฺสติ อิติ เม สุตํ

บุตรที่มารดาบิดาเลี้ยงมาแล้วโดยยากอย่างนี้ไม่บำรุงมารดาบิดา พระพฤติผิดในมารดาบิดาของตนย่อมเกิดในนรก ทรัพย์ย่อมฉิบหาย ย่อมประสบความทุกข์ยาก

การร่างเริงบันเทิงจิต การยิ้มแย้มแจ่มใส บุคคลย่อมได้เพราะการบำรุงมารดาบิดา

"ดูกรอุบาสก พระพุทธวจนะนั้นผิดหรือ ตัวเธอแหละเป็นพยานรับรองความจริงของพระพุทธวจนะ เธอสิ้นความสุขทุกอย่าง ก็เพราะไม่เลี้ยงดูพ่อแม่มิใช่หรือ

"เวลานี้เธอขาดผู้อุปถัมภ์ เมื่อต้องการให้มีผู้อุปถัมภ์ จงรีบกลับไป "อุปถัมภ์มารดาของเธอ" ด้วยตนเอง น้ำ

มนต์ของเราไม่สามารถจะแทรกซึมไปล้างตัวซวย ในดวงใจของเธอได้ เว้นไว้แต่พรสวรรค์ ที่มารดาเธอให้นั่นแหละจะแก้ตัวซวยในดวงใจของเธอให้สิ้นสูญ จะต้องการอะไรด้วยน้ำมนต์ของเรา เมื่อใจของเธอมันโชกด้วยอกตัญญู ฉันจะรดน้ำมนต์ให้เธอก็เสมือนรดให้หัวตอ อันตอไม้หรือจะรู้รสแห่งน้ำ เมื่อเธอแกะตราที่จารึกอกตัญญูไว้จากดวงใจได้ เอาตราดวงใหม่ที่จารึกด้วยกตัญญูกตเวทีประดับแทน นั้นแหละเธอจงทราบเถิดว่าตัวซวยได้สูญสิ้นไปแล้ว เธอจะพบแต่ความร่มเย็นเป็นสุข ดังพุทธภาษิตที่ฉันได้อ้างมาแล้วนั้น เธอจะจำไว้เป็นคำสุดท้ายว่า

ผู้ใดต้องการผู้อุปถัมภ์ ผู้นั้นจงสงเคราะห์มารดาบิดา นี้แหละเป็นอมตวาจาของพระโคดมศากยมุนี ผู้เป็นบรมครูของเรา"

เมื่อธรรมชาติภาษิต อันพระธุดงค์พรรณนาอยู่ บุญเริง และบุญธีรื่นเริงบรรเทิงใจยิ่งนัก ครั้นแล้วต่างคนก็ต่างนมัสการลากลับมายังสถานของตน

ระหว่างเดินทางกลับ บุญเริงพูดว่า "เราไปขอน้ำมนต์ แต่พระกลับให้น้ำพรอันมีค่าสูงกว่าน้ำมนต์ เพราะน้ำมนต์เพียงชำระกายให้สะอาดเท่านั้น ส่วนน้ำพรนั้นชำระใจให้สะอาดได้อีกด้วย จริงดังพระท่านว่าดวงใจฉันนั้นสกปรกเหลือเกิน เมื่อเราได้น้ำพรของพระท่านแล้วควรปฏิบัติตนเพื่อผลของพรต่อไป เราจากกันที่ทางสองแพร่งนี้แหละ ฉันจะรีบไปตามหาแม่สวัสดีนะ เพื่อนรัก"

บุญธี "เวลาดึกมากแล้ว ค้างเสียก่อนพรุ่งนี้ค่อยเดินทางจะดีกว่า"

บุญเริง "ไม่ได้แม้แต่นาทีเดียว จะเป็นหรือตายก็ต้องเดินทางวันนี้และเดี๋ยวนี้ เมื่อฉันมีวาเลนติโนเป็นเจ้าหัวใจเดินทางได้ตลอดคืน คำว่ากลัวไม่มีที่ใช้ในพจนานุกรมของความรัก ฉันจะไปตามหาแม่ แม่ของฉันแท้ ๆ จะมีอะไรมากลัว ฉันจะไปตามให้พบแม้แต่ร่างกระดูก ขอขอบใจในอัธยาศัยอันงามของบุญธี เธอจน แต่สร้างตัวเลี้ยงแม่ได้ ฉันรวย แต่ต้องขายแม่ ฉันจะอยู่ทนดูหน้าเธอได้อย่างไร" เขาพูดแล้วจับมือบุญธีบีบ แล้วรุดหายไปในความมืด ไปรับพรสวรรค์จากแม่เพื่อล้างตัวซวย

เดินไปได้สักครู่หนึ่งรู้สึกกระหาย เอามือล้วงลงในกระเป๋ากางเกง ซึ่งตนรู้อยู่ว่าไม่มีแม้แต่เศษสตางค์ พอชักมือออก มีธนบัตรสีเขียว ๕ แผ่นติดมือมา เขามองเพ่งดูกับแสงไฟที่ลอดจากช่องหน้าต่างบานหนึ่ง ทราบว่าเป็นอะไรแล้ว น้ำตาของเขาไหลพรากออกมา เพราะระลึกถึงอัธยาศัยอันงามของบุญธี ซึ่งเขาไม่เคยคิดว่าจะเป็นไปได้ถึงเพียงนี้ บุญเริงรู้สึกตัวว่าย่อยยับไปก็เพราะเพลิงสังคมอันเกิดจากการไม่รู้ประมาณตนตามเผาเพราะเหตุนี้ ธรรมภาษิตจึงมีเตือนว่า

"มตฺตญฺญุตา สทา สาธุ"

ความรู้จักประมาณ เป็นความดี

การใดไม่เกินพอดี ก็มีประโยชน์ ถ้าเกินพอดีก็มีโทษ ฉะนั้นควรมีสติรู้จักประมาณตนด้วยประการดังนี้.

บทที่ ๒

คำปฏิญาณของบุญเริง

ในรัตติกาลมีความมืด อันแสงจันทร์กำลังจำกัดอยู่และกำลังจะหมดแสง โดยถูกกลุ่มเมฆมหึมากำบังไว้ บุญเริงพยายามเดินทางอย่างไม่รีบจัดนัก อาศัยแสงสลัวของดวงจันทร์นำทาง เจตนารมณ์ของเขากำลังค้นคิดหามารดาว่าจะพบหรือไม่ และพบได้ที่ไหนเป็นความมืดที่ยังตกลงใจไม่ได้ เขารีบก้าวหน้าไป ๆ เหงื่อโทรมกายแล้วกลับแห้งผาก

เมื่อจวนถึงวัดเขมา บางเขน เขามองไปข้างหน้าสุดสายตา เห็นคนตะคุ่ม ๆ อยู่ ๓ คน อารมณ์หวาดก็เกิดขึ้นยังคิดว่า ถ้าคนพวกนั้นเป็นคนไม่สุจริตก็อาจค้นเอาทรัพย์ไป หรือทำร้ายร่างกายให้เจ็บปวด เงินร้อยบาทที่บุญธให้มา จะตกเป็นอาหารของคนร้าย เขาคิดว่า ไม่ได้พบกับ

เงินร้อยบาทมานานปีจำต้องสงวน โบราณเตือนไว้ว่า "อย่าไว้ใจทางอย่าวางใจคน" เราจะรู้ได้อย่างไรว่า เขาไม่ใช่คนพาล จะถอยก็ไม่ไหว เพราะได้เดินทางมาไกลแล้ว จะไปก็ไม่รอด ด้วยเกรงภัยเฉพาะหน้า เขาเดินตรองถึงความปลอดภัยเรื่อยมา ค่อย ๆ ชลอฝีเท้าให้ช้าลงเพื่อหาทางป้องกันตัว ได้เห็นกระป๋องนมทิ้งอยู่ข้างถนน ๓ กระป๋อง น่าจะเป็นเด็กคนใดคนหนึ่งเอาเชือกผูกลากเล่นแล้วทิ้งไว้ บุญเริงผ่านไปโดยไม่ใส่ใจ แม้เดินช้า ๆ ก็รู้สึกว่าใกล้คนในท่ามกลางความมืดข้างหน้าที่มองเห็นนั้นเร็วเข้า ความหวาดเสียวยิ่งทวีมากขึ้น เหงื่อออกตามฝ่ามือฝ่าเท้า เขาคิดค้นหาทางออกหลายร้อยวิธีเพื่อความปลอดภัยชั่วระยะเสาโทรเลขหนึ่ง จึงคิดถึงวิธีให้ปลอดภัยได้มีทางผ่านทางเดียวคือการแปลงร่าง เขาดีใจหันหลังกลับมาเก็บกระป๋องนมติดมือไป โชคดีเข้าข้างเขา จึงได้กิ่งทองหลางยาวประมาณวาเศษ เขาเริ่มแปลงตัวตามความคิดทันที กางเกงซึ่งเปื่อยและถูกปะมาร่วม ๑๐ ครั้ง ถูกฉีกขาออกข้างหนึ่งด้วยความเสีย

กายเจ้ากางเกงร่วมชีวิต เอาโคลนข้างถนนขยี้กับใบหญ้าสด พอกที่กลางฝ่าเท้า เอาธนบัตรห่อเศษกระดาษหนังสือพิมพ์ ซึ่งหาได้ไม่ยากนัก ห่อเรียบร้อยแล้วทาบที่หลังเท้า พันด้วยผ้ากางเกงที่ฉีกออก เพื่ออุบายนั้นถือกระป๋องนมเอาไม้ยันต่างไม้เท้า เดินกะเผลก ๆ เก้ ๆ กัง ๆ รุดหน้าต่อไป เมื่อใกล้คนข้างหน้า ทำให้เดินไม่ตรงทาง ประหนึ่งว่าเท้านั้นพิการมาก

เป็นจริงดังคาดไว้ ชาย ๓ คนนั้นรีบมามองหน้าทันที คนหนึ่งถามเหตุการเดินกลางคืน และได้ค้นร่างกาย โดยพูดว่า อ้ายขอทานคนนี้ คงมีสตางค์ติดตัวมาก

บุญเริงนั่งลงยกมือไหว้พูดว่า ปล่อยลูกนกลูกกาเถิดพ่อคุณ วันนี้ได้รับอาหารครั้งเดียว ดื่มแต่น้ำ ขอใครเขาก็ไม่เมตตา

ชายคนหนึ่งเอากระป๋องไปตรวจ เห็นว่าไม่มีอะไรแน่แล้ว จึงเอากระป๋องโขกบุญเริง ๓ ที พลางพูดว่า "มึงขี้เกียจขอทาน จึงไม่มีอะไรติดตัวต่อไปต้องขยัน"

ชายคนหนึ่งเอามือล้วงในกระเป๋ากางเกง ไม่พบอะไร มีกลิ่นเหม็นติดมือ เขาโกรธมาก กล่าววาจาหยาบแล้วเอามือที่มีกลิ่นเหม็นนั้นเช็ดที่หัวบุญเริงถูไปถูมาจนหัวสั่นคอแทบหัก

ชายคนที่สามพูดว่า เมื่อเอ็งขอทานไม่ได้ข้าจะให้แล้วเตะซี่โครงบุญเริงอย่างเต็มรัก จนล้มกลิ้งอยู่ข้างถนนพร้อมกับความเคียดแค้น แล้วทั้งสามเดินเลยไป ไม่แยแสต่อความเจ็บของบุญเริง

บุญเริงนั่งอยู่ด้วยความเคียดแค้นใจ อันความเจ็บปวดนั้นพอทนได้ ส่วนความเจ็บใจนั้นเหลือทน เขาพุ่งสายตาอันไม่ประสงค์ดีมองหลังของชาย ๓ คนนั้น ด้วยอารมณ์เคียดแค้น ความขัดยอกจุกเสียดค่อยคลายลง เขาถือไม้เท้ากับกระป๋องเดินทางต่อไป อารมณ์โศกก็เกิดแก่บุญเริงว่าอันชีวิตของปวงชนในโลกีย์ ไม่มีอะไรแน่นอนเลย ครั้งหนึ่งเรามั่งมี เสวยความสุขที่มีอยู่ในโลกตามปรารถนาภัตตาคารชั้นไหนบ้างที่เราไม่เคยลิ้มรสอาหาร สุราชั้นไหนที่ยังไม่ได้ลิ้มรส โรงมหรสพและเวทีเต้นรำไหนที่เราไม่เคย

ผ่าน ตรึกถอยหลังเข้าไป ไปพบความบกพร่องในเรื่องเหล่านั้นของตน รถยนต์ยี่ห้อไหนที่ตนไม่เคยนั่ง ก็ยังไม่คิดเห็นเคยรู้รสมาแล้วอย่างเปรมใจ เขารำพันต่อไปว่า "เมื่อคราวเราพบนางสาววาเลนติโน ต้องคุกเข่าลงขอความรักจากเขา และเราก็สมความปรารถนา ได้ด้วยความเบิกบานใจ ใคร ๆ ก็ริษยาในโชคที่ได้เจ้าหญิงวาเลนติโนเคียงข้าง บัดนี้เล่า อนิจจาเอ๋ยเราต้องคุกเข่าลงข้างถนน ยกมือไหว้ชาย ๓ คน เพื่อขอชีวิตไว้ แม้กระนั้นก็ยังถูกสนองด้วยแข้งอันชั่วร้ายของเขา เมื่อก่อนเครื่องแต่งกายงามหรูหรา เวลานี้มีแต่เศษผ้าขี้ริ้วพันกาย ซ้ำรอดตัวไปด้วยเพศแห่งคนขอทาน" บุญเริงขบพื้นกลืนน้ำตาแห่งความแค้นไว้ในใจ ยืนหัน ๆ รี ๆ อยู่ครู่หนึ่ง ด้วยความตัดสินใจเรื่องไม้เท้ากับกระป๋องนม ปรารถนาจะขว้างทิ้งเพราะหมดความจำเป็น ครั้นแล้วก็กลับหวนคิดว่า "ต้องเอาติดตัวไป เจ้าสองสิ่งนี้ช่วยชีวิตและรักษาสมบัติไว้ได้ ถ้าไม่มีไม้เท้าและกระป๋องนี้แล้ว น่าจักเจ็บตัวมากกว่านี้ เงินร้อยบาทนั้นคงตกเป็นเหยื่อของคนร้าย" ตรึกต่อไป "ไม่มีใครและสิ่งใดเคยช่วยให้พ้นภัยในคราวจำเป็นเช่นนี้เลย" เขามีอารมณ์

ดีขึ้น เดินก้าวหน้าต่อไปด้วยภูมิใจในความปลอดภัยเพราะเพศยาจก ต่อแต่นั้นก็มุ่งใจจะไปพบแม่เดินทางต่อไปในท่ามกลางแห่งแสงสลัวของดวงจันทร์

ดึกมากขึ้น อากาศยิ่งเย็นจัด สีข้างที่ถูกรสแข้งมากก็เริ่มขัดและเสียดขึ้น เพราะความเย็นบังคับเขาทรุดตัวลงนั่งริมถนนด้วยความรู้สึกของคนสิ้นคิด การถูกทำร้ายและความเจ็บปวดเช่นนี้ไม่เคยมีในชีวิต ความแค้นบังคับให้เขาตรึกถึงความเป็นไปในอดีตดังนี้

"เมื่อยามเป็นทารก มารดาบิดาตีด่าว่ากล่าวบ้างก็ย่อมเป็นไปเพราะความรัก เมื่ออุจจาระปัสสาวะรดมารดาบิดาชำระให้ หิวกระหาย แม่หาให้รับประทาน เครื่องนุ่งห่มแม่จัดหาให้ เปรอะเปื้อนแม่ซักฟอก มุ้งหมอนที่นอนเสื่อแม่เตรียมให้เสร็จ เมื่อสมัยเรียนหนังสือ แม่เตรียมให้พร้อม เจ็บป่วยแม่ก็หาหมอมารักษาพยาบาล เงินทองพ่อแม่ให้ใช้สอยตามสะดวก เมื่อไม่มีเราก็ขโมย มารดาบิดาโกรธแต่ไม่ฟ้องร้อง แม้เราขายสมบัติจนสิ้นตัวท่านเพียงน้ำตาไหลแยกทางกันไป ท่านไม่พูดให้เจ็บใจหรือต่อปากต่อคำแม้แต่คำเดียว"

"อ้ายทรลักษณ์ ๓ คนนั้น ไม่เคยเกี่ยวข้องกันเลย ไม่เคยเห็นหน้า ไม่เคยมีบุญบาปต่อกัน มันช่างทำได้ เอามือมาเช็ดกับหัวเรา เจ้าคนเลว หวีและน้ำมันชั้นเยี่ยมจึงจะใช้กับหัวของเราได้ ต้องมืองาม ๆ ใส่น้ำมันหวีผมจึงจะสมเกียรติ บัดนี้มืออ้ายถ่อยนั้นสกปรกสิ้นดี มันเอามาถูกกับหัวเรา กูได้ทำอะไรให้อ้ายถ่อย เมื่อเอาอะไรในตัวเราไม่ได้ มันกลับเตะให้เป็นรางวัลแห่งความไม่มี ฤทธิ์แข้งยังเจ็บปวดอยู่เวลานี้ อะโหพระคุณเจ้าเอ๋ย มารดาบิดามีแต่ให้ลูก คนอื่นมีแต่บีบบังคับเอา เมื่อไม่ได้ก็เตะส่ง" ดวงใจของบุญเริงเมื่อตรึกถึงข้อนี้ก็เริ่มสะอื้นก้มหน้าเดินทางต่อไป เขาตัดสินใจเห็นจริงว่า "เราทำให้มารดาบิดาช้ำใจอย่างไร ตกทุกข์ได้ยากอย่างไร กรรมนั้นตามสนองให้เรามีอันเป็นไปอนิจจา ปฏิกิริยาของกรรม ให้ผลทันตาเห็นเทียวหนอ ที่เราตรากตรำลำบากมาจนบ่านนี้ ก็เพราะโทษที่เราอกตัญญูต่อมารดาบิดาแสดงโฉมหน้าให้เห็น" เขาตรึกดังนี้ดวงใจอันโศกเศร้าก็ปะทุขึ้นอย่างรุนแรง เขานิ่งสำรวมใจตรึกถึงพระคุณมารดาบิดา พระคุณปรากฏแก่ใจแจ่มแจ้งแล้ว เขา

ยกมือท่วมศีรษะ เคารพต่อพระคุณของมารดาบิดาซึ่งได้เคยมีมา แล้วสำรวมใจกลืนความโศกเดินทางต่อไป

ด้านบูรพา แสงเงินแสงทองจับขอบฟ้า บุญเริงก็แน่ใจว่าจวนสว่างรุ่งอรุณ เสียงไก่ขันปลุกเจ้าของบ้านให้หุงข้าวเตรียมเพื่อทำงาน

เขารำพึงเมื่อ ๑๐ ปีโพ้นว่า "รุ่งอรุณเช่นนี้และฤดูเช่นนี้ เขาจะมีสาวงามติดตามเป็นกลุ่ม เพื่ออาบแสงอรุณเวลาเช้ามืดชายหาดหัวหิน เวลาเช้าทะเลเงียบสงัด ลมโชยมีคลื่นน้อย ๆ เคยสูดรสอากาศชายทะเลอย่างโชกโชนสายหน่อยอาหารอันปราณีตวิ่งมารับใช้ สุราชั้นหนึ่งรายงานตัวเองอยู่บนโต๊ะ โซดาเย็นเจี๊ยบ สาวงาม ๆ หลายคนร่วมโต๊ะอาหาร นุ่งน้อยห่มน้อยตามระเบียบของสมัยตากอากาศ รสที่เกิดในปาก รสที่เกิดในดวงใจ รสที่พบทางสายตาสมัยหนึ่งที่กล่าวมานั้น คือสวรรค์ในความรู้สึก ด้วยความคิดนึกถึงความจริงในอารมณ์ที่ผ่านมาแล้ว" บุญเริงหายใจยาวสะท้านโศก

บุญเริงบงคับใจและสายตาตรวจดูอัตภาพของตนเวลานี้ รู้สึกว่ามารับอากาศสดชื่นด้วยเพศของยาจก ตรงกันข้ามกับครั้งกระโน้น มีเศษผ้าขี้ริ้วห่อกาย มีไม้เท้ากับกระป๋องแทนสาวงาม ๆ ตากอากาศกินเศษอาหารข้างถนน เวลานี้อากาศสดชื่นตามธรรมชาติ แต่ไม่สามารถจะเสริมใจนายบุญเริงให้สดชื่นตามได้ เพราะดวงใจของเขารุ่มร้อนด้วยความจน รุ่นอรุณจึงไม่มีความหมายของผู้มีภาวะอย่างนี้ ประการสำคัญที่เขารุ่มร้อนมาก ก็คือมารดาของเขา ร้อนเพราะไม่แน่ใจว่าจะพบหรือไม่ จึงเดินท้อใจมาด้วยอาการดังนี้ จนฟ้าสว่างมองเห็นลายมือชัด

เมื่อสว่าง การเดินทางก็ชงัก อิดโรยมากที่ต้องเดินทางมาตลอดคืน เกรงนักหนา กลัวเจ้าหน้าที่จับไปกักขังและส่งนิคมคนอนาถา เขาบื่นบ่วนใจไม่ทราบว่าจะปลอดภัยได้อย่างไร นึกถึงคำพังเพยขึ้นมาได้ คล้ายกับมีอำนาจทิพย์มากระซิบที่หูว่า

“คนสิ้นคิด ต้องเข้าวัด
คนเข้าวัด ได้ความคิด”

เมื่อตรึกดังนี้ อารมณ์ดีก็เกิดขึ้น ตัดสินใจว่าจะหลบเข้าอาศัยร่มบุญของวัดก่อน เพราะภิกษุในพระพุทธศาสนาท่านมีปกติอยู่ด้วยเมตตา คงไม่เหมือนอ้ายทรลักษณ์ ๓ คนที่ผ่านมาเมื่อคืนนี้แน่ ปลงใจตกแล้วก่อนรุ่งแจ้งสว่างจ้า เขาเดินทางกลับไปใหม่ เข้าวัดที่ผ่านมาแล้วอีกครั้งหนึ่งพร้อมด้วยไม้เท้าคู่ยาก

พระกำลังทำกิจ กวาดวัดอยู่ เมื่อรุ่งแสงอรุณ หลายรูป เขายกมือทำความเคารพแล้วเดินไปหน้าอุโบสถ วางไม้เท้ากับกระป๋องนม กราบลงที่หน้าประตู ตรึกถึงพระคุณของพระพุทธเจ้า แก้ห่อธนบัตรจากหลังเท้ามาพันที่แขน อำพรางว่าแขนนั้นเจ็บกำลังพอกยาไว้ เอาโคลนที่ผสมแล้วทาซ้ำอีกเอาศีรษะพาดที่ธรณีอุโบสถ ไม่นานนัก ดวงใจของเขาก็เริ่มเข้าสู่ภวังค์ เพราะย่ำทางมาตลอดคืน

เขาฟื้นคืนจากหลับบ่ายมากแล้ว พอลืมตาก็นึกถึงผ้าพันแขน มองเห็นเรียบร้อยก็เบาใจ หิวข้าวใจแทบขาด คิดว่าจะไปซื้ออาหารรับประทานก็เฉลียวใจคิดว่า สภาพของคนขอทาน เอาธนบัตรใบใหญ่ไปใช้ จะมีผู้แปลกใจสงสัย

ขึ้นว่าจะได้มาโดยไม่สุจริต ดีไม่ดีเจ้าหน้าที่จะเชิญตัวไปไต่สวน จะเอาตัวไม่รอดแน่ เมื่อเป็นดังนี้ ทางปลอดภัยมีทางเดียวคือเข้าหาพระ เมื่อคิดเห็นดังนี้ จึงชำระล้างร่างกายให้สะอาดเท่าที่จะทำได้ ทราบว่าเจ้าอาวาสอยู่กุฏิหลังไหนแล้วก็เข้าไปหา

ท่านเจ้าอาวาสได้ทราบชื่อว่า อชิตะ กำลังอ่านหนังสืออยู่ ท่านเงยหน้าเมื่อได้ยินเสียงผิดปกติ ลอดสายตาออกนอกแว่นมองดูแล้ว พลางถามว่า "มาธุระอะไร ประสก"

บุญเริงได้ยินเสียงว่า "ประสก" พึ่งรู้นหยิ่งนักและคิดว่า สมณะมีวาจาไม่เหยียดหยามใครเลยน่าชื่นใจเหลือเกิน คนเช่นเรามีสภาพเป็นยาจกแท้ ๆ พระคุณท่านยังใช้คำพูดแทนชื่อเรา "ประสก" ไม่ยักเรียกว่า "กระยาจก" หรือ "อ้ายยาจก" เราแปลกใจมาแต่เมื่อคืนนี้แล้ว พระธุดงค์ท่านเรียกเราว่า "อุบาสก" ท่านยกย่องคล้ายกับว่าเรามีคุณสมบัติวิเศษนักหนา วันนี้ พระรูปนี้เรียกเราว่า "ประสก" แม้จะรู้สึกมีความหมายต่ำกว่า "อุบาสก" ก็ยังเป็นคำที่ไม่เหยียดหยาม การที่พระธุดงค์เรียกเราว่า

"อุบาสก" นั้น อาจมองสารรูปไม่ชัดก็ได้ เพราะเป็นเวลากลางคืน ส่วนพระรูปนี้เรียกเราว่า "ประสก" น่าจะเห็นสารรูปแจ่มแจ้งดี แม้กระนั้นก็ไม่เหยียดหยามเราว่า "ยาจก" เขาดำริดังนี้แล้วก้มลงกราบด้วยรู้สึกเคารพ แล้วแจ้งให้ท่านทราบว่า "มาขอรับใช้"

พระอชิตะ "มาขอรับใช้ด้วยต้องการอะไร"

บุญเริง "ต้องการกุศล นอกนั้นแล้วแต่พระคุณท่านจะกรุณา" เมื่อกำลังพูดเขาเห็นเศษอาหารมีในกระโถนมากจึงหยิบไปเทแล้วขัดถูจนสะอาด นำมาตั้งไว้ตามเดิม หยิบกระป๋องลงไปตักน้ำ ที่หน้าวัด ใส่โอ่งจนเต็ม ทุกโอ่งที่มีอยู่เก็บกระป๋องไว้ตามเดิมเอาไม้กวาดกวาดบนชานกุฏิสองหลังเอาผ้าชุบน้ำถูจนทั่วแล้วมานั่งรับใช้ต่อไป

พระอชิตะคิดลังเลว่า เจ้าหมอนี่จะมาดีร้ายอย่างไรสมัยนี้ไว้ใจยาก มาทำดีแล้ว เผลอก็ทำร้าย ไว้ใจนักไม่ได้คิดแล้วพูดว่า "ประสกมารับทำงาน ต้องการอะไร ถ้าไม่เกินวิสัย จะอนุเคราะห์ แต่อย่าขึ้นหลังคาน๊ะ"

บุญเริง "ผมยากจน วันนี้ไม่ได้รับประทานอาหารเลยตลอดวัน ถ้าพระคุณท่านจะกรุณาให้น้ำชาสักถ้วย ก็ขอขอบพระคุณ"

พระอชิตะได้ยินคำพูด ก็แปลกใจ คำพูดคงแก่การศึกษาและสมาคม รู้สึกเจียมตนอยู่ในที ไม่กล้าออกปากขออาหารหรือค่าอาหาร ก็รู้สึกสงสารในมรรยาท จึงพูดว่า "ประสก อาหารไม่มีในวัดเพราะหมดเวลา ในครัวเด็กนั้นเธอไปค้นดู จะมีอะไรพอประทังหิวบ้าง ก็ไปเลือกเอา"

คำพูดเพียงเท่านี้ ก็อิ่มใจบุญเริงยิ่งนัก การหิวอาหารลดลงเพราะมีความอิ่มใจมาแทน แต่ก็ไม่ถึงหมดความหิวจึงพูดขอบพระคุณท่านอชิตะแล้วเดินเข้าห้องเล็ก เห็นมีอาหารอยู่บ้าง จึงแบ่งใส่จานนำออกมาบริโภคต่อหน้าผู้ให้ เพียงข้าวคลุกน้ำแกงก้นชามอร่อยเสียยิ่งแล้ว มีรส ทุกคำกลืนเขาพยายามรับช้า ๆ เคี้ยวอยู่นานจึงกลืนคำหนึ่ง ทั้งนี้เกรงว่าอาหารจะหมดเร็ว พยายามทำเวลาให้นาน ๆ ประหนึ่งว่าบริโภคได้มากหรือมีอาหารมาก ครั้นบริโภคเสร็จแล้ว เก็บชามในครัวทั้งหมดมาล้างตากแดด ทำความสะอาดในครัว เก็บถ้วยชามเสร็จแล้วออกมานั่งสนทนากับ

เจ้าอาวาส พอสมควรแก่เวลาแล้ว ลงมานอนที่มุขหน้าโบสถ์ตามเดิม

เป็นเวลา ๓ วันแล้ว ที่บุญเริงมาอาศัยกินข้าวสุกวัด ได้ทำงานเกินกว่าข้าวสุก พระ เณร เด็กรักใคร่ เพราะทำงานให้ อาหารการบริโภคพอแก่ความปรารถนา เป็นของประณีตสมแก่พื้นบ้าน วันต่อมามีงานศพที่วัด บุญเริงได้ช่วยงานนั้นตั้งต้นแต่กวาดสถานที่ทำงาน ช่วยล้างถ้วย ล้างชาม ต้มน้ำร้อน เก็บกวาดตลอดจนเทกระโถน เป็นที่พอใจของเจ้าภาพมาก เจ้าภาพผู้อารีจึงให้เสื้อกางเกงหนึ่งชุดและเงินอีก ๒๐.๐๐ บาท บุญเริงรับเงินด้วยความจำใจ เมื่อเจ้าภาพยื่นธนบัตรให้ เขายกมือไหว้แสดงความขอบคุณพลางกลืนน้ำตา รู้สึกว่าเงิน ๒๐.๐๐ บาทนี้ มีอิทธิพลถึงให้ยกมือไหว้ ครั้งก่อนอย่าว่าแต่ ๒๐.๐๐ บาทเลย แม้ตั้งร้อยบาทก็ไม่มีความหมายสำหรับบุญเริง เขากลืนน้ำตาเพราะน้อยใจในวาสนาของตนเอง

เดือนหนึ่งล่วงแล้ว บุญเริงจำต้องอาศัยวัดอยู่ ดวงใจเขาเร่าร้อนถึงมารดายิ่งนัก ทุกเวลาเช้าเมื่อพระลงโบสถ์

ทำวัตร เขานั่งฟังอย่างสงบ ครั้นพระทำวัตรจบ ก็อธิษฐานขอให้พบมารดา การที่ต้องอาศัยวัดนานวันเช่นนี้เกี่ยวแก่เครื่องนุ่งห่ม แม้จะมีเงินติดตัวตั้งร้อย ก็ไม่สามารถจะแสดง เพราะเกรงคนจะเข้าใจผิดในภาวะของตน เมื่อได้รับกางเกงหนึ่งชุดสมความหมาย เห็นโอกาสที่จะต้องจากวัดไป เช้าวันหนึ่ง นายบุญเริงรับอาหารร่วมกับเด็กวัดแล้วสวมเสื้อกางเกงชุดใหม่ ส่วนกางเกงชุดเก่านั้นตกลงใจว่าจะต้องเอาติดตัวไปด้วยถึงแม้ จะเก่าจนผุ บุญเริงก็ยังคิดเห็นประโยชน์อยู่บ้าง จึงหาเศษกระดาษห่อเรียบร้อย ครั้นแล้วเข้าไปหาเจ้าอาวาส กราบแล้วพูดแสดงความประสงค์ว่า จะขอลาไปตามหามารดา

พระอธิตะแสดงความเสียดาย ไม่อยากให้จากไปพอใจให้อยู่โดยเห็นว่า การงานดี เอาใจใส่ต่อภิกษุสามเณรทั้งมีความประพฤติเรียบร้อยซื่อสัตย์สุจริตด้วย เมื่อบุญเริงตกลงใจแน่นอนแล้ว ท่านก็พูดด้วยอาลัยว่าเมื่อไปแล้ว ไม่พบแม่จะกลับมาอยู่ด้วยกันก็ได้ ยินดีให้พักอาศัย ครั้นแล้วท่านสั่งไวยาวัจกรให้มอบเงิน ๒๐.๐๐ บาท แก่บุญเริงเป็นค่าพาหนะเดินทาง

ความปรานี อันบุญเริงได้รับจากพระภิกษุ ในพระ-พุทธศาสนา เขารู้สึกถึงความอัศจรรย์ของพระพุทธศาสนายิ่งนัก คิดเห็นว่าพระพุทธโอวาทคำสอนของพระพุทธเจ้าย่อมขัดเกลานิสัยของบุคคล ให้อ่อนโยนด้วยเมตตาปรานีนี้เขายังไม่เคยได้ในที่อื่นและจากบุคคลอื่น ชายทรชน ๓ คนที่ผ่านมาเมื่อต้นเดือนนี้จะปล้นสตางค์เราด้วย เมื่อไม่ได้ก็เตะให้เป็นรางวัลแห่งความไม่มีด้วย

ส่วนพระภิกษุผู้อารีในพระพุทธศาสนา ไม่มีอาการเหยียดหยามเช่นนั้น แม้ด้วยคำพูดยังอนุเคราะห์เมื่อถึงคราวจำเป็นจะไม่น่าเลื่อมใสอย่างไรในเมื่ออ่านพระพุทธภาษิตว่า

สพฺเพสํ สหิโต โหติ สทฺธมฺเม สุปติฏฺฐิโต
ผู้ตั้งมั่นในธรรมของคนดี
ย่อมเกื้อกูลแก่คนทั้งปวง

บุญเริงตรึกต่อไปว่า เรามาอาศัยอยู่ตั้งเดือนช่วยทำกิจที่ควรทำ ไม่มีความอิดหนาระอาใจใด ๆ อันเป็นเครื่องหมายแห่งความเบื่อหน่าย ท่านทำ เราช่วย ท่านช่วย เรา

ทำ ไม่ต้องพักให้ตักเตือน แม้แต่เด็กวัดก็พอใจ เพราะระวังไม่ให้กระทบกระเทือนเรื่องอาหารของเด็ก เราสมาคมกับคนดี นำความสุขมาให้ดังนี้

บุญเริงตรึกต่อไปก็เห็นแจ้งด้วยใจว่า การที่พระภิกษุชวนให้อยู่ และเปิดโอกาสให้พักต่อไปเช่นนี้ ก็เพราะเรากระทำดีถวาย ท่านเห็นความดีของเรา เราก็เห็นความดีของท่าน จึงเกิดความเคารพในท่าน อโห ความดี ความดีเท่านั้นที่คนต้องการ ดีต่อดีพบกัน ไม่มีร้ายใดเลย เขาน้อมใจเคารพในธรรมอย่างสูง

เขานึกถึงตนเองในอดีต โดยเฉพาะบุญธีเห็นว่าบุญธีเป็นคนดีเกินคาดหมาย ตั้งแต่คบกันมาเราไม่ได้อุปการะเขาเลย แม้คำพูดเราก็ใช้อย่างสามหาว ไม่เคยให้เกียรติว่าเขาเป็นคนเช่นเดียวกัน บุญธีก็รู้ลักษณะนั้นเขาไม่ได้โต้แย้งเพื่อเกียรติของตน ถือการนิ่งเป็นสรณะทั้งนั้นและทั้งนี้ก็น่าที่เขาจะระลึกได้ว่ากรรมของเขาเป็นเช่นนั้น จะโต้แย้งก็ไม่หมดกรรมและหาสิ่งใดมาปกปิดความจริงก็ไม่ได้ เขาได้ยินคำอันไม่เพราะหูในครั้งกระโน้นของเรา จะคิดเช่นไร

เราได้ยินคำสามหาวของชายสามคนเมื่อคืนจากบุญธีมาแทบจะกระอักเลือดตายด้วยความเจ็บใจ บุญธีกับเราในอดีต เขาตรึกถึงตรงนี้ พยายามกลืนน้ำตาด้วยความเห็นใจเพื่อน โดยเอาเรื่องของตนเป็นเครื่องอุปมา และตรึกต่อไปอีกว่า ไม่มีคำกระเทือนใจเลยเมื่อพบครั้งสุดท้าย ยามจากยังให้เงินมาตั้งร้อยบาท จะเป็นการตอบแทนความชั่วร้ายของเรา หรือจะเอาชนะเราโดยธรรม ตกลงใจว่า "บุญธีชนะเราโดยธรรม โดยความดี การที่เขาต้อนรับเราด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดียิ่ง การเอื้อเฟื้อเมื่อจำเป็น ดุจเป็นการสอนเราในตัวว่า "ไงเพื่อน" เมื่อก่อนฉันจน เพื่อนเหยียดหยามฉันว่าคนเลวกินเศษอาหาร เธอไม่เคยให้ฉันแม้แต่เศษอาหาร บัดนี้เป็นอย่างไรเพื่อนความมั่งมีของเธอหายไปไหนเมื่อจน ฉันช่วยเธอได้และช่วยได้ด้วยจริงใจ เพราะเห็นเธอจน บุญธีไม่เคยเสียดสี แต่การอุปการะของบุญธีซึ่งมีแก่เรานั้นเจ็บแสบยิ่งกว่าคำเสียดสี คำหยาบคาย เพราะเป็นการกระทำอันเราไม่มีโอกาสจะใช้สนองตอบได้เลย จริงแท้ดังพระ

ท่านแสดงธรรมบนศาลา เมื่อวันธรรมสวนะ ๓ วันล่วงมาแล้ว ท่านอ่านบาลีในสุตตนิบาต ขุททกนิกายว่า

น ชจฺจา วสโล โหติ　น ชจฺจา โหติ พฺราหฺมโณ
กมฺมุนา วสโล โหติ　กมฺมุนา โหติ พฺราหฺมโณ

บุคคลไม่เป็นคนเลวเพราะชาติ
ไม่ได้เป็นคนดีเพราะชาติ
แต่ บุคคลเป็นคนเลวเพราะทำชั่ว
เป็นคนดีเพราะทำดี

บุญธีเพื่อนรัก บัดนี้เรารู้ชัดแล้วว่า เธอสมควรอย่างที่ฉันควรจะเกรงใจ และให้เกียรติแก่เธอฉันยอมรับด้วยความจริงใจว่าเธอสูงกว่าฉันโดยคุณธรรมทุกประการเพราะฉันไม่มีคุณธรรมแก่ตัวสมบัติที่มีอยู่จึงอันตรธานไป บุญธีมีคุณธรรมแก่ตัวจึงทำสมบัติที่ไม่เคยมีให้มีขึ้น เขาตรึกแล้วกราบลาเจ้าอาวาส

พระอชิตะ "จงมีความเจริญเถิดประสกแต่ฉันต้องการพูดอะไรกับประสกสักเล็กน้อย คือว่าเห็นประสกชอบฟังเทศน์ทุกวันพระ ฉันก็คิดว่าเมื่อได้ย่างเข้ามาสู่เขตบุญเช่นนี้

แล้ว เราควรเลือกเฟ้นธรรมไปปฏิบัติสักอย่างหนึ่ง และอย่างเดียวเท่านั้น ถ้าเราทำได้จริง ๆ"

บุญเริง "จะให้ผมทำอย่างไร พระคุณเจ้า"

พระอชิตะ "คำสอนของพระพุทธเจ้านั้นมีมากจนยากที่นำมาชี้แจงได้ครบถ้วน ฉันจะขอให้ประสกถือศีลเสียบ้าง ศีล ๕ ข้อนั้นบางทีประสกจะปฏิบัติได้ไม่ครบถ้วน เอาแต่เพียงข้อเดียว ให้ประสกเลือกปฏิบัติตามใจสมัคร"

บุญเริงอึ้งอยู่สักครู่หนึ่ง ทบทวนความหมายของศีลทั้งห้าว่า ข้อไหนบ้างที่ตนจะสมาทานได้โดยไม่บกพร่อง จึงยังไม่ตอบคำถามนั้น

พระอชิตะ "ศีล ถ้าใครรักษาได้ย่อมเป็นประกันความสุขของผู้รักษา ลองคิดดูก็ได้ประสกมาอยู่วัดหลายสิบวัน มีใครมาเหยียดหยามบ้างถึงแม้ทราบถิ่นเดิม และมีอาการแสดงว่าเป็นยาจกชัด ๆ ก็ยังเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เท่าที่วัดมี ทั้งอาศัยความดีที่ประสกช่วยกระทำกิจให้วัด ดีต่อดีพบกันเช่นนี้ ทางพระพุทธศาสนาไม่นิยมว่าจะเป็นใคร มีหลักฐานสูงต่ำอย่างไร ถือเอาความดีเป็นเครื่องวัดในการสมาคม

ดีต่อดีพบกันจึงเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่รังเกียจต่อกัน เว้นไว้แต่ผู้นั้นไม่มีอะไรจะดี ไหน ๆ เธอก็อาศัยวัดแล้วพบอะไรแล้วในวัด ประสกควรเอาดีติดตัวไป เพื่อเป็นเชื้อสายสร้างความดีในอนาคต อันวิสัยจะเย็บผ้าให้ติดกันเนื้อผ้าต้องดีเท่านั้น จึงจะประเชิญกันติด ข้างหนึ่งผุ ข้างหนึ่งดี หรือเนื้อผ้าผุด้วยกันทั้งสองชาย ผ้าเช่นนี้จะประเชิญติดต่อกันไม่ได้แน่ แม้จะติดบ้ งก็ไม่ถาวร พลันจะแยกแยะจากกัน ประสกมาพบดีแล้ว จงเอาดีติดตัวไป อย่าไปตัวเปล่าต้องเอาความดีในตัวเราไปต่อความดีเหมือนคนเย็บผ้า เนื้อผ้าดีเท่ากันจึงเย็บติดกัน ประสกจะปลงใจอย่างไร"

บุญเริง "ตกลงใจรับได้ข้อเดียว คือ สิกขาบทที่ ๒"

พระอชิตะ "มีเหตุผลอย่างไรหรือ ประสก"

บุญเริง "ผมยากจนมาก เมื่อพบกับความอดยากอาจขโมยเขากิน เพื่อเป็นหลักประกันต่อพระคุณท่านว่าแม้จะยากเข็ญอย่างไร ก็จะไม่ประพฤติตนเป็นคนมือไวใจเร็วจะหากินด้วยลำแข้ง แม้ด้วยการขอทาน"

พระอชิตะ "เป็นความดีแห่งดวงใจของเธอเหนือความดีทั้งมวล เธอตั้งใจแน่แน่วแล้ว จงสมาทานศีลองค์ที่สองไว้เป็นคู่กับลมหายใจ เมื่อมีศีลแล้วต้องมีธรรมคู่กันไป การปฏิบัติจึงจะสมบูรณ์แบบ อันคนเราจะดีแต่กายเท่านั้นยังไม่พอต้องใจดีด้วยจึงจะนับว่าเป็นดีได้ เธอยินดีจะปฏิบัติธรรมข้อไหน ในหลายข้อที่เธอทราบอยู่บ้างแล้ว"

บุญเริง "กตัญญูกตเวทิตาธรรม ขอรับ"

พระอชิตะ "เจตนาดีที่เธอแสดงออกนี้เป็นรัศมีส่องให้เห็นเงาในอนาคตว่า ต่อไปประสกจะต้องเป็นคนดีแน่ เพราะมีนิมิตเป็นเครื่องหมายของคนดีอยู่แล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้จงทำสัจกิริยาเสียต่อหน้าพระประธาน ว่าจะปฏิบัติตนเป็นเช่นนี้"

บุญเริงนั่งคุกเข่าประนมมือกราบลง ๓ หน กล่าวคำนมัสการ ๓ คาบ ว่าตามพระอชิตะดังนี้—

"อทินฺนาทานา เวรมณี สิกฺขาปทํ สมาทิยามิ"

"ข้าพเจ้าเว้นจากการถือเอาพัสดุ อันบุคคลอื่นหวงห้าม และข้าพเจ้าขอประพฤติ กตัญญูกตเวทิตาธรรมจนตลอดชีวิต"

เมื่อบุญเริง ได้ลั่นวาจา กระทำสัจกิริยาเช่นนี้รู้สึกเบาตัวและเบาใจ ปลื้มใจคล้ายกับตนได้ทรัพย์มีจำนวนมากฉะนั้น เพราะมีสิ่งที่ตนไม่เคยมีก็ย่อมดีใจ ครั้นแล้วก็กราบลาท่านอชิตะเดินไปสู่ทิศที่ตนมุ่งหมาย เพื่อรับพรสวรรค์จากมารดาต่อไป

บทที่ ๓

แม่ของลูก

บ้านสนิทมิตรสหายอยู่ทิศใด บุญเริงบ่ายโฉมหน้าไปทิศนั้น เวลาล่วงไปกว่า ๓๐ วันแล้ว ไม่ได้อะไรเป็นข่าวของแม่ว่าไปอยู่อย่างไร อยู่ที่ไหนไม่มีใครทราบ บุญเริงนึกถึงน้าคนหนึ่ง จึงไปหาพบน้ากำลังอยู่บ้าน พอทราบว่าเป็นใครแล้วน้ำตาของน้าก็หลั่งออก บุญเริงถามว่า "คุณน้าสงสารก็กรุณาบอกว่า คุณแม่ผมอยู่ไหน"

คุณน้าพูดด้วยความไม่พอใจว่า "สงสารเอ็งหรือเจ้าบุญเริง เอ็งมีอะไรให้ข้าสงสาร เจ้าลูกถ่อย เจ้าเศษนรก น้ำตาข้าจะหลั่งออกเพื่อเอ็งนั้นอย่าหวังเลย น้ำตาไม่มีสำหรับคนถ่อยเช่นเจ้า ข้าคิดถึงพี่ต่างหาก เจ้าลูกผลาญข้าไม่รู้ว่าพี่จะตายหรือยังอยู่ จะยังชีพได้อย่างไรเมื่อเจ้าผลาญเสียจนไม่มีเหลือแม้แต่ถ่าน"

บุญเริง "ขอรับ คุณน้า ความผิดย่อมเป็นความผิด ผมคิดว่าจะไม่เดินทางผิดต่อไป"

คุณน้า "ยินดีด้วย หากจะมีคนมาพูดว่าเต่ามีหนวด ข้าจะสมัครใจฟัง และเชื่อมากกว่า คนเช่นเจ้าจะมีอะไรดีควรเชื่อ ต่อไปอย่ามาอีก เกรงว่าอัปรีย์จะมีแก่บ้านข้า เจ้าคนดีของความชั่ว"

บุญเริง ไม่โกรธ เพราะไม่มีอะไรจะยืนยันความโกรธได้ เขาทำความเคารพรีบกลับไป ได้ยินเสียงคุณน้าสวดแจ้ว ๆ มาว่า "เจ้าสัตว์นรก เจ้าสัตว์เปรต ผลาญกระทั่งแม่รู้อย่างนี้เอาขี้เถ้าอุดจมูกเสีย เมื่อยังไม่ลืมตาก็จะดีอ้ายลูกกรรมลูกเวร"

"อ้ายลูกกรรมลูกเวร" บุญเริงรำพึงคำด่าของคุณน้า "คุณน้าด่าถูกไม่ควรโกรธ" รำพึงต่อ "เพราะความย่อยยับเป็นกรรมของแม่ เป็นเวรของลูก" นึกต่อไป "มันจำเพาะเหลือเกินที่มีอารมณ์เพลินไปจนลืมตัว กรรมเวรมาพบกันเข้าน่าจะเป็นอย่างนี้ทุกรายไป ไม่จำเป็นต้องยึดเอามาเป็นเรื่องเสียใจ และควรวิตก เรื่องที่ควรวิตกนั้น คือคุณแม่

ถ้าคุณแม่มีชีวิตอยู่ก็เสมือนว่า สมบัติทั้งสิ้นยังมีอยู่" บุญเริง นึกบนบานศาลกล่าวแต่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อพบแม่ทุกๆ วัน วันละหลายๆ ครั้ง

วันหนึ่งในหลายเดือน บุญเริงจากที่พักแต่เช้าพร้อมด้วยสามล้อคู่ชีวิต โชคดีพ้นจากที่นั่นมาเล็กน้อย ได้คนโดยสารและได้ราคาดี เพราะเร็วทันใจ ส่งคนโดยสารแล้วผ่านรถมาถนนนครชัยศรี พบหญิงชราคนหนึ่งถือกระเป๋าเสื่อมีดอกไม้ธูปเทียนแสดงว่า จะไปกิจการกุศล บุญเริงแทบจะกราบลงแทบเท้า แต่ยังคิดไม่กล้ากระทำเพราะเกิดการสงสัยว่าจะจำผิด เขารับมาส่งยังวัดพระแก้วแล้วรออยู่เมื่อหญิงชรากลับ เขารับมาส่งยังวัดย่านสามเสนเขาเดินตามหญิงชรานั้นไปจนรู้แน่ว่า อยู่ที่นั่น ครั้นแล้วกลับมาที่พัก นำรถไปมอบเจ้าของแล้วรีบกลับมา บ่ายมากแล้วหญิงชรากำลังดายหญ้าอยู่ในสวน เขาเข้าไปหาถอดแว่นตาดำและหมวกออกกราบที่เท้าแล้วแสดงตนว่าเป็นใคร

หญิงชราวางจอบที่ดายหญ้า มองหน้าบุญเริงด้วยความพินิจพิเคราะห์ พลั้งปากออกมาว่า "บุญเริง" สีหน้า

อันไม่มีความหมายก็ปรากฏชัด ถือจอบขึ้นบ้านโดยไม่มีเสียงพูดอีกต่อไป

นั่งเรียบร้อยแล้วคนลูกพูดว่า "ผมจะมาขอขมาโทษคุณแม่ที่ได้ผิดมาแล้ว จะรับใช้คุณแม่โดยเคารพอีกจนตาย จะไม่ทำให้คุณแม่ต้องน้ำตาตกอีกต่อไป"

มารดา "เจ้าบุญเริง เจ้ายังคิดหรือว่า แม่ยังมีน้ำตาไว้สำหรับความชั่วของเจ้า เมื่อเจ้าจากแม่ไปพร้อมกับความวอดวายที่เจ้าทำให้ ย่อมยังความโศกให้แก่แม่หมดที่พึ่งจึงมารับจ้างทำสวนอยู่ใกล้วัด ทั้งนี้ก็ปรารถนาจะหาเวลาเข้าวัดเพื่อสงบอารมณ์เศร้า ซึ่งเจ้าได้สนองคุณแม่ด้วยความวอดวาย นี่เจ้ามาทำไม แม่ไม่มีอะไรที่เจ้าจะต้องการอีกแล้ว"

บุญเริงไม่ตอบ สะอื้นถี่ ๆ เกิดขึ้น เขาได้เห็นความทุกข์ยากของแม่ ความโศกที่เขาได้ทำไว้ "คุณแม่จะตีด่าผมก็ทำเถอะ ผมก็จะยอมรับโทษจริง ๆ ขออย่างเดียวให้คุณแม่หายช้ำใจเท่านั้น ก็พอแล้ว"

คุณแม่ "แม่ขอบใจมากนะลูกที่เจ้ารู้สึกผิดชอบยอมรับว่าตนผิดมาแล้ว โดยแม่ไม่ต้องตีด่าว่ากล่าวอะไรเลย

เพียงนี้แม่ก็ดีใจมากแล้ว บุญเริงบอกได้หรือไม่ว่า เจ้ากลับมาด้วยเหตุไร"

บุญเริง "ผมได้ขอน้ำมนต์พระธุดงค์รดเพื่อล้างซวย พระท่านว่าซวยเกิดแต่อกตัญญูอาบน้ำมนต์ไม่หาย ต้องแก้ด้วยน้ำพรอันเป็นพรสวรรค์ของแม่ ผมก็รีบมา เดินทางจากจังหวัดนนทบุรีถึงกรุงเทพฯ ผ่าอันตรายอย่างน่ากลัว ต้องแปลงร่างเป็นคนขอทานเดินทาง พอสว่างต้องอาศัยวัดทำงานให้วัดจนได้รางวัลเสื้อกางเกงหนึ่งชุด เมื่ออยู่วัดฟังเทศน์บ้าง ฟังพระท่านสอนบ้างเพราะผมก็ได้ทำงานให้วัดท่านเลยชวนอยู่ต่อไป ผมได้ความคิดว่าโลกนี้เป็นสุขเพราะความดี ความดีมีอยู่ในคนใดคนนั้นต้องมีผู้ต้องการ อันคนไม่ดีนั้นไม่มีใครปรารถนา แม้แต่มารดาบิดาของตนเอง ผมคิดดังนี้เพราะได้ความคิดจากวัด พอได้โอกาสผมก็ตามหาคุณแม่จนพบกว่าจะพบก็หลายเดือน คุณแม่เล่าทำไมไม่โกรธผม ผมผลาญคุณแม่จนหมดตัว"

มารดา "อันความจริง แม่ก็ควรจะโกรธแต่แม่ก็ไม่โกรธ โดยเห็นว่าแม่โกรธถึงกับฆ่าลูกได้ ทรัพย์สินที่วอด

วายไปแล้ว คงไม่กลับมาสู่สภาพเดิม เมื่อเป็นเช่นนี้จะโกรธทำไมให้ร้อนใจ วิบัตินั้นเกิดจากสมบัตินั่นเอง ไม่มีสมบัติจะเอาวิบัติมาจากไหน

"พอกลองย่ำเวลาเย็น แม่ก็ถือธูปเทียนไปฟังธรรม พระท่านอ้างบาลีใน อาทิตตปริยายสูตร ว่า

"ตํ กึ มญฺญถ ภิกฺขเว ดูกรภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจะสำคัญอย่างไร รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เที่ยงหรือไม่เที่ยง, ไม่เที่ยง พระเจ้าข้า, ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือเป็นสุขเล่า, เป็นทุกข์ พระเจ้าข้า, สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ควรหรือที่พวกเธอจะพิจารณาเห็นว่า นั่นของเธอ นั่นเป็นเรา นั่นตัวตนของเรา" ดังนี้

"แม่พิจารณาตามกระแสธรรมนั้น ก็พบความจริงในตัวเอง แม่รักลูกรักสมบัติ พยายามป้องกันรักษาแสวงหาเลี้ยงดู ถึงดังนั้นก็ไม่พ้นความวอดวายซึ่งแม่ไม่ได้ก่อขึ้นเลย ความวิบัติยังตามมาสนองผลาญจนหมดสิ้น สมบัติเหล่านั้นตกทอดกันมา ๓ คน แม่กับบิดาของเจ้าช่วยกันรักษา

และแสวงหาเพิ่มเติมขึ้นอีกหลายสิบปี แต่ถูกทำลายเสียในไม่ช้า ถ้าน้ำตาของแม่ และคำของแม่ที่แช่งด่าเจ้า แม้ทำให้สมบัติกลับคืนมาได้ แม้เพิ่มให้อีกสิบเท่าตัว แม่ก็ไม่ปรารถนาจะด่าลูก

บุญเริง "เพราะอะไรขอรับ คุณแม่"

มารดา "เพราะฉันเป็นแม่"

บุญเริงน้ำตาไหล เพราะเมตตาของท่านผู้เป็นมารดา กราบแล้วกราบเล่าพูดว่า "ผมจะมาอยู่กับคุณแม่ และรับใช้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป" ครั้นแล้วเอาหน้าเกลือกลงที่ตักมารดา ด้วยซาบซึ้งถึงพระคุณของแม่ยิ่งนัก พร่ำสะอื้นประหนึ่งดวงใจจะขาดเพราะพระคุณของผู้เป็นมารดา พลางรำพันด้วยดวงใจอันหมดพยศแล้วว่า "แม่ของลูก"

บทที่ ๔

น้ำพรของแม่

เมื่อบุญเริงพบกับมารดา และมาอยู่รวมกันแล้วได้ปฏิบัติแม่ของตนเป็นอย่างดี เริ่มแต่จัดหุงหาอาหารซักผ้านุ่งห่ม จัดรักษาความสะอาดบ้าน แม่ไม่ต้องอนาทรร้อนใจดายหญ้าในสวนแทนแม่ หญิงผู้เป็นมารดาคอยแนะนำการทำสวน ต้นไม้อย่างนั้นจะต้องปฏิบัติอย่างนี้ตลอดถึงการซื้อการขายแม่แนะนำทุกอย่าง เวลาเย็นไปวัดกับแม่ได้ยินเสียงกลองตีครั้งสุดท้ายก็ไปรับแม่ ครั้นแล้วก็เช่ารถสามล้อเที่ยวหาทรัพย์ในเวลาว่างกลางคืน ได้แล้วทุกสตางค์มอบให้แม่จนหมด แม่ให้ใช้เท่าไรก็รับเท่านั้นไม่ให้ลูกก็ไม่ทวงถาม บุญเริงปฏิบัติอยู่ลักษณะนี้หลายปี

ครั้นกาลต่อมา มารดาพูดกับบุตรว่า "บุญเริงเวลานี้แม่กับเจ้ามีความสุขบ้างแล้ว ลูกยังมีชีวิตอยู่อย่างคนหนุ่มก็พอหาทรัพย์ได้ เมื่อแก่ลงกำลังน้อยการหาทรัพย์จะลำบากเราควรหาทางป้องกัน ที่สวนนี้แม่ซื้อไว้เป็นเนื้อที่ไม่มากนัก ราคาพอสมควรแต่ยังชำระหนี้ไม่หมด ได้วางเงินไว้

เพียงเล็กน้อยผ่อนใช้ไปบ้างแล้วเวลานี้เงินของเจ้าที่แม่เก็บไว้พอจะชำระได้บ้าง ถ้าลูกปรารถนาที่นี้แม่จะยกให้ แล้วค่อยทำให้เขาไปจนกว่าจะครบ บุญเริงต้องพยายามก่อร่างสร้างตัว เพื่อความสุขในอนาคต ไม่กี่ปีก็จะสำเร็จ ที่นี่ต่อไปจะมีราคาดีแต่ไม่จำเป็นต้องขาย รักษาไว้เพื่ออาศัยอยู่เป็นที่ตาย เมื่อที่นี้เป็นกรรมสิทธิ์ของลูกแล้ว แม่จะดีใจมาก ผลไม้ผักหญ้าในสวนก็พอแก่การยังชีพ ขอให้ลูกจงพยายามเถิดการสร้างตัวนั้นยากต้องใช้เวลานานวันหลายเดือนหลายปีจึงจะสำเร็จ ส่วนการทำลายเพียงนาทีเดียวก็อาจสำเร็จได้ ฉะนั้นลูกอย่าท้อใจว่าความสำเร็จอยู่ที่ความเพียรด้วยความตั้งใจไม่ว่าชนชาติไหน ๆ เขาสร้างตัวด้วยความเพียรทั้งสิ้น"

โดยโอวาทของแม่ บุญเริงเคารพด้วยการปฏิบัติตาม ไม่นานนักก็นำทรัพย์ไปชำระค่าที่ดินสวน เปลี่ยนจากเจ้าของเดิมมาเป็นของบุญเริง เขาปลื้มใจในความสำเร็จกิจของตนยิ่งนัก มารดาก็ปลื้มใจ โดยเห็นความสามารถของลูก

วันหนึ่งบุญเริงถามมารดาว่า "คุณแม่ขอรับพระธุดงค์ท่านบอกว่า ผมจะเป็นคนซวยเพราะอกตัญญู อาบน้ำ

มนต์ไม่หายซวย ท่านบอกว่าอาบน้ำพรจึงจะหาย บัดนี้ผมแกะตราอกตัญญู ออกได้แล้ว เอาตรากตัญญูประทับไว้แทนตรึงตราอย่างแน่นหนาเมื่อไรผมจะได้น้ำพรเล่า"

มารดา "การที่เจ้าพยายามทำงานตามคำแนะนำของแม่จนมีส่วนเป็นกรรมสิทธิ์นี้แล เป็นน้ำพรที่แม่ให้ไว้ เพื่อเกียรติของตัวเจ้าเอง ลูกจะรุ่งเรืองก็เพราะ "น้ำพร" ที่แม่ให้ไว้นี้แล"

"อนึ่งเจ้าจงจำไว้ว่า คำแนะนำใดๆอันเป็นประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน เราต้องพยายามดำเนินตามคำแนะนำนั้น ในเมื่อได้ตรองดูรอบคอบแล้ว เพราะคำแนะนำอันดี ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุข ความเกื้อกูลโลกที่ทรงอยู่ได้อาศัยความเผื่อแผ่เกื้อกูลกัน เห็นอกเห็นใจกัน สวรรค์มีความสุขความสำราญเช่นไรคำแนะนำของกัลยาณบัณฑิต ย่อมอำนวยผลแก่ผู้ปฏิบัติตาม เช่นนั้นจึงเป็นพรอันประเสริฐที่สวรรค์ประทานให้ ด้วยใจอนุเคราะห์บุญเริงได้บอกกับแม่ว่า ได้อาศัยวัดอยู่เพื่อหลบภัยบางประ

การ วัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ผู้ทรงธรรมจึงต้อนรับเจ้าด้วยใจอารี อาศัยความปฏิบัติดีของเจ้าอำนวยผลความสุขที่เจ้าได้ในวัดนั้นเป็นพรที่สวรรค์ประทานให้ออกจากวัดมาแล้วอยู่กับแม่ เคารพคำแนะนำของแม่ลักษณะนี้ได้ชื่อว่าเจ้ารับเอาแล้วซึ่งพรสวรรค์ อันเป็นบันไดก้าวไปสู่คุณเบื้องหน้า ความสำเร็จแห่งการงานที่เจ้าได้แล้วในเวลานี้ นี่แหละเป็นพรสวรรค์ที่แม่ได้ให้แก่เจ้า"

"ตั้งแต่เล็กจนโต บุญเริงไม่เคยทำกิจให้แม่เลยมีแต่ขัดใจแม่ ผลาญทรัพย์ของแม่จนหมดสิ้น แม่ระกำใจทุกอย่าง ผลอกตัญญูนั้นมาบันดาลให้เจ้าย่อยยับ คือ ไม่ต้องการให้คนอกตัญญูใช้สมบัติต่อไป เจ้าจึงกลายเป็นคนขอทาน ครั้นบุญเริงได้รับคำแนะนำของพระธุดงค์แล้ว บ่ายหน้ามาปฏิบัติแม่ และได้กระทำการอุปการะสมความมุ่งหมาย ความกตัญญูกตเวทีก็นำทรัพย์มาให้ใช้ ผลแห่งกตัญญูส่งเสริมให้มีทรัพย์เป็นหลักฐาน เป็นปฏิการะแก่คนกตัญญู บุญเริงจงระลึกดู พอเจ้าตัดสินใจอย่างแน่วแน่ว่าจะ

มารับใช้แม่ เพียงตั้งใจแน่แน่วเท่านั้นบุญธีก็ได้อุปการะเจ้าด้วยเงินจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้เจ้าตั้งตัวได้ต่อมา บุญเริงจงจำไว้ บุญธีนั้นจนกว่าเรามากนัก จนเทียบกันไม่ได้บัดนี้เขาดีกว่าเจ้า เพราะผลแห่งความกตัญญูส่งเสริม แต่เจ้าวอดวายหมดเพราะผลอกตัญญูเหมือนกัน แต่ได้ผลต่างกันในที่ทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อเจ้าจงปลีกตนให้พ้นจากอกตัญญู คนกตัญญูนั้นจะมาจากไหน จะอยู่ที่ใด จะไปที่ไหนย่อมตั้งตัวได้ในสถานที่นั้น ๆ นี้แหละเป็นน้ำพร นี้แหละเป็นพรสวรรค์ ลูกจงจำไว้และจำไว้ว่า อกตัญญูนั่นแหละ ปล้นสมบัติของคนอกตัญญูไปจนหมดสิ้นตัว เหมือนเจ้าถูกอกตัญญูปล้นมาจนหมดสิ้นแล้ว"

บุญเริงกราบมารดาของเขาด้วยความเคารพรัก รับโอวาทอันเป็น "พรสวรรค์" ที่มารดาประสาทให้เพื่อเป็นบันไดดำเนินชีวิต ไปสู่ความรุ่งเรืองในอนาคต ด้วยประการดังนี้

อภินิหารแห่งกุศลกรรม

เรื่องที่ ๑๒๙

มนุษย์เราเกิดมาในโลกไม่ว่าจะเกิดมาในตระกูลอันสูงศักดิ์มีอำนาจวาสนายิ่งใหญ่เพียงใด หรือจะเกิดในตระกูลเศรษฐี มั่งมีทรัพย์สินเงินทองมหาศาล หรือเกิดมาในตระกูลยากจนเข็ญใจต่ำต้อย บางคนก็พิการปัญญาอ่อน ล้วนแต่กุศลกรรมและอกุศล-กรรมมากน้อยที่ผู้นั้นได้สร้างสมไว้แต่อดีตชาติ ติดตามไปเกิดในที่แตกต่างกันในโลกมนุษย์ แต่ทุกผู้ทุกคนก็ต้องผจญต่อความทุกข์ด้วยกันทั่วทุกรูปทุกนามไม่มีใครหนีทุกข์ไปได้ จะผิดก็เพียงแต่ทุกข์มากหรือทุกข์น้อยตามสภาพสิ่งแวดล้อม ความทุกข์แต่ละ

บุคคลย่อมไม่เหมือนกัน คนสูงศักดิ์มีอำนาจวาสนาก็ทุกข์ไปอย่างหนึ่ง คนเป็นเศรษฐีมั่งมีก็ทุกข์ไปอย่างหนึ่ง คนยากจนเข็ญใจก็ทุกข์ไปอย่างหนึ่งผิดแปลกแตกต่างกันไปตามสิ่งแวดล้อม ที่กุศลกรรมและอกุศลกรรมที่ทำไว้แต่ชาติก่อน ต่อไปนี้เรามีอิสระจะสร้างความดีและความชั่ว เพราะโลกมนุษย์นี้เป็นที่ชุมทางจุดรวมที่จะแยกไปทางนรกหรือทางสวรรค์หรือนิพพานอยู่ในการปฏิบัติในโลกมนุษย์เป็นผลให้เกิดกุศลและอกุศลกรรม

สิ่งที่ความทุกข์ของมนุษย์อยู่ในสภาพร่วมจุดเดียวกันไม่ว่าไพร่ผู้ดีคนมีคนจนสิ่งนั้นก็คือ ความแก่ ความเจ็บป่วย ความปวดร้าวทางสังขาร ความตาย เหมือนกันหมด มีทางที่จะทำให้เราหลุดพ้นจากทุกข์ก็คือหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

หลักธรรมของพระพุทธเจ้าท่านสอนให้แก้ทุกข์ด้วยทางใจของตนเองและอยู่ในศีลในธรรม สร้างกุศลผลบุญผลแห่งศีลและทานก็จะแก้ทุกข์ได้ ในคราวคับขันผลบุญบารมีก็จะแก้ไขทางร้ายกลายเป็นดีได้ ถ้าแม้จิตจะดับก็ไป

สู่สุคติ ฉะนั้นเราท่านได้เกิดมาในร่มโพธิ์ของพุทธศาสนา ก็ควรจะปฏิบัติในหลักธรรมของศาสนา จงสร้างแต่กรรมดีละทิ้งกรรมชั่ว ความดีมีศีลธรรมจะเกิดบุญบารมีจากกุศลผลความดีที่เราสร้างเป็นบุญหนุนนำ เมื่อถึงเวลาอับจนธรรมย่อมจะช่วยคุ้มครองป้องกันผู้ปฏิบัติธรรมช่วยให้เหตุร้ายกลายดี หากทำชั่วก็ไม่มีบุญบารมีช่วยเราได้ เพราะความชั่วผิดทั้งทางโลกและทางธรรม เรื่อง "อภินิหารแห่งกุศลกรรม" ก็จะไม่เกิดขึ้นให้ท่านได้อ่านได้ฟัง เรื่องนี้ข้าพเจ้าได้พยายามคอยติดตาม ปะติดปะต่อกันมาว่าเมื่อครบสิบปีจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นแก่ผู้สร้างกรรมดี เพื่อท่านผู้อ่านจะได้พิจารณาหาเหตุผลดูเองด้วยปัญญา บางทีอาจจะเกิดผลบุญบารมีแก่ตัวของท่านบ้าง ผลบุญจะได้ช่วยแก้ไขตัวท่านเมื่อชีวิตเข้าที่อับจน ดังเรื่องที่จะได้กล่าวต่อไปนี้

เมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ข้าพเจ้าได้รับจดหมายจากท่านผู้คุ้นเคยนับถือว่าเป็นเพื่อนรุ่นพี่ผู้หนึ่ง เป็นที่น่าตื่นเต้นสนใจมากเพราะเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าได้พยายามติดตาม

มา ๙ ปีหลังจากเหตุเกิดขึ้นก่อนหน้าข้าพเจ้าทราบเพียงหนึ่งปี เราได้มีจดหมายติดต่อในเรื่องบุญเรื่องกุศลส่งข่าวอยู่เสมอ ข้อความในจดหมายตอนหนึ่งมีใจความว่า "ปีนี้ผมครบกำหนดที่ได้สัญญาไว้กับยมบาลแล้ว" ข้าพเจ้าได้จดหมายตอบไปว่า "อย่าได้กังวลในเรื่องนี้เลยเพราะคุณก็ได้สร้างบุญสร้างกุศลไว้มากมาย ชีวิตคงจะต่อยืนยาวไปได้อีกนาน ผมเชื่อและแน่ใจว่า ผู้สร้างกรรมดีกุศลผลบุญย่อมจะต่ออายุให้ ผู้ปฏิบัติธรรมสร้างความดีย่อมได้รับความคุ้มครอง" ต่อจากนั้นมาข้าพเจ้าก็ไม่ได้รับจดหมายอีก แม้ข้าพเจ้าจะมีจดหมายไปก็ไม่ได้รับตอบ ทราบข่าวเพียงว่ากำลังยุ่งสร้างพระประธาน ซ่อมแซมโบสถ์ที่วัดกาญจนาราม อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ และบวชพระเพื่อประกอบกรรมดีด้วยจิตศรัทธาตลอดมา บังเอิญแม่ข้าพเจ้าก็ป่วยการติดต่อก็ห่างไป แต่ข้าพเจ้าก็นึกถึงเอาใจช่วยคอยฟังข่าวตลอดเวลาและแน่ใจว่าเมื่อถึงเวลาจะมีอภินิหารเกิดขึ้นกับท่านผู้นี้ในกรรมดีที่ท่านสร้างมาแล้วทั้งปฏิบัติทางจิตใจเป็นกุศลย่อมต่ออายุให้ยืนยาวไปได้

จากวันที่ได้รับจดหมายฉบับนั้นแล้วทำให้ข้าพเจ้าหวนกลับไปนึกถึงอดีตเมื่อ ๙ ปีที่ผ่านมา ครั้งแรกที่ข้าพเจ้าได้พบกับท่านผู้นี้เมื่อปลายปี ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ ท่านผู้นี้เดินทางมาจากเมืองแพร่สนใจอยากพบข้าพเจ้า ได้พยายามมาหาที่บ้านจนพบ และก่อนหน้านี้เราก็รู้จักกันเพียงแต่โต้ตอบกันทางจดหมาย เรายังไม่เคยพบหน้ากันมาก่อน เมื่อได้พบรู้จักตัวกันแล้วต่างก็ปีติยินดี รู้สึกว่าท่านผู้นี้เป็นสุภาพบุรุษที่น่าเคารพนับถือมาก พูดจาหนักแน่น เมื่อได้สนทนาด้วยคำง่าย ๆ ตรง ๆ เป็นกันเอง เราก็สนิทสนมกันยิ่งขึ้น ท่านผู้นี้ได้สนใจในหนังสือชุด "กฎแห่งกรรม" หรือ "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" ที่ข้าพเจ้าเขียนขึ้นเป็นรากฐานพื้นเดิมมีความสนใจอยู่แล้วและเคยได้ขออนุญาตจัดพิมพ์นำไปแจกจ่ายเป็นธรรมทานเพื่อช่วยเผยแพร่ให้กว้างขวางทางภาคเหนือทั้งสละทรัพย์สินจำนวนมาก โดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน ทำไปโดยศรัทธาหวังจะให้มีผู้สนใจหนังสือชุดนี้มากขึ้น ฉะนั้นหนังสือชุด "กฎแห่งกรรม" หรือ "ทำดีได้ดี

ทำชั่วได้ชั่ว" ในเวลานั้นจึงเป็นที่แพร่กว้างขวางออกไปทางภาคเหนือ เป็นที่สนใจของผู้ที่ได้อ่านทั่วไป

การที่ท่านผู้นี้มาหาข้าพเจ้าครั้งนั้น นอกจากจะขอพิมพ์หนังสือชุดนี้ทั้งหมดที่ข้าพเจ้าเขียนทุกเรื่อง ต้องการหนังสือ ๘ หน้ายก ในเวลานั้นข้าพเจ้าเขียนได้ทั้งหมดเพียง ๒๘ เรื่องเท่านั้น และข้าพเจ้ายินดีช่วยติดต่อทางโรงพิมพ์ให้ การพิมพ์ก็ไม่ยุ่งยากอะไรเพราะข้าพเจ้าตั้งใจอุทิศหนังสือนี้เป็นการกุศล หากพิมพ์แจกแล้วก็ไม่มีปัญหาอะไร ข้าพเจ้าอนุญาตให้ทุกท่าน หากจะพิมพ์จำหน่ายข้าพเจ้าก็สงวนลิขสิทธิ์ต้องพิจารณาดูให้ถี่ถ้วน หากจำหน่ายเพื่อนำเงินเข้าการกุศลสร้างสิ่งถาวร เพื่อสาธารณะหรือองค์การเป็นประโยชน์ส่วนรวม ให้สมเหตุสมผล ข้าพเจ้าก็ไม่ขัดข้อง ท่านผู้นั้นได้บอกว่าคราวก่อนที่พิมพ์ร่วมกับคุณเจริญ แดงทองดี ซึ่งเป็นเจ้าของโรงแรมควีนที่เชียงใหม่คราวนั้นไม่เพียงพอกับผู้ต้องการมีผู้สนใจกันมาก คราวนี้อยากจะพิมพ์จำนวนเพิ่มมากขึ้นเพื่อจะส่งไปเข้าห้องสมุดและตามโรงเรียนต่าง ๆ ตาม

สถานศึกษาและวัดวาอาราม ทั้งภรรยาของท่านก็เป็นอาจารย์ใหญ่อยู่โรงเรียนประจำจังหวัดช่วยสนับสนุน ครั้งนั้นนอกจากจะได้มาขอพิมพ์หนังสือแล้ว ก็ยังอยากรู้จักตัวผู้เขียนด้วย ทั้งมีความประสงค์อยากจะนำเรื่องที่ท่านประสพการณ์มาอยากเล่าด้วยตนเอง เพราะเป็นเรื่องแฝงอยู่ในสิ่งลี้ลับ แปลกประหลาดมหัศจรรย์ที่ท่านได้อ่านเวลานี้เกี่ยวกับ "อภินิหารกุศลกรรม" ข้าพเจ้าเคยเขียนย่อเหตุการณ์เริ่มต้นเรื่องครั้งนั้น แต่เป็นคำนำไว้ในหน้าต้นในหนังสือชุดนี้รวม ๒๘ เรื่อง ๘ หน้ายกรวม ๔๗๘ หน้าได้พิมพ์เสร็จเรียบร้อยส่งขึ้นไปเมืองแพร่ในเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๐๖ คิดว่าหนังสือชุดนี้ยังมีอยู่ในภาคเหนือตามห้องสมุดและส่วนบุคคลจำนวนไม่น้อย (ผู้เคยอ่านมาแล้วคงรู้เริ่มต้นดี) ข้าพเจ้าจะได้กล่าวติดต่อกันมาของผู้เล่าดังต่อไปนี้

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ จำได้ว่าประมาณ ๑๙ น. ผมได้โดยสารสามล้อเครื่องจากบ้านที่ผมพักอยู่ในซอยกึ่งเพชรไปตามถนนเพชรบุรีตั้งใจจะไปมักสัน เมื่อรถมาถึงหน้า

สถานทูตจีน (เวลานั้น) หรือตรงข้ามโรงภาพยนตร์ รถสามล้อเครื่องคันนั้นก็เลี้ยวขวาจะเข้าปั๊มบริการเพื่อเติมน้ำมัน พอดีรถยนต์คันหนึ่งแล่นตรงมาจากประตูน้ำด้วยความเร็วสูงและเปิดไฟหน้ารถแสงสว่างจ้า เร่งความเร็วมาตลอดทาง ที่สุดอุบัติเหตุน่าสยดสยองก็เกิดขึ้นกลางท้องถนนหลวงโดยรถยนต์คันนั้น พุ่งตรงเข้าชนรถสามล้อเครื่องคันนั้นอย่างแรงดังสนั่นหวั่นไหวผู้ขับขี่ผู้โดยสารสามล้อเครื่องคันนั้น ต่างกระเด็นออกห่างจากรถออกไปฟาดกับพื้นถนน ต่างก็ฟุบลงกับพื้นสลบหมดสติ ทราบว่ารถยนต์คันนั้นได้หยุด คนขับรีบพาเราทั้งสองส่งโรงพยาบาลตำรวจด่วน

เมื่อนายแพทย์ทางโรงพยาบาลได้มาตรวจอาการแล้วก็รู้ว่าอาการของผมนั้นหนักกว่าอาการของคนขับสามล้อเครื่องเพราะกระเด็นไปไกลกว่า ผู้โดยสารมักนั่งตัวลอยอันไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยว ส่วนคนขับยังมีที่ยึดเหนี่ยวถือคันเลี้ยวในมือจึงกระเด็นไปไม่ไกลนัก หมอได้ตรวจดูผมแล้วอาการหนักมากมีทางรอดน้อยแขนก็หัก หมอยังไม่เข้า

เผื่อให้เพราะรอดูอาการทั้งผมยังสลบไสลไม่ได้สติ คิดว่าอาการเช่นนี้รอดยาก

ส่วนคนขับสามล้อเครื่องนั้นมีอาการหนักก็จริงแต่ดูจะน้อยกว่าผู้โดยสาร ดังนั้นหลังจากสลบได้ชั่วโมงกว่าก็ฟื้นมีสติขึ้นพอจะรู้เรื่องได้บ้างไม่มากนัก แต่อยู่ได้ประมาณเพียงชั่วโมงเดียวก็ขาดใจตาย เพราะทนพิษบาดแผลไม่ไหว หมอตรวจพบว่ากระโหลกศรีษะแตก ส่วนผมยังสลบไสลไม่รู้สึกตัวจนถึงบ่ายของวันรุ่งขึ้น ซึ่งเป็นเวลาบ่ายมากแล้ว รวมเวลาที่สลบแน่นิ่งประมาณ ๒๐ ชั่วโมงจึงกลับฟื้นคืนสติได้พบว่าถูกรถชนตัวเองมานอนอยู่โรงพยาบาล

ก่อนอื่นผมก็ถามถึงคนขับสามล้อเครื่องด้วยความเป็นห่วงเพราะอยู่ในซอยกิ่งเพชรเคยใช้สอยมาก่อน แต่เมื่อทราบว่าได้ตายไปแล้วก็เศร้าใจสงสาร หมอบอกว่ากระโหลกศรีษะแตกเลือดออกในกระโหลกมากหมดทางเยียวยาส่วนผมนั้นหมอก็สงสัยว่า กระโหลกศีรษะจะร้าว

แตกเหมือนกันจึงไม่ยอมทำอะไรมากไปกว่าปัจจุบันพยาบาลและให้การรักษาตามอาการ จนกว่าจะเห็นอาการดีขึ้น แม้แขนจะหักก็ไม่ยอมเข้าเฝือกเพราะอาการที่เห็นนั้นหนักมาก หน้าตาฟกช้ำดำเขียว ปากบวมเบ่ง ขากรรไกรบวมจนอ้าปากไม่ขึ้น เมื่อฟื้นแล้วก็ต้องค่อย ๆ หยอดน้ำหยดยาในปาก หมอบอกว่าถ้ากระโหลกแตกก็อยู่ได้ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง แต่ได้ผ่านพ้นเวลาที่หมอกำหนดไว้หมอจึงได้นำผมไปฉายเอ๊กซเรย์หลายครั้ง และได้พิจารณาตรวจดูอย่างละเอียดถี่ถ้วน นับว่าโชคดีกระโหลกศีรษะไม่แตกหรือร้าวบุบสลายเลยนอกจากแขนหัก หมอก็ทำการเข้าเฝือกให้ นอกนั้นก็มีแต่อาการภายนอกเท่าที่มองเห็นมีอาการสาหัสและเวลานั้นมีอาการบีดหนักบีดเบาอยู่สามวันต้องสวนกันจึงถ่ายได้ตามปกติ

ท่านผู้นั้นได้เล่าว่ารู้สึกเศร้าสลดใจมากเพราะเวลาก่อนรถชนนั้นมีเงินสดติดตัวอยู่เจ็ดพันสี่ร้อยกว่าบาทและมีพระเครื่อง สร้อยคอ ปากกาปลอกทองและนาฬิกาข้อมือ ทุกอย่างหายไปหมดไม่มีอะไรเหลือเลย

ข้าพเจ้าได้ฟังแล้วก็คิดเศร้าใจที่พวกเราชาวไทยได้นับถือพุทธศาสนาเป็นหลักประจำชาติควรปฏิบัติอย่างน้อยก็อยู่ในศีล ๕ แต่ในปัจจุบันนี้ไม่ค่อยมีใครสนใจในหลักธรรมของพุทธศาสนาหรือพูดให้ตรงก็คือ ในยุคปัจจุบันนี้คนส่วนมากไม่รู้จักหลักของศีลธรรมพุทธศาสนาที่ควรแก่การปฏิบัติซึ่งจะนำแต่ความดีมาสู่ตนเอง และความสงบสุขมาสู่ประเทศชาติ และบ้านเมืองเราทั่วไป เมื่อขาดศีลธรรมมนุษย์ในยุคนี้จึงหาความสงบไม่ได้มีแต่ความโลภทำให้ขาดความเมตตากรุณา จิตใจเหี้ยมโหดดุร้าย ความโลภทำให้มุ่งจะให้ได้ทรัพย์สินมาไม่ว่าจะสุจริตหรือทุจริต ฉะนั้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุรถคว่ำที่ไหนผู้คนบาดเจ็บล้มตายได้ข่าวบางครั้งพวกมนุษย์อุบาทว์ชาติชั่วจงใจแกล้งเอาน้ำ-มันหรือผงสบู่เทหรือลาดบนพื้นเมื่อฝนตกปรอย ๆ ถนนลื่นรถขับมาโดยความเร็วสูงก็จะคว่ำ ทำเป็นอุบัติเหตุเกิดขึ้นเองทำลายชีวิตมนุษย์เพื่อทรัพย์สินเพียงเล็กน้อย พวกอสุรกายในร่างมนุษย์ไปรุมกันฉกชิงแย่งทรัพย์สินเงินทองไม่มีความละอายแก่ใจ ขาดความเมตตากรุณาแก่ผู้กำลัง

ได้รับความทุกข์ยากลำบาก ขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น แม้ยังไม่ตายยังมีความรู้สึกก็ยังตรงเข้าไปแย่งยื้อกระชาก เอาของในตัวให้ได้ ผู้มีศีลธรรมได้ฟังได้รู้เห็นแล้วใจเศร้า มนุษย์พวกนี้โหดร้ายยิ่งกว่าพวกมนุษย์สมัยหิน ยุคเก่าแก่ยังไม่เจริญก็คงไม่โหดร้ายเช่นนี้ เป็นพวกมนุษย์ที่ขุมนรกกำลังต้องการตัว พวกนี้ไม่เคยคิดว่าตัวเองทำบาปหนักอย่างมหันต์ เป็นอกุศลอนันตกรรมต้องใช้หนี้กรรมไม่มีที่สิ้นสุด เป็นพวกเห็นแก่ตัวไม่เคยย้อนคิดว่า ถ้าหากตัวถูกทำเช่นเดียวกันบ้างจะรู้สึกอย่างไร

ข่าวเมื่อครั้งรถไฟตกรางทางภาคเหนือครั้งใหญ่ในประวัติของรถไฟเมืองไทย มีผู้คนบาดเจ็บสาหัสล้มตายจำนวนไม่น้อย ข้าพเจ้าได้ข่าวว่าในรถขบวนนั้นมีสุภาพสตรีสูงอายุผู้หนึ่งบ้านอยู่ที่โรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่โดยสารมาในรถขบวนนั้นด้วย และตั้งใจจะมาบวชนาคหลานชายที่กรุงเทพ ฯ เมื่อรถไฟโดยสารคันนั้นตกรางกลิ้งลงไปทำให้ฝรั่งและคนอื่น ๆ ถึงแก่ความตาย แต่สุภาพสตรีผู้นั้นเกาะที่นั่งไว้แน่นไม่ยอมปล่อยจึงพ้นจาก

อันตราย เห็นจะเป็นเพราะแรงกุศลผลบุญคุ้มครองที่ตั้งใจว่าจะบวชหลานชาย เพียงแต่ขัดยอกไปบ้างเท่านั้น แม้เช่นนั้นมนุษย์ที่นรกต้องการก็ยังพยายามยื้อแย่งจะชิงทรัพย์สินที่ติดตัวมาประมาณสองพันกว่าบาท แต่พวกเหล่าร้ายก็ไม่สามารถเอาไปได้เพราะเจ้าทรัพย์ยังแข็งแรงไม่ยอมให้ยื้อแย่งไป ข้าพเจ้าได้ฟังข่าวและรู้เรื่องก็เศร้าใจแทนที่จะพากันช่วยผู้ตกทุกข์ได้ยากลำบากกลับมายื้อแย่งทรัพย์สินของผู้กำลังทุกข์ยากลำบากแสนสาหัส ความเห็นอกเห็นใจ ความเวทนาปรานีหาได้ยากในจิตใจของมนุษย์ในยุคนี้ ความโลภได้เปลี่ยนจิตใจของมนุษย์ให้ดุร้ายยิ่งกว่าสัตว์ป่า จิตใจแข็งกระด้างมีแต่ความเห็นแก่ตัวไม่สนใจในบุญบาปชั่วดี เมื่อรู้แล้วก็เศร้าสลดใจยิ่งนัก

ข้าพเจ้าภาวนาและอธิษฐานจิตขอให้เยาวชนของเราที่จะเติบโตต่อไปภายหน้า จงมีจิตใจเพียบพร้อมด้วยศีลธรรม มีความเมตตากรุณาปรานี สร้างแต่บุญกุศลจิตใจจะผ่องใสไม่ขุ่นมัวดุร้าย เมื่อถึงคราวอับจนบุญกุศล

ก็จะช่วยส่งผลตามสนองให้รอดพ้นภัยอันตรายได้อย่างปาฏิหาริย์

ข้าพเจ้าได้เขียนเรื่องของสุภาพบุรุษผู้ได้สร้างกรรมดีมาตลอด ท่านสนใจในเรื่องกฎแห่งกรรมมานานก่อนที่เราจะได้พบตัวกัน แต่ข้าพเจ้ายังไม่ได้ออกนามจริงของท่าน ข้าพเจ้าจำเป็นต้องพิจารณาในสิ่งที่ควรและไม่ควรหากอ้างชื่อจริง จะมีความเสียหายแก่ท่านผู้นี้หรือไม่ ข้าพเจ้าเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องลี้ลับ และมหัศจรรย์จึงได้ขออนุญาตลงนามจริงของท่านเพื่อเข้าในชุด "กฎแห่ง-กรรม" และก็อนุญาตให้ลงนามจริงได้ ท่านผู้นี้คือ **คุณสถิต รังคสิริ** เป็นคฤหบดี พ่อค้ามีชื่อเสียงอยู่จังหวัดแพร่ ท่านได้เล่าต่อไปว่า

เมื่อผมสลบไสลไม่ได้สติแน่นิ่งไปในระยะ ๒๐ ชั่วโมงนั้น ความรู้สึกเหมือนครึ่งฝันครึ่งจริงเป็นเรื่องที่ประหลาดมหัศจรรย์เกิดขึ้น โดยมีชายสองคนรูปร่างล่ำสันมาเชิญตัวไป ในความรู้สึกผมก็ได้ติดตามชายทั้งสองไปอย่างว่าง่ายทั้งที่ไม่รู้ว่าเขาจะพาไปทางไหน แต่ทางเดินนั้นเป็น

ถนนดินแต่ปรับพื้นเรียบเป็นมัน ไม่ขรุขระชื้นแฉะเหมือนถนนดินธรรมดาทั่วไป สองฟากถนนที่เดินผ่านไปนั้นเห็นบ้านเรือนปลูกไว้สองข้างลึกห่างจากถนน จะมองเห็นได้มีทั้งบ้านหลังใหญ่ และเล็ก และขนาดกลางเป็นที่อาศัย ไม่เห็นมีตึกอาคารร้านค้า ไม่มียวดยานใด ๆ ผ่านไปมา คล้ายเหมือนรั้นคงโบราณบ้านเมืองยังไม่เจริญทางวัตถุ ระหว่างเดินทางก็ได้พบกับผู้คนที่เคยรู้จักได้เดินสวนทางมาทักทายปราศรัยต่างก็ถามว่า "เป็นอะไรมาอย่างไร" ผมก็ตอบว่า "ผมถูกรถชนแขนหักและเขาเชิญผมมา" เมื่อตอบแล้วผมก็นึกเอะใจคนที่ถามผมนั้นล้วนแต่เคยรู้จักและได้ตายไปแล้ว ผมอดไม่ได้จึงถามผู้ที่นำผมมาว่า "นี่คุณจะพาผมไปไหน" ชายที่พาผมไปบอกว่า "จะพาไปหาหัวหน้าใหญ่" ไม่ช้าก็มาถึงบ้านหลังใหญ่เหมือนที่ทำงาน ชายทั้งสองได้พาผมเดินเข้าไปผ่านผู้คนแล้วมาหยุดลงที่โต๊ะกลาง ชายทั้งสองก็ตรงเข้าไปรายงานต่อชายผู้นั่งกลางรูปร่างใหญ่มีผู้แวดล้อมทำงานอยู่กันหลายคน ผมยืนและแสดงความเคารพเจ้าของสถานที่นั้นด้วยใจคอ

ไม่ค่อยสบายนัก เพราะไม่รู้ว่าอะไรจะเกิดกับผมต่อไป ผมเห็นชายผู้นั้นก้มดูอะไรแล้วก็เงยหน้าขึ้นมองดูผม แล้วก็บอกว่า "คุณเป็นคนใจบุญ ซื่อตรง คุณมาก็ดีแล้วจะได้ช่วยกันทำงานอยู่นี่ก่อน คุณทำงานเข้มแข็งเที่ยงตรงดี คนอย่างนี้อยากจะได้มาช่วยทำงาน" เมื่อได้ยินเช่นนั้นผมก็งง นึกว่านี่เรามาอยู่ที่ไหนเห็นจะไม่ใช่เมืองมนุษย์แน่ คิดแล้วผมก็ตอบไปว่า "ผมมานี่ทางบ้านบุตรภรรยายังไม่มีใครรู้เรื่อง ทั้งบุตรของผมก็ยังเยาว์ยังไม่สำเร็จการศึกษา ผมยังมีภาระที่จะต้องรับผิดชอบอีกมาก จะให้ผมอยู่กับท่านเวลานี้ยังไม่ได้"

ท่านผู้เป็นหัวหน้านั้น มองดูผมอย่างไตร่ตรองแล้วพูดขึ้นว่า "แล้วเมื่อไหร่จะมาอยู่ด้วยกันได้" ผมก็เลยบอกไปว่า "ขอเวลาให้ผมอีก ๑๐ ปีเถอะแล้วผมจะมาอยู่กับท่าน" ชายผู้เป็นหัวหน้าก็นิ่งคิดอยู่ครู่หนึ่งแล้วบอกว่า "ตกลงกลับไปได้ เมื่อถึงเวลามาอยู่กับเราก็แล้วกัน"

ต่อจากนั้นผมก็กลับฟื้นคืนสติจากการสลบไสลอย่างไม่รู้สึกตัวตลอดมาเป็นเวลา ๒๐ ชั่วโมง เวลานั้นเป็นเวลาบ่ายของวันรุ่งขึ้นหลังจากถูกรถชน

ทราบต่อมาว่ารถยนต์คันที่ชนรถสามล้อที่ผมนั่งนั้นเป็นรถเบ๊นซ์ ขณะที่ชนนั้นเจ้าของรถไม่ได้นั่งไปด้วย มีแต่คนขับมาคนเดียว เมื่อเจ้าของรถทราบเรื่องก็มาหาผมที่โรงพยาบาลและถามว่า "จะทำอย่างไรกันดีรถผมก็ชนคนตาย คุณก็บาดเจ็บสาหัสเช่นนี้" ผมได้ตอบไปว่า "ผมไม่เอาเรื่องอะไรทั้งสิ้น ถือว่าเป็นคราวเคราะห์กรรมของผมเอง ขอให้จัดการช่วยเหลือคนขับสามล้อเครื่องที่เสียชีวิต ให้สงเคราะห์ตามสมควร" จากนั้นท่านเจ้าของรถบอกว่า จะต้องขอไปคิดดูก่อนเพราะกำลังสืบสวนใครผิดใครถูก

เมื่ออาการของผมดีขึ้นพอจะกลับได้ ผมได้จ่ายค่าโรงพยาบาลสี่พันกว่าบาท และมาพักต่อที่บ้านพักซอยกิ่งเพชรเพียงสามวัน ผมก็เดินทางกลับไปพักพื้นที่บ้านจังหวัดแพร่

เมื่อขึ้นไปอยู่ที่บ้านเมืองแพร่ได้เพียงสิบวันก็เกิดมีอาการปัสสาวะออกมาเป็นเลือดสด ๆ จึงต้องรีบลงมา

รักษาที่กรุงเทพ ฯ อีกครั้งหนึ่ง หมอบอกว่าเกี่ยวกับชอกช้ำภายใน

เมื่อเจ้าของรถได้ทราบก็มาหาผมพร้อมด้วยทนายความและบอกผมว่าการสอบสวนปรากฏว่าคนขับสามล้อเครื่องที่ตายนั้นเป็นผู้ผิด เลี้ยวรถตัดหน้าระยะใกล้ไม่มีคนขับคนใดสามารถจะหยุดรถได้ทันที ผิดกฎจราจรจึงไม่ยอมใช้ค่าเสียหายให้แก่ทายาทของผู้ตาย สำหรับผมผู้โดยสารได้รับเคราะห์กรรมบาดเจ็บสาหัส และเป็นผู้แสดงน้ำใจออกมาโดยไม่เรียกร้องอะไรเลยและไม่เอาความนับว่าเป็นผู้ที่หายาก ฉะนั้นเจ้าของรถยินดีจะมอบเงินให้ผมหนึ่งหมื่นบาท

เมื่อผมได้รับเงินหนึ่งหมื่นบาทแล้ว ก็ให้คนไปติดตามภรรยาของผู้ขี่สามล้อผู้นั้นมาแล้ว แบ่งเงินให้หกพันบาทและได้จัดให้รางวัลแก่ผู้อื่นอีกสี่ร้อยบาท ผมตั้งใจไว้อยากจะช่วยครอบครัวของคนขับสามล้อผู้เคราะห์ร้ายผู้นั้นจึงบอกกับภรรยาผู้ตายว่า ผมอยากจะแบ่งเบาภาระโดยจะรับเลี้ยงดูบุตรชายสักคนหนึ่ง โดยจะอุดหนุนให้การ

เล่าเรียนศึกษาจนกว่าจะจบมหาวิทยาลัย เพื่อมีความรู้ช่วยเลี้ยงดูแม่ได้ โดยผมจะรับอุปการะเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรมส่งเสียในการศึกษาเล่าเรียน แต่แม่ของเด็กขัดข้องไม่ยอมรับความช่วยเหลือ ที่จะมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมโดยอ้างว่าเขาถือศาสนาอิสลาม ซึ่งผมก็เสียใจ

เมื่อผมได้พบประสบการณ์ประหลาดมหัศจรรย์ด้วยตนเองในชีวิต ถึงกับขอร้องสัญญากับยมบาลขอผลัดเวลาให้มีชีวิตอยู่ในโลกมนุษย์อีก ๑๐ ปี เมื่อผมกลับไปเมืองแพร่ครั้งนั้น ผมก็ได้จัดการทำบุญเป็นการสร้างกรรมดีเสดาะเคราะห์เป็นการใหญ่ ได้ปิดทองในวิหารที่สร้างขึ้นใหม่ (วัดน้ำคือ ในเมืองแพร่) ได้บวชพระบวชเณรให้ผู้สนใจจะบวชในพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งส่งสำรับอาหารคาวหวาน อุปการะพระภิกษุสงฆ์ตลอดเวลาจำพรรษา สิ่งใดเป็นบุญกุศลผมก็ทำด้วยจิตใจศรัทธา การทำบุญสร้างกุศลของผมนั้นทำให้จิตใจสงบดีขึ้น มีความสบายใจ

นี่เป็นคำบอกเล่าของคุณสถิต รังคสิริ เมื่อพบกันเป็นครั้งแรกเมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕

ต่อมาแทบทุกครั้งเมื่อข้าพเจ้าได้จัดพิมพ์หนังสือเพื่อบริจาคเมื่อคุณสถิตทราบก็ขอร่วมพิมพ์เพื่อบริจาค นอกจากไม่รู้ เพราะข้าพเจ้าไม่ได้บอกท่านผู้ใด นอกจากท่านผู้ที่ได้รับทราบเองขอร่วมพิมพ์ด้วยเท่านั้น

ข้าพเจ้าทราบว่านับแต่นั้นมาคุณสถิตก็สร้างบุญกุศลอยู่ตลอดมา ข้าพเจ้าก็สนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วและได้คอยนับเวลาอยู่ เราได้ติดต่อกันตลอดมา บางครั้งคุณสถิตก็อุตส่าห์ส่งเก้าอี้นอนที่ทำด้วยไม้แข็งทำขึ้นในเมืองแพร่ บางปีก็ส่งส้มเขียวหวานที่ปลูกขึ้นในไร่ของคุณสถิตเองมาให้ข้าพเจ้า เราก็โต้ตอบกันทางจดหมาย เมื่อคุณสถิตลงมากรุงเทพ ฯ ก็มาเยี่ยมสนทนากับข้าพเจ้า นอกจากมีงานด่วน แต่บางครั้งข้าพเจ้าก็หาเวลายากไม่ค่อยได้อยู่บ้านมาถึงก็ไม่พบเพราะไม่ทราบล่วงหน้า บางครั้งคุณสถิตก็ติดธุระ การบุญ การกุศล และการค้า ระยะหลังเมื่อต้นปีข้าพเจ้าได้รับจดหมายจากคุณสถิตแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ นี้ถึงกำหนดตามที่นัดไว้กับยมบาลตามที่เล่าไว้ข้างต้นแล้ว ข้าพเจ้าก็ได้แต่มีจดหมาย

พูดให้กำลังใจถึงกรรมดีที่สามารถจะต่ออายุให้ยืนยาวซึ่งมีตัวอย่างของผู้สร้างกรรมดีได้เพิ่มอายุยืนยาวมากราย

หลังจากข้าพเจ้ามีจดหมายตอบไปแล้วข่าวคราวก็ไม่ได้ติดต่อ ทั้งข้าพเจ้าก็หาเวลาว่างไม่ได้ เพราะเหตุแม่ได้ล้มป่วยและถึงแก่กรรมลง งานมากอยู่แล้วก็เพิ่มมากขึ้น จนจัดการฌาปนกิจศพเรียบร้อยแล้ว ก็ได้ข่าวเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๔ ว่าคุณสถิตป่วยหนักได้ลงมากรุงเทพ ฯ รักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลศิริราช ทำให้ข้าพเจ้าไม่สบายใจนัก เพราะทราบว่ามีการผ่าตัดกระโหลกศีรษะเพราะหมอตรวจพบว่าเนื้องอกในสมอง รุ่งขึ้นเป็นวันที่ ๑๕ ข้าพเจ้าก็ไปเยี่ยมถึงโรงพยาบาลศิริราช จวนเวลาเที่ยงที่ตึกวิบูลย์ลักสม์ ก็ได้ทราบจากพยาบาลว่าบังเอิญกลับบ้านเมื่อตอนเช้า ข้าพเจ้าถามถึงอาการเป็นอย่างใดบ้าง ก็ทราบว่าเกือบจะหายเป็นปนติทำให้ข้าพเจ้าเบาใจขึ้น คิดว่าการที่สัญญาไว้ก็ครบ ๑๐ ปีแล้ว การป่วยครั้งนี้มีอาการร้ายแรงหนักมากที่ต้องถึงกับผ่าสมอง แต่ข้าพเจ้าก็เชื่อว่า ด้วยบุญบารมีและกุศลกรรมที่สร้างไว้คง

ช่วยให้รอดพ้นอันตรายมาได้ แน่ใจว่าข้าพเจ้าจะต้องมีเรื่องเขียนต่ออีกมาก

ข้าพเจ้าพยายามจะไปเยี่ยมถึงที่พัก ทั้งระลึกถึงและเป็นห่วงเพราะเป็นผู้ที่ข้าพเจ้ารู้จักดีและเป็นคนที่น่านับถือผู้หนึ่งทั้งเพื่อขอทราบการป่วยครั้งนี้ แต่ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าพักอยู่แห่งใด เพราะบ้านที่เคยพักที่ซอยกิ่งเพชรนั้นปัจจุบันก็เป็นหอพักนักเรียนต่างจังหวัดไปแล้ว บ้านพักปัจจุบันนี้ไม่ทราบว่าอยู่แห่งใด ที่สุดก็คิดได้ว่าบุตรชายของคุณสถิตเป็นนายทหารเรือมียศชั้นนาวาเอก คิดได้เช่นนั้นข้าพเจ้าก็โทรศัพท์ไปถาม พล.ร.ต. บุรินทร ก็ได้ทราบที่อยู่ น.อ. เสถียร รังคสิริ จึงได้ให้คนรีบไปถามที่ซอยเบริ่งก็ได้ความว่าคุณสถิตมาปลูกบ้านพักและมีโทร-ศัพท์เรียบร้อยทางถนนพหลโยธิน ในวันรุ่งขึ้นตอนบ่ายข้าพเจ้ากับเพื่อนก็ได้เดินทางไปเยี่ยมคุณสถิตที่บ้าน เราได้พบคุณสถิตพร้อมทั้งอาจารย์บัวเขียว ข้าพเจ้าก็แสดงความยินดีที่ได้เห็นอาการป่วยของคุณสถิตเข้าขั้นปกติวันนั้นเราได้ไปกันหลายคน ข้าพเจ้าได้ถามถึงอาการป่วย

พอสมควร ไม่กล้าจะรบกวนเกินไปเพราะเห็นคุณสถิต เพิ่งฟื้นจากไข้ควรจะได้เวลาพักผ่อนให้มาก เราจึงได้ลากลับตอนเย็น

วันนั้นนอกจากข้าพเจ้าแล้ว ยังมีคุณประสิทธิ์ คุณประวัติ และคุณวิชัยไปด้วย หลังหาอาหารค่ำกินแล้วคุณประสิทธิ์บอกว่าอยากจะพาพวกเราไปพบอาจารย์ท่านหนึ่งซึ่งเป็นผู้สูงด้วยคุณธรรมทั้งสามารถแสดงสิ่งมหัศจรรย์เป็นศาสตร์อันลี้ลับ ตามปกติอาจารย์ชอบหาความสงบ เมื่อเราไปถึงท่านก็ให้การต้อนรับเป็นอันดี ท่านอาจารย์บอกว่าท่านได้ติดตามเรื่อง "กฎแห่งกรรม" ตลอดมา ทั้งพวกเราทุกคนเชื่อถือในหลักกรรมดีกรรมชั่วด้วยกันท่านก็ยินดี ฉะนั้นการสนทนากับอาจารย์จึงเข้าใจกันง่าย เราก็ขอให้ท่านแสดงศาสตร์ที่ลี้ลับที่ท่านฝึกมานานปี ท่านอาจารย์ได้แสดงอำนาจจิตส่งกระแสให้เราดู ให้เห็นให้รู้ พวกเราต่างก็เห็นเป็นสิ่งที่แปลกไม่เคยรู้เห็นมาก่อน นอกจากคุณประสิทธิ์ผู้เคยรู้มาแล้วเพราะรู้จักท่านอาจารย์มาก่อน เป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ที่ท่านสามารถใช้พลังจิตเมื่อ

ฝึกแล้วสามารถจะรู้ได้ จะเรียกว่าพูดกันทางจิตหรือโทร-จิต ข้าพเจ้าคิดว่าวิชานี้สามารถจะใช้แทนคำพูดกันได้แม้จะอยู่ห่างไกลออกไป ข้าพเจ้าได้ขออนุญาตท่านเพื่อเผยแพร่ว่าสิ่งนี้มีประโยชน์สูงเกินกว่าวิทยาศาสตร์ในยุคนี้จะคิดค้นได้โดยท่านไม่มีเครื่องมืออะไรประกอบ นอกจากได้นำพลังธรรมชาติของจิตออกมาใช้

ท่านอาจารย์ก็ขอตัวเพราะท่านต้องการอยู่ด้วยความสงบ ยิ่งในเวลาพรรษาแล้ว ท่านก็ถือศีลปฏิบัติธรรมตลอดเวลาไตรมาส เมื่อท่านขอร้องและไม่ให้ลงนามของท่านข้าพเจ้าก็เห็นใจเพราะผู้ศึกษาในทางนี้ย่อมไม่ต้องการลาภยศสรรเสริญ ไม่ต้องการให้ชื่อเสียงดัง ต้องการแต่ความสงบ ข้าพเจ้าจึงถามอาจารย์เพื่อให้แน่ใจว่า "อันบุคคลที่สร้างแต่กรรมดีมีศีลมีสัตย์อยู่ในศีลธรรม ทำประโยชน์ให้แก่ชาติศาสนา บุคคลเช่นนี้จะถึงกำหนดอายุขัยจะต้องจากโลกมนุษย์แล้วต่ออายุให้ยืดยาวต่อไปได้ไหม" ท่านอาจรย์หัวเราะอย่างอารมณ์ดีและพูดว่า "เรื่องนี้ไม่ต้องสงสัย ผู้สร้างกรรมดีผีสางเทวดาย่อมยกย่อง

คุ้มครองเคราะห์หนักก็เป็นเบา เมื่อถึงคราวชตาขาดก็สามารถจะต่ออายุให้ยืนยาวออกไปได้เพราะมีบุญกุศลเป็นพื้นฐานหนุนนำอยู่แล้ว" ข้าพเจ้าก็พอใจและทำให้แน่ใจยิ่งขึ้นเมื่อได้ยินท่านอาจารย์พูดเช่นนั้น ทำให้ข้าพเจ้านึกถึงคนมีบุญสามารถจะต่ออายุให้ยืดยาวได้แน่แล้ว ส่วนคนมีบาปกรรมทำชั่วนั้นก็สามารถทอนให้อายุสั้นลงได้เช่นเดียวกัน เพราะบุญและบาปตรงกันข้าม

คืนนั้นเราได้สนทนากับท่านอาจารย์ทำให้นึกถึงคำโบราณว่า "คบพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล" เป็นความจริง เพราะได้กับตัวข้าพเจ้าที่ได้รู้ได้เห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติทางศีลธรรมความดี ข้าพเจ้าได้ความรู้ใหม่ ๆ อีกหลายอย่าง

ต่อมาวันพุธที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ คุณสถิต รังคสิริ ได้มาหาข้าพเจ้าแต่เช้าอย่างไม่นึกไม่ฝันเพราะข้าพเจ้าได้โทรศัพท์ไปว่า ข้าพเจ้าจะไปหาท่านที่บ้านอยากทราบว่าท่านจะอยู่เวลาใดเท่านั้น แต่แล้วท่านก็กลับมาหาข้าพเจ้าที่บ้านเสียเอง

เช้าวันนั้นเราได้มีโอกาสและมีเวลาสนทนากันได้นาน ท่านได้เล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่าก่อนผมจะป่วยครั้งหลังนี้ ผมรู้ว่าถึงกำหนดเวลาที่ผมได้ตกลงไว้แล้ว ผมได้ไปหาหลวงพ่อเมือง การพบหลวงพ่อเมืองก็ไม่ง่าย เพราะท่านไม่ค่อยอยู่ ผมต้องเดินทางด้วยรถยนต์จากเมืองแพร่ถึงลำปาง ๔ ครั้งจึงได้พบ ผมจึงขอให้ท่านนั่งทางในดูดวงชตา เมื่อท่านได้หลับตาเข้าสมาธิแล้วครู่หนึ่งก็ลืมตาขึ้นท่านก็บอกว่า "อาตมาเสียใจด้วยถึงเวลาโยมหมดอายุแล้ว" ผมได้ยินได้ฟังก็สะดุ้งขนลุก ที่ผมพูดเวลานี้ก็ยังขนลุกเพราะรู้สึกว่าตรงกับผมสัญญาไว้กับยมบาลครับกำหนดปีนี้ ความจริงผมยังไม่อยากตายจึงขอร้องให้หลวงพ่อท่านช่วยต่ออายุให้ผมด้วย หลวงพ่อท่านว่าต้องไปขอร้องกับท่านผู้เป็นใหญ่ ถ้าอนุญาตให้ก็ได้ถ้าไม่อนุญาตอาตมาก็จนใจ แต่โยมก็ได้สร้างบุญกุศลไว้มาก กุศลผลบุญที่สร้างนี้คงเป็นประโยชน์เมื่อถึงเวลาคับขันอับจนได้บ้าง ว่าแล้วท่านก็เข้าสมาธิหลับตาอยู่พักหนึ่ง ผมก็นั่งรอด้วยจิตใจไม่สบายมีความกระวนกระวายไม่รู้ว่าท่าน

อาจารย์หลวงพ่อเมืองท่านจะไปต่อรองกับนายใหญ่ได้ผลหรือไม่ การนั่งรอคอยในธุระสำคัญเช่นนี้รู้สึกว่ามันนานแสนนานกว่าปกติธรรมดามาก ทั้งยังนึกหวาดกลัวว่าถ้าไม่ตกลงต่ออายุให้จะรู้สึกอย่างใด จิตใจมันวุ่นวายไปหมด แต่ใจหนึ่งก็อยากรู้เร็ว ๆ ให้สิ้นเรื่องเสียที อีกใจหนึ่งก็กลัวว่าจะได้ข่าวร้าย แต่แล้วสักครู่ใหญ่ ๆ หลวงพ่อเมืองก็ลืมตาออกจากสมาธิ ผมรู้สึกเหมือนถึงเวลาที่ผู้พิพากษาชี้ชตาชีวิตของผม หลวงพ่อท่านบอกว่า "นายใหญ่ได้ตกลงแก้ไขทะเบียนและต่ออายุให้แล้วแต่นายใหญ่อยากได้พระบูชาสักองค์หนึ่ง" เมื่อผมได้ยินก็มีกำลังใจขึ้นและบอกหลวงพ่อว่า "ผมยินดีที่จะสร้างให้ เวลานี้ผมก็กำลังสร้างพระพุทธรูปซึ่งเป็นพระประธานพร้อมทั้งพระสาวกพระโมคลาน์ พระสารีบุตร ผมจะสร้างเพิ่มขึ้นเพื่ออุทิศไปให้ท่านอีกสององค์" หลวงพ่อเมืองก็หลับตาต่อไปสักครู่ท่านลืมตาขึ้นแล้วบอกว่า "นายใหญ่เขาดีใจและเอามือตบไหล่โยม" ทำให้ผมได้ยินแล้วขนลุกทันที

เมื่อคุณสถิตพูดถึงหลวงพ่อเมืองทำให้ข้าพเจ้านึกขึ้นมาได้จึงเล่าให้คุณสถิตฟังว่า ครั้งหนึ่งข้าพเจ้าได้ไปทานอาหารร่วมโต๊ะกับท่านผู้ใหญ่ในเมืองไทยโดยท่านได้กรุณาให้คุณเล็ก จุณณานนท์ เวลานั้นคุณเล็กเป็นอธิบดีกรมอัยการให้มาเชิญไปทานอาหาร คืนนั้นผู้ร่วมโต๊ะมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่หลายท่านพร้อมทั้งคุณเล็กและคุณนาย ทุกท่านให้ความเป็นกันเองกับข้าพเจ้า ท่านผู้หญิงได้กรุณาเล่าถึงหลวงพ่อเมืองซึ่งครั้งหนึ่งท่านผู้หญิงขอร้องให้หลวงพ่อดูภายในบ้านว่ามีอะไรดีไม่ดีบ้าง ท่านก็นั่งสมาธิอยู่ครู่หนึ่งก็บอกว่าในบ้านมีเทวรูปคล้ายพุทธรูปมีเพชรพลอยประดับเครื่องทรงอยู่องค์หนึ่ง องค์นี้ให้ร้ายไม่ควรไว้ในบ้าน หากว่าชตายังแข็งก็ยังไม่ให้โทษหลวงพ่อเมืองท่านบอกลักษณะได้ถูกต้อง ทั้งที่ท่านไม่เคยไปบ้านและเห็นมาก่อน ฉะนั้นท่านผู้หญิงจึงแน่ใจตามที่หลวงพ่อท่านบอก

ครั้นท่านผู้หญิงกลับมาถึงบ้านและได้ปรึกษากับอาจารย์ผู้หนึ่งว่าเทวรูปองค์นี้ให้ร้ายไม่ควรจะอยู่ในบ้าน

ตามหลวงพ่อเมืองบอก ควรจะเอาไว้ที่ไหนดี อาจารย์ผู้นั้นจึงแนะนำว่าควรจะเอาไปถวายหลวงตาที่วัด........... ซึ่งท่านอาจารย์ผู้นั้นชอบพอรู้จักกับท่านคิดว่าวัดเป็นที่อยู่ของผู้ทรงศีล คงจะไม่เป็นโทษ

ที่สุดก็ได้นำเทวรูปทรงเครื่ององค์นั้นใส่รถไปหาหลวงตาที่วัดโดยไม่ได้บอกให้หลวงตารู้ล่วงหน้า ครั้นถึงวัดก็ช่วยกันยกเทวรูปองค์นั้นขึ้นไปบนกุฏิหลวงตาปรากฏว่าหลวงตาไม่อยู่ห้องใส่กุญแจจึงช่วยกันยกไว้ข้างประตูทางเข้าในกุฏิ เมื่อหลวงตากลับมาก็จะได้เห็นและรู้ว่ามีคนนำเทวรูปทรงเครื่องมาถวายท่าน แต่แล้วในคืนนั้นกุฏิหลวงตาก็ถูกไฟไหม้หมดทั้งหลัง เคราะห์ดีไหม้เพียงกุฏิหลวงตาหลังเดียวกุฏิหลังอื่นไม่เป็นอะไร หลวงตาไม่มีที่อยู่อาศัย ท่านผู้หญิงก็ต้องออกเงินสร้างกุฏิหลังใหม่ถวายหลวงตา นี่เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลวงพ่อเมือง รู้สึกมีผู้เคารพนับถือท่านมาก ข้าพเจ้านำมาแทรกไว้ในเรื่องนี้เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องประหลาดมหัศจรรย์ของหลวงพ่อเมืองเรื่องหนึ่ง สำหรับข้าพเจ้ายังไม่เคยรู้จักท่านได้ยินแต่ชื่อเสียงของท่านเท่านั้น

คุณสถิต รังคสิริ เล่าให้ฟังต่อไปว่า หลังจากนั้นผมเตรียมการหล่อพระพุทธรูปกำหนดจะทำการพุทธาภิเศก และจะนำไปไว้ที่วัดพระธาตุช่อแฮในเมืองแพร่สององค์ และไว้ที่วัดกาญจนาราม อำเภอเมืองจังหวัดแพร่สามองค์ ซึ่งผมเป็นประธานในงาน แต่แล้วเมื่อจะถึงเวลานั้นผมก็เกิดมีอาการป่วยขึ้นมาทันที ครั้งแรกผมยกแก้วน้ำเพียงจะยกขึ้นก็รู้สึกมือชาหมดแรง แก้วตกลงพื้นแตก ก็รู้สึกว่ากำลังจะเป็นอัมพาตไปซีกหนึ่ง เมื่อถึงวันงานทำพิธีพุทธาภิเศกทั้งห้าองค์ผมก็ไม่สามารถจะไปได้ก็ต้องให้ภรรยาไปแทน สำหรับผมนั้นความรู้สึกทางประสาทกำลังเสื่อมลงแม้คนมาเยี่ยมเห็นก็เพียงจำได้แต่นึกชื่อเสียงไม่ออก อาการหนักขึ้นถ้าขืนอยู่บ้านคงหมดหวัง ที่สุดผมก็ถูกใส่เปลหาขึ้นเครื่องบินด่วนรีบส่งมากรุงเทพ ฯ เข้าโรงพยาบาลศิริราชทันที หมอได้พยายามตรวจอย่างละเอียดถี่ถ้วนทั้งเอ๊กซเรย์ การป่วยมีอาการในครั้งนี้เนื่องมาจากเหตุผลอะไร ที่สุดพวกนายแพทย์ก็ลงความเห็นกันว่า ผมมีเนื้องอกในสมองทับเส้นโลหิตทำให้ตีบมาเลี้ยง

ร่างกายไม่สะดวกจึงเกิดเป็นอัมพาตขึ้น ไม่มีทางอื่นที่จะรักษาหายปกติได้นอกจากผ่าสมองเอาเนื้องอกนั้นออกเป็นทางเดียวเท่านั้นที่จะช่วยได้ แต่ก็มีทางเสี่ยงมากและมีความหวังน้อยเปอร์เซนต์ให้เจ้าของไข้ตัดสินใจเอาเองว่าจะผ่าตัดสมองหรือไม่ เวลานั้นภรรยาผมไม่ยอมให้ผ่าและที่สุดได้โทรศัพท์ทางไกลไปบอกบุตรชายผมซึ่งเป็นแพทย์กำลังศึกษาแพทย์เพิ่มเติมที่สหรัฐอเมริกา และบุตรชายทราบว่าป่วยก็รีบบินด่วนมากรุงเทพฯ

เมื่อมาถึงได้เข้าปรึกษาพวกนายแพทย์ชั้นอาจารย์ทางโรงพยาบาลก็รู้ว่าอาการป่วยของผมนั้นไม่มีทางใดจะช่วยได้นอกจากผ่าตัดกระโหลกศีรษะเปิดเอาเนื้องอกที่สมองออกเท่านั้น เป็นทางเดียวที่จะช่วยได้แต่ก็ต้องเสี่ยงอันตรายร้ายแรงมากทั้งผมก็มีอายุมากแล้ว แต่เมื่อไม่มีทางเลือกบุตรชายให้ผมตัดสินใจเอง ผมนึกถึงหลวงพ่อเมืองท่านได้ต่ออายุให้ผมแล้วเป็นกำลังใจ คงจะไม่เป็นอันตรายในครั้งนี้แน่ ผมจึงให้ผ่าตัดทันที ที่สุดนาย-แพทย์ก็ลงมือผ่าตัดกระโหลกศีรษะ นายแพทย์ได้ใช้เวลา

ผ่าตัดเอาเนื้องอกออกเป็นเวลาสามชั่วโมงกว่าจึงเสร็จเป็นที่เรียบร้อย หลังผ่าตัดแล้วอาการของผมก็ค่อย ๆ ดีขึ้นเป็นลำดับ บัดนี้ก็สามารถมาหาคุณที่บ้านได้ ผมเริ่มเข้าโรงพยาบาลเมื่อเดือนเมษายนและออกจากโรง-พยาบาลเมื่อกลางเดือนมิถุนายนปีนี้และพวกนายแพทย์ก็เปลกใจเพราะการผ่าตัดใหญ่ขนาดนี้ธรรดาก็ต้องพัก-ผ่อนเป็นเดือน ๆ กว่าจะพ้นตัวปกติ แต่อาการของผมนั้นพ้นตัวเร็วอย่างประหลาด ผมจึงเป็นตัวอย่างแก่นัก-ศึกษาแพทย์ แต่เวลานี้ผมก็ยังต้องไปให้นายแพทย์ฉายแสงเพื่อจะไม่ให้เนื้องอกเกิดขึ้นอีก ส่วนบุตรชายของผมกลับไปสหรัฐอเมริกาแล้ว ผมเองก็ตั้งใจจะขึ้นไปเมืองแพร่ แต่ทางแพทย์บอกว่ายังไม่ควรกลับไปเพราะยังจะต้องฉายแสงเพื่อให้ครบกำหนดเสียก่อน ฉะนั้นผมจึงอยากจะทำบุญเลี้ยงพระถือศีลไม่กินอาหารเนื้อสัตว์และจะปฏิบัติอยู่ที่วัดสระเกศ เมื่อพ้นการฉายแสงแล้วก็จะกลับขึ้นไปเมืองแพร่

เมื่อข้าพเจ้าได้ฟังเรื่องของคุณสถิต รังคสิริ ติดต่อกันมาตลอดถึงสิบปี คิดว่าผู้มีกุศลกรรมหนุนนำสร้างแต่กรรมดีและปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมได้เกิดผลให้ได้รู้ได้เห็นเป็นตัวอย่าง ข้าพเจ้าก็มีความปีติยินดี จากนั้นคุณสถิตยังพูดต่อไปว่า ก่อนหน้านั้นผมได้เรียกลูกชายและลูกหญิงทั้งหมดมาพร้อมหน้ากันแล้ว ผมก็บอกว่า การที่พ่อได้เรียกลูกมาอยู่พร้อมหน้ากันในที่นี้เพื่อให้ลูกรู้หลายอย่าง ตามหน้าที่ของพ่อจะต้องให้ลูก ๆ เล่าเรียนศึกษาให้มีวิชาความรู้ บัดนี้ลูก ๆ ทุกคนก็มีวิชาพอที่จะเลี้ยงตัวเองได้แล้ว นอกจากนั้นพ่อก็จะมอบเงินสดจำนวนหนึ่งให้แก่ลูกทุกคนเท่ากัน ส่วนทรัพย์สินพ่อก็ได้ระบุไว้ในพินัยกรรมแล้ว เมื่อพ่อจากโลกนี้ไป เมื่อเปิดพินัยกรรมทุกคนมีส่วนตามที่ระบุไว้

นอกจากทรัพย์สินในพินัยกรรม เงินทองที่พ่อได้สะสมไว้แล้ว พ่อก็อยากให้ลูก ๆ รับหลักปฏิบัติของพ่อไว้สัก ๓ ข้อ ซึ่งหลักที่ควรปฏิบัตินี้พ่อก็ได้รับมาจากปู่ของลูก ๆ และพ่อก็ได้ปฏิบัติตลอดเวลามาแล้วจึงขอให้ลูก

ทุกคนจงรับช่วงไปปฏิบัติเพื่อเป็นศิริมงคลแก่ตระกูลของเราต่อไป และจงนึกว่านี่คือมรดกตกทอดเป็นสมบัติอันล้ำค่าส่วนหนึ่งที่พ่อได้ตั้งใจมอบให้ลูก ๆ นำไปใช้ ขอให้จงปฏิบัติจะเกิดศิริมงคลแก่ครอบครัวและตัวเองต่อไป สิ่งที่พ่อขอให้ลูก ๆ ปฏิบัติ ๓ ข้อก็คือ

ข้อ ๑ มนุษย์เราเกิดมา จำเป็นจะต้องมีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณต่อเรา พยายามจะตอบแทนพระคุณของท่านจะมากน้อยเพียงใดก็ตาม หลักนี้จะทิ้งไม่ได้เพราะปฏิบัติแล้วศิริมงคลจะเกิดขึ้นแก่ตัวเราเองและจะเจริญรุ่งเรืองในชีวิตต่อไป ผู้ขาดความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณก็จะมีแต่ความอัปมงคลจะทำอะไรไม่ขึ้น คนดีเขาก็ไม่คบให้ความสนิทสนมด้วยเพราะเป็นคนใจชั่วไม่รู้คุณคน คบไม่ได้

ข้อ ๒ ถ้าลูก ๆ จะทำบุญกับพระก็ควรพิจารณาทำบุญกับพระในบ้านเราเสียก่อนแล้วเราทำบุญกับพระนอกบ้านภายหลัง และทำตนอยู่ในหลักของศีล ๕ มีจิตใจ

พร้อมทั้งพรหมวิหารสี่ จะเป็นมงคลแก่ตัวเอง ตลอดไป

ข้อ ๓ พ่อขอให้พวกลูก ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ในตระกูลเดียวกัน ให้รักใคร่ปรองดองสามัคคีกลมเกลียวกันไว้ อย่าหูเบาเบาง่าย การระแวงสงสัยเป็นทางทำลายความสามัคคีในหมู่พี่น้อง เชื่อคนยุยงก็แตกแยกกันง่าย พี่น้องก็กลายเป็นศัตรู มีอะไรข้องใจสงสัยก็เปิดอกพูดถามกันให้รู้เรื่อง อย่าเอาแต่อารมณ์คิดผิด ๆ อย่างโน้นอย่างนี้อัดไว้อยู่ในใจคนเดียว ทำให้เกิดทุกข์ ทำให้พี่น้องเป็นไม้เบื่อไม้เมา จงทำความเข้าใจกัน ที่ผิดก็แก้ไขให้ถูกต้อง ก็จะหายข้อข้องใจ เป็นทางป้องกันมิให้มีช่องทางแก่คนชั่วภายนอกที่ชอบยุให้ญาติพี่น้องเขาแตกสามัคคีกันได้ เราก็จะมีความสามัคคีรักใคร่นับถือในหมู่ญาติพี่น้องในตระกูลเดียวกันตลอดไป

ขอจงจดจำไว้ว่าเป็นความประสงค์ของพ่อ เมื่อพ่อจากโลกนี้ไปแล้วหากต่อไปญาติพี่น้องในตระกูลของเรามี

ผู้ใดตกทุกข์ยากลำบากก็ขอให้ผู้ที่มีฐานะดีช่วยกันทนุบำรุงบุตรหลานในตระกูลเดียวกันต่อไป เมื่อลูกทุกคนรับว่าจะปฏิบัติตามที่พ่อสั่งไว้ เมื่อพ่อจากโลกนี้ไป จิตใจก็จะสงบเป็นสุขไม่มีความกังวลใจอีกต่อไป

เมื่อเราได้สนทนากันเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว คุณสถิตก็มอบเงินให้ข้าพเจ้าจำนวนรวม ๑๘๐๐ บาทขอร่วมพิมพ์หนังสือในชุดนี้ครั้งต่อไปและเพื่อบริจาคแจกในงานทอดกฐินของคุณสถิตเองใน ปี ๒๕๑๔ แลแจกเป็นการกุศลดังที่เคยร่วมพิมพ์แจกครั้งก่อน ๆ มาแล้ว ข้าพเจ้าก็ขออนุโมทนาในการกุศลครั้งนี้ด้วย แล้วท่านก็ลากลับ ข้าพเจ้าได้ฟัง คุณสถิต รังคสิริ ให้ลูกหลานปฏิบัติหลัก ๓ ข้อ ๓ ประการ แล้วตัวเองก็อดคิดไม่ได้ว่าคนเราควรมีหลักทางใจ

๑. เกิดเป็นคนต้องอดทนเพื่อต่อสู้ ศัตรูอยู่ในตัวดีชั่วอยู่ในใจ

๒. มงคลอยู่กับคนทำดี อัปรีย์อยู่กับคนทำชั่ว

๓. คิดให้ดีมีสติไม่ประมาท ถ้าผิดพลาดจะแก้ไม่ไหว

๔. เวลาชีวิตกำลังผ่านเลยไป คิดสร้างกรรมดีก็รีบทำในปัจจุบันทันใด วันเดือนปีไม่กลับมาใหม่

๕. มีเงินล้นฟ้าก็ซื้อเวลาคืนมาไม่ได้ อย่าเมามัวปล่อยตัวในกิเลสตัณหาจนหมดลมหายใจ.

สวัสดี

"จะใช้ชีวิตอย่างไรเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ"

โดย

นายแพทย์ เสนอ อินทรสุขศรี

บรรยายในวันชุมนุมผู้สูงอายุ หอประชุมโรงพยาบาลประสาท พญาไท
เมื่อวันศุกร์ ที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๑๐

ท่านที่เคารพนับถือ

ก่อนอื่นผมใคร่ขอกระทำความเคารพแต่ท่านผู้สูงอายุ ซึ่งได้ผ่านโลกมาและได้ทำประโยชน์ให้แก่โลกนี้มาแล้วทุกท่าน

ในชีวิตของคนเรานั้น มีคนเคยลองคำนวณกันว่าเราได้ใช้ชีวิตของเราไปในชั่วชีวิตหนึ่งอย่างไรกันบ้าง สมมุติว่าบุคคลผู้หนึ่งอายุได้ถึง ๗๐ ปี เวลาต่าง ๆ ที่เราใช้ไปในการปฏิบัติมีดังนี้คือ

เราใช้เวลานอนกันมาก ดูเหมือนจะมากที่สุดในชีวิต คิดหยาบ ๆ เรานอนกันวันละ ๘ ชั่วโมง คือ ประมาณ ๑ ใน ๓ ของชีวิตวันหนึ่ง ดังนั้นตลอด ๗๐ ปีของอายุ เราใช้เวลานอนราว ๒๓ ปี นอกจากนั้นเราใช้เวลาดังนี้

ใช้เวลาปฏิบัติงานต่าง ๆ	๑๑	ปี
พักผ่อนหย่อนใจ	๘	ปี
รับประทานอาหาร	๖	ปี
อาบน้ำแต่งตัว	๕	ปี ๖ เดือน
เรียนหนังสือในชั้นเรียน	๓	ปี
อ่านหนังสือต่าง ๆ	๓	ปี
คุยกัน	๓	ปี
งานพิธีทางศาสนา	—	๖ เดือน

และที่เหลืออีก ๖-๗ ปี นั้น ต้องสูญเปล่าไปโดยนั่งเล่น หรือไม่ได้ทำอะไรเลย

เมื่อจะคิดถึงความจริงของชีวิต ชีวิตของเราเมื่อเกิดมานั้นก็จะเติบโตเป็นหนุ่มสาว มีการแต่งงานสร้างครอบครัวขึ้นมาใหม่ ให้กำเนิดลูกหลาน ในที่สุดเราก็ชรา

แล้วก็มาสุดทางของชีวิตคือ ความตาย เมื่อนึกถึงภาระหน้าที่ของคนเราซึ่งเป็นสัตว์สังคม เราต้องศึกษา ต้องประกอบอาชีพ ต้องทำงานเพื่อสังคม และกระทำหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งอันเป็นกฎของธรรมชาติ ซึ่งสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายพึงปฏิบัติก็คือการเพิ่มพืชพันธุ์เพื่อการดำรงไว้เพื่อมนุษยชาติ และเมื่อได้หมดภาระหน้าที่ของชีวิตโดยธรรมชาติแล้ว ก็จะต้องสูญสิ้นไป อุบัติขึ้นมาแล้วก็จะวิบัติไป นี่คือความจริงของชีวิต

ก่อนที่ชีวิตจะดำเนินไปสู่วัยสูงอายุหรือวัยชราอันเป็นบั้นปลายของชีวิตนั้น แต่ละคนต้องผ่านวัยต่าง ๆ เรื่อยมา ผมใคร่จะกล่าวเพื่อให้เราได้รำลึกถึงวันต่าง ๆ ในชีวิตคนเราพอสังเขปอย่างน้อยก็เพื่อรำลึกถึงความหลังหรือปลงให้ตกในความจริงของชีวิตที่ทุกรูปทุกนามจะต้องประสบ ไม่มีใครจะผืนความจริงของชีวิตนี้ไปได้เลย

ชีวิตของคนเรานั้นแบ่งออกไปได้เป็น ๖ วัย

วัยแรก "วัยของการเริ่มต้นอุบัติขึ้นมาของชีวิต"

ชีวิตเริ่มต้น เมื่อไข่ของเพศหญิงได้รับการผสมพันธุ์

ของเชื้อเพศชายเกิดขึ้นมาเป็นเซลล์หนึ่ง ซึ่งจะแบ่งตัวเพิ่มขึ้นแต่ละเซลล์เป็นสองเซลล์เรื่อยไป จากเซลล์เดียวกลายเป็น ๒-๔-๘-๑๖-๓๒-๖๔-๑๒๘-๒๕๖ ฯลฯ จนนับได้หลาย ๆ ร้อยเซลล์ ต่อจากนั้นเซลล์ต่าง ๆ จะรวมกันขึ้นเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มเจริญเปลี่ยนไปเป็นรูปร่างของอวัยวะต่าง ๆ เกิดเป็นรูปร่างเป็นคนตัวเล็ก ๆ อาศัยมดลูกของแม่เป็นที่เจริญเติบโตไปจนเป็นเวลา ๑๐ เดือน (๔๐ อาทิตย์หรือ ๒๘๐ วัน) จึงจะคลอดออกมาสู่โลกภายนอก

ระหว่างที่อยู่ในครรภ์ของแม่ ชีวิตจะได้รับความอบอุ่นได้รับอาหาร ได้รับอ๊อกซิเจน มีการขับของเสียต่าง ๆ ออกจากร่างกาย โดยทางเลือดจากสายรกที่ติดกับตัวเด็ก และรกซึ่งฝังอยู่ที่มดลูกของแม่

วัยที่ ๒ "วัยทารก"

เป็นวัยนับตั้งแต่คลอดออกมาจนถึงอายุได้สองขวบ เมื่อเริ่มต้นคลอดออกมานั้น ชีวิตก็ต้องเริ่มต้นประสบกับ

ความเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง ต้องหายใจเองเพื่อจะได้อ๊อกซิเจน ต้องกินอาหารเอง ต้องย่อยอาหารเอง ต้องขับถ่ายของเสียออกจากร่างกายเอง และร่างกายต้องสร้างความอบอุ่นขึ้นให้แก่ตนเอง

วัยนี้ชีวิตได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่วนใหญ่ก็ได้กินนอนและถ่าย ขณะเดียวกันได้พยายามเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวตามลำดับ รู้จักเรียนวิธีชันคอ คว่ำ คืบ คลาน นั่ง ยืน เดินและวิ่งบ้าง ตื่นเต้นและแปลกต่อสิ่งแวดล้อม เมื่อใกล้จะพ้นวัยนี้ ก็จะเรียนรู้การพูด รู้จักเรียก แม่ พ่อ และคำสั้น ๆ ได้แล้ว

วัยที่ ๓ "วัยเด็ก"

หมายถึงอายุในระหว่าง ๒ ขวบ ถึง ๑๓ ขวบ

เริ่มต้นรู้จักรับประทานอาหารแข็ง รู้จักบังคับตนเอง รู้จักเวลาถ่าย วัยนี้ก็เติบโตอย่างรวดเร็วแต่ไม่เท่าวัยทารก อาหารการออกกำลังกาย ความเจ็บป่วย มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตต่อไปของวัยนี้ พ้นน้ำนมเริ่มหัก เริ่ม

มีพื้นชุดถาวร รู้จักการระวังตนเอง ไปโรงเรียนหัดอ่านเขียน มีเพื่อน รู้จักวิธีเข้าเพื่อนฝูงเห็นโลกกว้างออกไปอีก เข้าใจความหมายของครอบครัวมากขึ้น รู้จักชีวิตความแตกต่างระหว่างพืช สัตว์ และคนดีขึ้น

วัยที่ ๔ "วัยหนุ่มสาว"

หมายถึงอายุระหว่าง ๑๓ ถึง ๒๐ ปี เป็นวัยที่เรียกกันทั่ว ๆ ไปว่า "วัย ๑๐" วัยนี้จะเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ และค่อย ๆ หยุดการเจริญเติบโตของร่างกาย เป็นวัยที่เปลี่ยนมาเป็นหนุ่มสาวเต็มที่ เริ่มสนใจการศึกษา สนใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบ้าน สนใจเพศตรงข้าม เริ่มต้นมองอนาคต คิดถึงอาชีพของตนเมื่อเริ่มจะเป็นผู้ใหญ่ คิดถึงการมีครอบครัว มีบ้านตนเองขึ้นมาใหม่ อยากรู้ อยากเห็นอยากมีความสามารถ กำลังสร้างความฝัน ชีวิตอบอุ่นและมีสุขด้วยความรู้สึกใหม่ ๆ แปลก ๆ ความคิดต่าง ๆ ค่อยเป็นผู้ใหญ่ขึ้นตามลำดับ

วัยที่ ๕ "วัยผู้ใหญ่"

หมายถึงอายุระหว่าง ๔๐—๕๐ ปี

เป็นวัยที่เริ่มต้นประกอบอาชีพ เพื่อหลักฐานของตนเริ่มสร้างครอบครัว ทำงานเพื่อตนเอง เพื่อลูก เพื่อเด็ก เพื่อสังคมประเทศชาติ เป็นวัยที่ได้งานในอาชีพที่ตนสนใจและปรารถนา เมื่อตอนปลายของวัยจะเป็นระยะที่ค่อย ๆ มองหรือคิดถึงความชราที่ดำเนินเข้าไปใกล้ทุกขณะ

วัยที่ ๖ "วัยสูงอายุหรือวัยชรา"

นับตั้งแต่อายุ ๕๐ ปี เรื่อยไปจนถึงวันสิ้นสุดของชีวิต เป็นวัยของการเสื่อมลงของร่างกาย ผิวหนังเหี่ยว ตามัว หูตึง ฟันหัก กระดูกแข็งแต่เปราะ ผมร่วง หัวใจทำงานได้น้อยลงออกแรงมาก ๆ ไม่ได้ ฯ วัยนี้เป็นวัยที่มีแต่ความหลัง จะเหลืออยู่ก็แต่ความจัดเจน และชำนาญต่อชีวิตที่พอจะให้คำแนะนำปรึกษาต่อผู้อื่น ใช้ชีวิตอยู่อย่างเงียบ ๆ ต้องการความสงบทางใจ และรอเวลาสิ้นสุดของชีวิต

ทุกคนต่างก็กลัวชีวิตในวัยสูงอายุนี้ กลัวว่าตนจะต้องงก ๆ เงิ่น ๆ กลัวว่าตนจะขาดสมรรถภาพที่จะกระทำสิ่งใด ๆ หลายอย่างที่พวกเด็ก ๆ หรือหนุ่มสาวทำกันได้ ทุกคนเฝ้าใฝ่ฝันอย่างหนึ่งก็คือการมีอายุยืน และไม่อยากจะต้องเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งแน่นอนที่เราไม่อาจฝืนความจริงนั้นได้ แล้วทำไมจึงต้องไปคอยคิดอยู่ตลอดเวลาถึงอายุของตน ทำไมเราจึงต้องคิดให้ตนไม่รู้จักวันที่เราชราลงได้ ทำไมเราจึงต้องคิดแสวงหาความมีอายุยืนนานไม่รู้จักวันที่จบสิ้นชีวิต แทนที่จะมัวคิดในเรื่องเหล่านี้เราจะยอมรับความจริงของชีวิตเสียมิดีกว่าหรือ และค้นหาวิธีว่า **ทำอย่างไรจึงจะใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขได้ในวัยสูงอายุของตน** จะอายุสักเท่าไรก็ตามในวัยนี้ ขอให้เราใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขทั้งกายทั้งใจไม่ดีกว่าหรือ ปฏิบัติตนให้สมกับวัยของตนเพื่อให้เกิดความสุขไม่ดีกว่าหรือ

ผมเองเคยตั้งข้อคิดเอาไว้ในใจ เพื่อเตรียมตัวเตรียมใจในการที่จะต้องผ่านเข้าไปสู่วัยนี้อยู่เสมอ ถ้าหากว่าผมเป็นผู้สูงอายุแล้ว ผมควรจะปฏิบัติตนอย่างไรที่จะให้ชีวิต

ผมมีความสุขกับเขาในสังคมสมกับวัยของผม ข้อคิดเหล่านี้ ผมคิดว่าท่านผู้สูงอายุหรือผู้ที่จะต้องเข้าสู่วัยผู้สูงอายุทุกคน ได้ฟังและถือเอาเป็นข้อคิดอย่างหนึ่งของบุคคลผู้หนึ่งเท่านั้น

๑. เมื่อผมเข้าสู่วัยสูงอายุเลย ๖๐-๗๐ ปีไปแล้ว ตามที่ใคร ๆ เรียกกันว่าชราแล้วนั้น ผมจะไม่พลอยคิดในเรื่องอายุที่ล่วงไปแล้วด้วยความหวาดวิตก แต่จะคิดว่าผมก็เป็นคนหนึ่งที่ผ่านชีวิตผ่านโลกมามากพอ มีความเฉลียวฉลาดจากการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ มามากพอตัว มากพอที่จะให้ประโยชน์ต่อพวกเด็ก ๆ และหนุ่มสาว มากพอที่จะให้คำปรึกษาแนะนำให้ข้อคิดจากความชำนาญของชีวิตมามาก อย่างน้อยผมก็จะภาคภูมิใจในตนเองว่าผมก็ยังเป็นคนมีประโยชน์ต่อสังคมเสมอ แม้ร่างกายจะไม่สามารถทำสิ่งใด ๆ ได้เหมือนครั้งหนุ่มสาว แต่ความคิดอ่านสติปัญญาความรอบรู้ยังจะมีอยู่เสมอ

๒. เมื่อผมเข้าสู่วัยสูงอายุ ผมก็ยังมีความปรารถนาที่จะให้ทุกคนเห็นว่า ผมคือคน ๆ หนึ่งคือชีวิตหนึ่ง ซึ่ง

มีความเป็นคนอยู่ มีความพึงใจเยี่ยงปุถุชนทั้งหลาย ผมประสงค์จะให้ทุกคนเห็นใจและเข้าใจผมเหมือนกัน ดังนั้นผมก็จะทำตนให้เป็นคนมีประโยชน์ต่อสังคมอยู่เรื่อยไปเท่าที่ผมจะสามารถทำได้

๓. เมื่อผมเข้าสู่วัยสูงอายุ ผมจะไม่คอยรบกวนใคร ๆ เขาจนเกินไป ไม่ต้องให้เขามาคอยห่วงคอยกังวลสงสารผมจนเขาไม่เป็นอันทำมาหาเลี้ยงชีพของเขา หรือศึกษาทำงานใด ๆ ที่เป็นความสุขของคนอื่นเขา ผมจะพยายามระวังตัวของผมเองจะใช้สมองและความคิดของผมเองตัดสินปัญหาต่าง ๆ ของผมเอง ไม่รบกวนใจใครให้มาคอยช่วยคิดแก้ไขให้ ผมจะเลือกเสื้อผ้าผมใส่เอง ไปที่ไหน ๆ เวลาใด ๆ เอง รู้ว่าเวลาไหนควรนอนควรรับประทานเอง ใครอย่าได้มาเอาใจใส่ผมจนเกินไปเลย ยิ่งไปกว่านั้นผมจะคอยระวังตัวไม่ทำตนเป็นคนแสนงอนเหมือนคนสูงอายุจำนวนมากที่คอยคิดว่าลูกหลานไม่ค่อยเอาใจใส่ดูแลเรื่องรับประทานอาหาร เรื่องไปไหนมาไหน เรื่องที่หลับที่นอนอย่างที่คนอื่น ๆ ชอบคิดมากเกินไป ในเมื่อ

พวกลูกหลานเขามีเหตุผลที่จะต้องใช้ชีวิตของเขาในด้านต่าง ๆ บ้าง

๔. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ เวลาที่เกิดปัญหาบางอย่าง ผมก็ย่อมเหมือนคนอื่น ๆ ที่อยากได้คำแนะนำให้ข้อปรึกษาหารือบ้าง แต่ก็เฉพาะบางอย่าง และผมเป็นผู้ขอร้องเท่านั้น ดังนั้นผมก็จะเป็นฝ่ายขอร้องเขาโดยผมจะไม่อวดถือดีว่าตนรู้อะไรเสียทุกอย่างไปหมดโดยไม่ต้องพึ่งใคร

๕. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ ผมจะคิดอยู่เสมอเหมือนวัยที่กำลังคิดอยู่เวลานี้คือ ชีวิตกับงานเป็นของคู่กัน งานช่วยสร้างความสุขทางใจได้ ผมก็จะไม่มัวมานั่ง ๆ นอน ๆ อยู่นิ่งเฉยแต่จะหางานมาทำช่วยให้ผมคลายเหงาและเกิดความสุขของจิตใจ ผมจะเลือกงานแต่ที่ผมจะสามารถทำได้ ผมจะไม่ยอมทิ้งงานบางอย่าง แต่ก็จะทิ้งงานบางอย่างเสีย จะเลือกงานที่ทำให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นเพื่อทำให้ผมเกิดความภูมิใจว่า ผมยังเป็นคนมีประโยชน์มีค่าต่อสังคม

๖. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ ผมจะคิดว่าไม่ใช่อุปสรรค ที่ทำให้ผมเลิกเคารพในตนเอง หรือผู้อื่น ผมจะคิดหาทางช่วยใคร ๆ ได้เสมอ ในเมื่อมีคนปรารถนาที่จะให้ผมช่วยตามความสามารถของผม ผมจะยังเคารพตนเองและเคารพผู้อื่นอยู่เสมอ

๗. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ ผมจะยังคงมั่นต่อคำพูดที่กล่าวว่า "**คนเราไม่แก่เกินเรียน**" ดังนั้นผมจะยังคงศึกษา จะอ่านจะเขียน จะเรียนรู้ให้ถึงเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ต่อตัวผมเอง และเผยแพร่ไปถึงคนอื่น ๆ ต่อไป

๘. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ ผมจะยังแสวงหาการพักผ่อนหย่อนใจ หาความสนุกสนานเบิกบานใจให้แก่ตน ผมจะเดินท่องเที่ยวไปในงานหรือจัดเลี้ยงพวกเพื่อน ๆ ไปมาหาสู่คนอื่น ๆ เพราะจิตใจของผมก็ยังเหมือนคนทั้งหลายที่ต้องการความสนุกสนานรื่นเริง ผมจะสำนึกถึงความสำคัญของการมีเพื่อนฝูงที่มาสนทนากัน วิพากษ์วิจารณ์ถึงความ

เป็นไปของโลก เราอาจได้สนทนากันถึงชีวิตแต่หนหลังที่เราเคยมีความสุขความทุกข์มา แต่ผมจะไม่คอยพูดให้เด็ก ๆ ฟังอยู่ตลอดเวลาถึงความแตกต่างระหว่างสมัยผมยังเด็กหรือหนุ่มสาวกับการพูดซ้ำ ๆ ซาก ๆ ถึงว่าสมัยผมดีกว่าสมัยปัจจุบัน ขณะนั้นจะทำให้เด็กรำคาญและคิดว่าผมคร่ำครึช่างไม่เข้าใจว่าสังคมเวลานั้นผิดไปแล้ว สังคมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

๙. เมื่อผมเข้าสู่วัยสูงอายุ เวลาที่ผมพูดผิด ๆ หรือทำสิ่งใดผิดพลาด ผมก็อยากจะให้ใคร ๆ ช่วยเตือนช่วยแย้งเหตุผลจะไม่ยอมคิดว่าตนอายุมาก ๆ แล้ว จะทำจะพูดอย่างใดนั้นต้องถูกเสมอไป เด็กรุ่นใหม่อาจมีความฉลาดในบางอย่างยิ่งกว่าผมก็ได้

๑๐. เมื่อผมเข้าสู่วัยสูงอายุ เมื่อเวลาที่ผมเกิดแสดงอารมณ์เกรี้ยวกราดหงุดหงิดขึ้นมาบ้าง พวกเด็ก ๆ และลูกหลานก็คงให้อภัยกับผมบ้าง เพราะผมย่อมจะต้องคิดด้วยเหตุผลต่อมาถึงการกระทำของตนเมื่ออารมณ์ต่าง ๆ

นั้นสิ้นไป และย่อมจะเสียใจภายหลัง ผมจะคอยเตือนตัวเองว่า ไม่บังควรจะเอาแต่อารมณ์ของตนอีกต่อไป

๑๑. เมื่อผมเข้าสู่วัยสูงอายุ ผมจะต้องคิดว่าลูก ๆ หลาน ๆ เขาอาจไม่อยู่ใกล้ชิดหรืออยู่ร่วมบ้านกับผมก็ได้ พวกเขาอาจไปมีอาชีพที่อื่น อาจจากไปอยู่กับครอบครัวของเขา จะคิดเอาว่าลูกคนไหนละมีจิตใจเลี้ยงดูผมก็แล้วแต่เขาจะนึกถึงความกตัญญูกตเวทีนั้นเถิด และจะไม่มัวนึกน้อยอกน้อยใจหรือต่อว่าพวกลูก ๆ ว่าขาดความกตัญญูกตเวที ในเมื่อความจำเป็นบางอย่างทำให้เขาไม่อาจมามัวเฝ้าดูผมหรือมาอยู่บ้านเดียวกับผมได้

๑๒. เมื่อผมเข้าสู่วัยสูงอายุ ผมจะคิดว่าพวกลูก ๆ ย่อมจะต้องมีครอบครัว ต้องการสร้างครอบครัวขึ้นมาใหม่เหมือนอย่างผมเคยคิดเมื่อเวลาเป็นหนุ่มสาวเหมือนกัน เมื่อเขามีครอบครัวขึ้นเช่นนี้ ผมจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวทำตัวเป็นเจ้ากี้เจ้าการในเวลาที่ลูกของผมกับเขยหรือสะใภ้ของผมเขาจะแสดงความรักความเอาใส่กัน คุยกันแบบคู่ผัว

ตัวเมียหรือเมื่อมีการทะเลาะเบาะแว้งกัน เพราะเป็นเรื่องของสามีภรรยา เขาโตพอที่จะปฏิบัติพอที่จะแก้ปัญหาของเขาเองได้ สำหรับพวกหลาน ๆ ของผมนั้นก็เหมือนกัน เวลาที่พ่อแม่ของเขากำลังดุว่าสั่งสอน ผมก็จะไม่ยุ่งเกี่ยวเข้าข้างเด็ก ผมจะไม่เอาใจหลานของผมเสียจนทำให้หลานได้ใจและเสียเด็ก แต่ผมจะคอยแนะนำช่วยเหลือตักเตือนให้พวกลูกหลานประพฤติแต่ในทางที่ถูกที่ควร ให้ทำแต่ความดี และถ้าลูก ๆ หรือเขยสะใภ้จะยินดีขอร้องอย่างใด ผมก็จะช่วยอย่างเต็มสติปัญญา ผมจะให้ความรักความเอ็นดูเขยหรือสะใภ้ของผมเท่า ๆ กับลูกของผมเอง และจะรู้จักเคารพในสิทธิของเขาแต่ละบุคคลด้วย

๑๓. เมื่อผมเข้าสู่วัยสูงอายุ ผมย่อมปรารถนาที่จะทำให้ทุกคนในครอบครัวและในสังคมพากันเคารพนับถือผมในฐานะเป็นผู้ใหญ่คนหนึ่ง ดังนั้นผมก็จะต้องพยายามเข้าใจให้ได้ถึงความต้องการของแต่ละบุคคลและเข้าใจถึงแต่ละวัย ผมจะไม่มองเห็นว่า พวกลูกหลานหรือคนหนุ่มสาวนั้นยังเป็นเหมือนเด็ก ๆ โดยคิดเอาอายุของเขามา

เปรียบกับของอายุผม หรือเพราะผมเคยเลี้ยงดูมาแต่เด็กเล็ก ๆ จนลืมไปว่าคนเหล่านั้นโตพอที่จะรู้จักคิดรู้จักผิดชอบชั่วดีรู้จักตัดสินปัญหาเองได้แล้ว

๑๔. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ ผมต้องคอยคิดเสมอว่าผมจะไม่เอาแต่ใจตัว ผมจะคิดอยู่เสมอว่าเมื่อผมผ่านชีวิตมาแต่วัยนั้นผมเคยต้องการ เคยปรารถนาจะกระทำหรือได้สิ่งใด พวกเด็ก ๆ ที่อายุน้อยกว่าผมเหล่านั้นก็ย่อมต้องการได้เช่นเดียวกัน ผมจะพยายามเข้าใจเขาเสมอ และผมจะอภัยให้ได้ทุกเวลาเมื่อเขาทำสิ่งที่ผมไม่พอใจ

๑๕. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ ผมจะแสวงหาความจริงของชีวิต แสวงหาหลักยึดมั่นในใจจากคำสอนต่าง ๆ ที่จะทำให้สุขภาพจิตของผมดีเสมอ **ผมจะยึดในไตรสรณะเป็นที่พึ่ง** คำสั่งสอนนอกจากพระธรรมนั้นจะช่วยกล่อมเกลาให้ผมเกิดสติปัญญารู้จริงเห็นแจ้งในธรรมชาติของชีวิตยิ่งขึ้น

๑๖. เมื่อผมเข้าสู่วัยสูงอายุ ผมเจ็บไข้ได้ป่วย แม้ว่าตนจะสำนึกว่าตนจะอายุมากสักเท่าใดก็ตาม ผมก็จะพึ่ง

แพทย์ให้ดูแลรักษาผมเยี่ยงคนเจ็บไข้ทั้งหลาย ผมไม่อยากจะคิดเอาว่าผมแก่แล้ว หรือ โรคที่ผมเป็นนั้นเกิดจากความชรา ผมไม่ได้คิดว่าจะให้แพทย์มาชุบให้ผมเป็นคนหนุ่มสาว คือ ไม่ใช่มารักษาอายุของผม ผมต้องให้รักษาโรคของผม อย่าให้ผมต้องทรมานด้วยความเจ็บไข้ ขณะเดียวกันผมก็จะต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ จะไม่ดื้อและทำตนกลับเป็นเด็ก ๆ ที่ไม่ยอมให้แพทย์รักษา หรืออย่างที่คนสูงอายุทั้งหลายชอบพูดว่า *"แก่มากแล้วจะอยู่ไปได้อีกสักกี่วัน"* อย่าทำให้คนอื่นต้องเดือดร้อนหรือต้องเสียเงินเสียทอง เพราะการกระทำเช่นนี้นั้น ยิ่งทำความหนักใจให้แพทย์และยังทำให้ลูกหลานเพิ่มความหนักใจในเมื่อมีความหวังดีต่อผม

ไม่แต่เท่านั้น ผมจะพยายามมองโรคภัยไข้เจ็บเป็นเรื่องธรรมดาที่คนเราต้องประสบ จะไม่คิดหวั่นวิตกอย่างใดต่อความจริง เพราะการเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่องของมนุษย์ปุถุชนและสิ่งมีชีวิตทั้งหลายทั้งสิ้น

๑๗. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ ก็จะปฏิบัติให้ถูกต้องตามสุขภาพอนามัยทุกประการ รู้จักที่จะพักผ่อนหลับนอน รู้จักออกกำลังกาย รู้จักเลือกอาหารรับประทานให้ถูกต้อง รู้จักระวังท้องผูก รู้จักการรักษาความสะอาดต่าง ๆ และรู้จักป้องกันโรคภัยไข้เจ็บโดยทุกประการ

๑๘. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ สำหรับเรื่องอาหารนั้นนับว่าสำคัญอย่างหนึ่ง ผมจะศึกษาถึงเรื่องอาหารว่า ในคนสูงอายุควรจะรับประทานอาหารอย่างไร จำนวนเท่าไรกี่เวลา เพราะผมรู้ดีว่าในคนสูงอายุนั้น การได้กินอาหารมากเกินไปหรือน้อยเกินควร ย่อมเป็นอันตรายต่อสุขภาพของชีวิต แต่ผมจะไม่ยอมอด ๆ อยาก ๆ ผมจะขอคำแนะนำจากแพทย์ว่า อาหารชนิดใดเหมาะสำหรับวัย ผมจะถือว่าการรับประทานอาหารคือสุขอย่างหนึ่ง เมื่ออยากจะรับประทานอาหารดีจากภัตตาคารต่าง ๆ ผมจะชักชวนลูกหลานไป หรือไปเองตามความพอใจของผม

๑๙. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ ผมปรารถนาที่จะมีบ้านของผมเอง หรืออย่างน้อยก็ขอให้มีห้องส่วนตัวของผม

ผมจะได้ใช้ชีวิตส่วนตัวให้มีความสุขตามที่ผมปรารถนาได้ ไม่ต้องห่วงกังวลเรื่องค่าเช่าบ้าน ไม่ต้องห่วงว่าใครจะตื่นขึ้นมาทำความรำคาญขณะที่ผมหลับสนิทและกรนเสียงดัง ไม่ต้องเกรงว่าใครจะรำคาญถ้าผมจะตื่นขึ้นมากลางดึกแล้วเปิดไฟสว่างจ้าเพื่ออ่านหนังสือหรือทำอะไร ๆ ตามที่ผมจะพอใจซึ่งคิดว่าเป็นความสุขของผมไม่ต้องกลัวใครบ่น เวลาผมจะเปิดหน้าต่างปิดหน้าต่าง เปิดพัดลม ปิดพัดลมหรือทำสิ่งใด ๆ ก็ตาม ขณะเดียวกันผมก็จะไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด

ถ้าหากเป็นไปได้ ผมก็อยากจะมีบ้านอยู่ในที่ที่จักอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้ และเป็นที่ที่จะทำให้สุขภาพของผมดีอยู่เสมอ เป็นบ้านที่ผมไม่ต้องขึ้นบันไดสูง ๆ เป็นบ้านที่เวลาผมจะไปชมภาพยนต์ก็ไปได้ง่าย ๆ อยากไปซื้อของ ซื้อหนังสือหรือไปไหน ๆ ที่ต้องการก็ไปได้สะดวก ไม่ต้องเดินไปไกลนัก

๒๐. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ ข้อสำคัญที่สุดที่ผมคิดไว้ก็คือไม่ยอมเก็บตัวอยู่เงียบ ๆ โดยแยกตัวออกมาอยู่คน

เดียว ไม่ยอมคบค้าสมาคมกับใคร ๆ ผมรู้ดีว่าการอยู่อย่างเปล่าเปลี่ยวอย่างเงียบเหงานั้น ร้ายยิ่งไปเสียกว่าการเจ็บป่วยอีก ถ้าหากในบ้านจะมีเสียงเอะอะบ้าง บางครั้งมีเสียงเด็กร้องไห้ เสียงเด็ก ๆ หัวเราะหรือเล่นกันอย่างอึกทึกสนุกสนาน ผมจะไม่รำคาญพาลหงุดหงิดโกรธเด็ก แต่จะคิดว่าเสียงเหล่านั้นคือดนตรีอย่างหนึ่งที่ทำให้ผมหายเหงา ถ้าปราศจากเสียงเหล่านี้ก็ไม่ผิดอะไรกับโลกหยุดหมุนหรือทั้งโลกนี้มีผมอยู่แต่ผู้เดียว

๒๑. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ เงินที่ผมสะสมมาตั้งแต่หนุ่มสาวและเป็นผู้ใหญ่มีอาชีพนั้น ผมจะนำออกใช้จ่ายให้ความสุขแก่ตนเองให้มากที่สุด เท่าที่เงินผมมีอยู่จะอำนวยให้มากที่สุดในบั้นปลายชีวิตนี้ ผมจะแต่งบ้าน แต่งห้องนอน ห้องน้ำและสถานที่ในบ้าน อยากใช้จ่ายอย่างไรก็ใช้จ่ายถ้าหากการใช้จ่ายนั้นทำให้ผมเกิดสุขทั้งกายและใจได้ เพราะมันเป็นเงินที่ผมต้องใช้ทั้งกายและใจ หามันมาสะสมไว้อย่างเหน็ดเหนื่อย ก็ขอตอบแทนให้คุ้มกับความเหน็ดเหนื่อยให้เต็มที่ ผมจะใช้เงินจำนวนหนึ่งเพื่อให้เป็นทาน และการกุศลอันเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

๒๒. เมื่อผมเข้าวัยสูงอายุ ผมคิดไว้เสมอว่า ผมจะเข้ากับใคร ๆ ได้ ไม่ว่าเด็กหรือหนุ่มสาว **ผมจะไม่จริงจังกับชีวิตเสียจนเกินไป จะพยายามสลัดอารมณ์ชั่วร้ายทั้งหลาย อันได้แก่ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความวิตกกังวล ความอิจฉาริษยา เกลียดชังอันเป็นภัยต่อความสุขทางจิตใจ และเป็นอันตรายแก่หัวใจสำหรับคนสูงอายุให้สิ้นเชิง** ผมจะคิดเสมอว่าสิ่งใดที่ตนปรารถนาเสมอไป ผมจะไม่นำเอาความไม่พอใจทั้งหลายมาบ่นไม่หยุดปากจนทำให้พวกลูกหลานรำคาญขาดความเคารพยำเกรง และเบื่อหน่ายผม แต่ผมจะวางใจในตนเองเป็นอุเบกขาอยู่เสมอ

ท่านที่เคารพ ที่ผมได้กล่าวไปนั้น เป็นเรื่องที่ผมเตรียมใจของผมเอาไว้ว่าผมพึงจะกระทำตนได้อย่างไร จึงจะทำให้ผมมีชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข ในเมื่อผมต้องมีอายุผ่านเข้าสู่วัยสูงอายุแล้ว ถ้าผมจะมีอายุยืนนานมาจนผ่านเข้าสู่วัยสูงอายุได้แล้ว อย่างน้อยที่สุดผมก็จะรู้สึกภาคภูมิใจว่า ผมได้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยร่างกายนี้มานานมากพอ ได้ใช้

ร่างนี้มาอย่างสมบูรณ์ทุกประการตามที่กฎธรรมชาติได้บังคับกะเกณฑ์ไว้ ได้ทำภาระกิจทุกอย่างมาโดยครบสมบูรณ์ ได้พบความสุข ความทุกข์ ได้เห็นโลกเปลี่ยนแปลงไป ได้สติปัญญาความรอบรู้มาควรแก่วัย ได้เห็นการเกิด การแก่ การเจ็บและการตาย ได้เห็นความจริงของชีวิตมาพร้อมแล้ว และได้พบทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์ปุถุชนจะพึงมีและพึงประสบ

การใช้ชีวิตในวัยสูงอายุนั้น พึงจะปฏิบัติได้อย่างไร ผมก็ได้กล่าวไปตามความคิด ความนึก ความรอบรู้มา หากว่ามีชีวิตยืนนานต่อไป สติปัญญา ความรู้ของผมที่ได้เรียนรู้จากการเจนชีวิตคงจะทำให้ผมได้เพิ่มข้อวิธีที่จะปฏิบัติตนให้ได้มากกว่าเท่าที่ได้กล่าวมานี้ แต่ในขณะนี้ผมขอให้ท่านผู้เจริญ อย่างน้อยก็เจริญด้วยวัย พึงช่วยเพิ่มข้อคิดถึงหลักที่จะปฏิบัติตน เพื่อให้ชีวิตบั้นปลายประสบแต่ความสุขทั้งกายและใจให้แก่ผมผู้ยังอ่อนด้วยวัยและสติปัญญานี้ด้วย.

โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม ซอยมั่นสิน 2 ถนนพระราม 6 พระนคร โทร. 825629
ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา นายมณี รุ่งเรืองธรรม